

תשרי תשע"ט גליון 24

כתר מלכות

בטאון פנימי היו"ל ע"י איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה

בלעדי! 05

מקבץ חידושים
מכתב יד מרן ראש
הישיבה שליט"א
על הפסוק הראשון
בתורה

חזק וַיֵּאמֶץ לְבָבְךָ

למה חשב
הקצין מהצבא
שמוה"ר צמח
צוחק עליו?

יניב פירות 30

האברך הצעיר
שהפך למורה
הוראה מובהק
שרבים משחרים
לפתחו

45 שנות

קשר 22

קשריו המפתיעים
של הגאון רבי שריה
דבליצקי זצ"ל
עם יבדל לחיים
טובים מרן ראש
הישיבה שליט"א

שרשרת

נסים 72

גילויים חדשים על
דמותו של הגאון רבי
נסים כהן זצ"ל רבו של
'שרשרת'

"הן" שלך הן 64

לקראת המערכה הקרובה,
תזכורת מ"הן" ההיסטורית

03 דבר המערכת

05 בראשית

10 חזק ויאמץ לבבך

22 הדמות המאחדת

27 נאמנים דבריו

30 יניב פירות

45 פעמון ורימון

46 סוד האנטישמיות

56 חדש באוצר

58 בגדי ישע

64 "הן" שלך הן

72 שרשרת נסים

82 גומרה של תורה

88 שואל ומשיב

91 סיפור לחג

94 הזכות להיות שותף

עורך

הרב עובדיה חן

ניהול הפקה

הרב עובדיה מאזוז

כותבים ומשתתפים

הרב יונתן שלמה מאזוז,

הרב אביתר כהן, הרב אדיר כהן,

הרב יהושע כהן, הרב דניאל חן

ביקורת

הרב רפאל מאזוז

מזכירת המערכת

נ. ורדי

גרפיקה ועימוד

שוהם

ovd555@gmail.com

הדפסה

אביבית הפקות

054-6740977

תמונות

באדיבות: עזרא טרבלסי

יאיר. מ

מו"ל

מוסדות ישיבת

"כסא רחמים"

רח' הרב עוזיאל 26 בני ברק

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127

לציין עבור כתר מלוכה

טל': 050-4158562

פקס: 03-6774060

7654216@gmail.com

כסא רם ונשא

א.

לפני כחודש, השתתפתי באירוע מסוים, ולידי ישב במקרה בוגר נוסף של הישיבה. במקום נאם רב מכובד אשר ציטט בדבריו פסוק מוכר עם שגיאה בולטת במיוחד באחת המלים. היה זה יפה לראות ששנינו לחשנו יחד באופן ספונטני את המלה כתיקונה, בעוד אף לא אחד מעשרות האברכים החשובים שישבו שם לב לטעות הפשוטה...

מן הסתם אתם מחייכים כעת - מסתבר שזו תופעה מוכרת. אין כאן המקום להאריך בסגולותיה הנדירות של הישיבה. את מה שהישיבה נתנה לנו - לא היינו מקבלים בשום מקום אחר.

עם זאת, נדמה שעלינו בוגרי הישיבה נאמר "אין בעל הנס מכיר בנסו". לישיבה יש בשורה נדירה במחוזותינו. כל אחד מאתנו קיבל מהישיבה 'ארגז כלים' מושלם כדי לשמש רב בישראל. ארגז כלים זה אומר: מעיון אמיתי בגמרא, עבוד להתמצאות וגישה נכונה להלכה, עד לפרקטיקה הפשוטה ביותר, כמו איך לכתוב, איך לדרוש, איך לקרוא בתורה ואפילו איך לחזן.

השאלה היא, מה כל אחד מאתנו עושה עם הכלים המבורכים האלה? האם אנו דומים לאדם שיש לו מכונית משוכללת ומעדיף ללכת ברגל?

בבוגרים של הישיבה טמון פוטנציאל עצום שמשום מה אינו בא לידי ביטוי. הפער בין היכולת לבין המימוש - גדול. יש כמובן כאלה שלוקחים את זה הלאה ועושים חיל, אבל עדיין יש הרגשה שרבים נותרים מאחור.

ב.

לדעתי, הדבר נובע מכך שיחד עם כל מעלותיה של הישיבה, יש בה גם 'חסרון'. חלק מהדנ"א של הישיבה, זה הענוה והפשטות. על זה חונכנו ב"ה.

אך כאן לעניות דעתי, דוקא יש ללמוד קצת ממקומות אחרים. אין כוונתי לאמץ את שיטת "גדלות האדם" של סלבודקה, אבל קצת תעוזה, קצת "ויגבה לבו", קצת מכובדות - לא יזיקו.

מי שמכיר היום את השטח, יודע שבדיוק על זה אמרו חכמים "במקום שאין אנשים - השתדל להיות איש".

אברכים ממקומות אחרים שאינם מגיעים לשליש ולרביע מהגדלות התורנית של בוגרי ישיבתנו, בזכות עודף הערכה עצמית מגיעים למשרות רמות.

ג.

הישיבה מזמן אינה ישיבה במובן הרגיל של המלה, **הישיבה היא שיטה ודרך לרבים**. אם כל אחד ירגיש שהוא שגריר של דרכה של הישיבה: בכולל, בבית הכנסת, בשכונה וכו', הוא ימצא שהוא יכול לתרום רבות ולהיות מגדלור לרבים.

יש בנו כוחות רבי עוצמה שיכולים לחולל מהפכה בעולם התורה!

הראיון המרתק המתפרסם בגליון זה עם הרה"ג ר' **יניב נסיר** שליט"א יכול לשמש לכל אחד מאתנו מקור השראה. הרב נסיר לקח את מה שהוא טוב בו, ועם אומץ ודבקות במטרה הגיע למקומות רחוקים.

זה מחייב את כולנו.

אם כל אחד מאתנו יעשה כך, יהיו לנו לא רק שניים-שלושה בתי הוראה, אלא **חמש מאות!**

ד.

מי שיכול לתרום לזה רבות, זו **ההתאגדות שלנו!** אם נאמץ את המודל של החסידויות השונות, בבחינת "איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק", הכח שלנו קבוצה יגדל פי כמה וכמה.

לדוגמא, אם אברך מהישיבה מחבר ספר, ורק חצי מהבוגרים ירכשו ממנו את הספר (אפילו בכספי מעשר לשים בבית הכנסת השכונתי), הרי שכבר נמכרת לו כל המהדורה, והוא מקבל עידוד להוציא גם את הכרך הבא.

לפני כעשר שנים פרסמתי סדרת מאמרים כנגד תופעה מסוימת וזכיתי לעידוד מצד מרן רה"י. נער הייתי וכנראה בשלב מסוים הגזמת, ומרן ראש הישיבה האיר את עיני ואמר לי בחוכמתו: במקום לנסות להנמיך שיטות אחרות - תגביה את השיטה שלך... וכך אכן אני נוהג מאז.

בזמן בו קמים מקנאים הפוערים פיהם נגד הישיבה ורבניה, במקום לענות להם - נגביה את עצמנו ונוסיף מעלה על מעלתנו.

ויש לנו מה למכור!

מקבץ חידושים מכתב יד מרן ראש הישיבה שליט"א על הפסוק הראשון בתורה, מלאים ביסודות האמונה והחכמה

שבריאה היא יש מאין, ולא כן יצירה שהיא יש מיש כמו "יוצר כלי חרס", אבל לשון בריאה לא נאמר רק אצל השי"ת. ובזה יובן שלא כתוב "בריאה" רק ביום הראשון שאז נברא הכל, וכמ"ש רז"ל "את השמים" לרבות תולדותיהם "ואת הארץ" לרבות תולדותיה, ובשאר הימים כתיב "תדשא הארץ" וגו', "תוצא הארץ" וגו', ולכן כתיב בהם לשון עשיה או יצירה וכדומה שהם יש מיש. (וכמדומה שכ"כ המלבי"ם). רק בתנינים ביום חמישי כתיב בריאה, מפני גדלם הענקי היוצא מן הכלל. ובאדם מצינו שתי לשונות בריאה ויצירה, דכתיב בפרקין "ויברא אלהים את האדם בצלמו" וגו', וזה קאי על הנפש המשכלת שהיא צלם אלהים ובה שייך שפיר בריאה יש מאין, אבל בפרק ב' נאמר "וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה" וגו', ושם קאי על גופו שהוא עפר מן האדמה והוא יש מיש, ולכן כתיב לשון יצירה. ובזה יובן פסוק תמוה להלן (ב' ד') "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות" וגו', שהמלים האחרונות "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים" אין להן משמעות, ואם מוסב לאחריו הו"ל לסיים "כל שיח השדה (בלא וי"ו) עוד לא היה בארץ", וגם הטעמים לא יסכימו לזה. ועל פי האמור הכוונה היא "אלה תולדות השמים והארץ" שנזכרו למעלה, כלומר הכוכבים והמאורות והדשאים והחיות והעופות וכו', עיקר "בריתם" יש מאין (וזהו בהבראם)

בראשית. מלה זו רומזת לפסוק שלם מספר איוב: "נוטה צפון על תוהו, תלה (חסר ו') ארץ על בלימה" (איוב כ"ו ז'). נוטה צפון על תוהו - שהקב"ה ברא בעולם ג' רוחות ורוח צפונית אינה מסובבת (עיין ב"ב דף כ"ה ע"ב, ובס' הברית ח"א מאמר ט' פ"ד כתב שכדור הארץ בצד הקוטב הצפוני יש לו נקב גדול וחור רחב כמה וכמה פרסאות. ע"ש. והדברים נתאמתו בדורנו כפי שראיתי בסוף ס' "חשבונות הגאולה" מר' חיים שבילי ז"ל כי בשנת 1955 למספרם טסו חוקרים מעל הקוטב הצפוני וראו שם חור גדול, כאילו נפערה תהום שם ונעשה חור בכדור הארץ ע"ש. וכעת אינו ביד. וזה נרמז באות ב של בראשית, שיש לה שלש רוחות וחסרה רוח רביעית משמאל, כי כידוע בש"ס ובמפרשים מציירים את המזרח למעלה והמערב למטה, והדרום מימין והצפון משמאל (לדוגמא ראה במהרש"א ברכות דף ס"א ע"ב. ועיין עוד רש"י במדבר ל"ד ט"ו), נמצאת האות ב"ת חסרה בדיוק צד שמאלי שהוא רוח צפונית. והוא הכתוב "נוטה צפון על תוהו". וסיום הכתוב "תלה ארץ על בלימה" עולה בדיוק 913 כמנין "בראשית". הרי שני סודות הבריאה: סוד כח המושך (שבגללו העולם תלוי על בלימה) וסוד חסרון רוח צפונית, שנתגלו במאות השנים האחרונות, רמוזים כבר במלה ראשונה בתורה.

בראשית ברא. דעת רוב המפרשים

היתה "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושממים". ויובן גם כן מה שנאמר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו' כי לא המטיר" וגו', ומובן שהיו השיחים בכח במעמקי האדמה, דאם לא כן מה טעם נותן "כי לא המטיר" וגו', ואטו מטר על ארץ צחיחה מצמיח כלום? אלא הכי קאמר "ביום עשות ה' אלהים" וגו' ונבראו השיחים והעשבים, עדיין לא צמחו, "כי לא המטיר" עד יום שלישי שאז אמר "תדשא הארץ" וגו', ורוצה לומר שהוריד מטר על פני ארץ "ותוצא הארץ דשא" וגו'. ולמה לא המטיר מיום ראשון? לזה אמר "ואדם אין לעבוד את האדמה", ואין צורך להקדים כל כך ירידת המטר מיום ראשון. ודו"ק¹.

בראשית ברא אלהים וגו'. סדר

בריאת העולם - השמים והארץ הגשמיים ושוב הדומם העצים האבנים המים והאווה ואח"כ הצומח, תדשא הארץ דשא וגו', ואח"כ החי - ישרצו המים שרץ נפש חיה, ואח"כ המדבר: נעשה אדם, וכל פעם הטבע משתלם ומתפתח יותר, כי הדומם אין בו גידול ומזון, והצומח יותר חשוב אך קשור לאדמה, והחי כבר השתחרר מהאדמה אע"פ שניזון ממנה, והאדם נוסף בו חכמה ודעת מהעליונים אבל חומרו ומזונו מהאדמה וכמ"ש כי עפר אתה. ובזה רמזה תורה לשיטת ההתפתחות שמצאו חכמי המדע בזמננו, רק שהם אומרים שהתפתח מעצמו, ואנו מאמינים שהקב"ה

הוא המפתח, ובלעדיו גם במיליארדי שנים לא יצא תא חי מאבן דומם. ויש ללמוד עוד מבריאת המאורות ביום רביעי בין הצומח לחי, שאין בהם לא דעה ולא בינה ולא השכל כי אם גופות דוממים, וכן דעת רוב החוקרים שהם כדורים ככדור הארץ שלנו (ע' מלבי"ם תהלים ח') ומ"מ חשובים מהצומח בגלל התנועה שלהם, והם בין מדרגת הצומח למדרגת החי. ועמ"ש בספר הברית על דברי הרמב"ם בזה.

בראשית ברא אלקים. אכתוב

בזה מה שזיכני השי"ת להעמיד הכתובים על פשטן ועל מתכונתם בס"ד, והוא כי מהנחת הטעמים נראה כי "בראשית" מלה מופסקת ור"ל בראשונה, בראשית הכל, כמו "מגיד מראשית אחרית" (ישעיה מ"ו י') דר"ל מראשית דבר אחרית דבר. ומה שהביא רש"י ז"ל מפסוק תחלת דְּבָרָהּ - בהושע כלומר תחלת דבורו וכו'. ע"ש, לע"ד י"ל כי דְּבָרָהּ אינו פועל רק שם עצם, כמו "והנביאים יהיו לרוח וְהַדְבָּר אין בהם" (ירמיה ה' י"ג), וכן "הלא את הַקְטָר" (שם מ"ד כ"א) והכוונה דבור, קיטור, וכן לי נקם וְשָׁלַם (דברים ל"ב ל"ה), ולפי שהוא סמוך ובמקף ננקד בסגול הבי"ת וביאורו דבור ה', ואין מזה ראייה על ברא אלקים שפירושו ברוא. וע' בפירוש אבודרהם בהגדה של פסח גבי אנוס על פי הדבור. [ובמ"ש בספרי ה' נסי עמוד קפה]. ע"ש. [אחר שנים ראיתי שכן פירש רבנו ישעיה הראשון בפירושו על תרי עשר, ונדפס בקובץ ברכה משולשת, לונדון התשי"ט, וקדמו הראב"ע בשיטה אחרת לספר בראשית הוצאת מוסד הרב קוק עמוד קמז], אבל כאן הכוונה בראשית הכל,

1. ואין נברא העולם יש מאין, כבר הראה היש"ר מקנדיא ז"ל בספר "אילים" דוגמא כזו במספרים, שאם תכפיל מספר שלילי במספר שלילי (מינוס כפול מינוס) יוצא מספר חיובי, כגון 2- כפול 2- יוצא 4, והוכיח כן. ע"ש. ועוד שגם אם נברא העולם יש מיש הוא פלא גדול מאוד, כי בטבע אי אפשר לצאת מדומם גמור תא חי אפילו במשך מילירדי מילירדים שנים, וכמו שביאר פרופ' משה טרופ בספרו "הבריאה - מוצא החיים", ועל כרחך לומר שזה כח אלהי, וא"כ נאמין ג"כ שנברא העולם יש מאין בכח אלהי, וכמ"ש בספר יצירה פ"א. ע"ש. והיעב"ץ בהגהות הזוהר כתב שלא נברא יש מאין ממש אלא מעצמותו יתברך. ואכמ"ל.

ברא אלקים (עבר כפשוטו) את השמים וגו'. וניקד בראשית בשוא ולא בקמץ, לפי שאין ידוע איזו ראשית, וכמ"ש רז"ל שהיה בונה עולמות ומחריבן, ובמתני' דחגיגה (דף י"א ע"ב) מה למעלה וכו' מה לפנים ומה לאחור, ובגמ' שם משל למה הדבר דומה למלך שבנה בנינים על האשפה וכו'. ועיין בספר הכוזרי מה שכתב בזה. ורבנו האר"י ז"ל בריש ספר עץ חיים כתב שהחקירה בזה מסוכנת לשאול איך ומה ומתי. ע"ש היטב, ואכמ"ל. וכל זה נרמז בשתי נקודות הראשונות בתורה בראשית בשוא ולא בקמץ, ר"ל בהתחלה הידועה אליו יתברך, והבן.

ודע כי יש שמים ויש שמים, יש שמים שמדבר עליהם כאן, והם השמים העליונים שקורא להם להלן "ברקיע השמים" שבהם קבועים הכוכבים והשמש והירח וכו', ויש שמים שנקראו כן ביחס לתושבי הארץ, והיינו עגול הנשימה (אטמוספירה) שנזכר לקמן "יהי רקיע בתוך המים" (דהיינו כעין דבר שטוח), ששם יגיעו האדים העולים מן הארץ ויתעבו וייעשו טיפות, וחוזרות למטה להשקות את פני האדמה, ועל זה אמר לקמן "ויקרא אלהים לרקיע שמים" (ואין אלו שמים שנזכרו פה ביום ראשון). וכל זה הצעה למה שנאמר אח"כ "יקוו המים מתחת השמים" וגו', דר"ל המים אשר מתחת השמים, לאפוקי המים העליונים אשר ממעל לעגול הנשימה שהם מפוזרים על פני כל כדור הארץ להמטיר גשם בעת הצורך ואינם נקוים למקום אחד. וק"ל. וכן יש ארץ ויש ארץ, יש ארץ הכוללת כל הכדור כמו שנאמר "והארץ היתה תהו ובהו" וגו', ויש ארץ ביחס לתושביה כמו שנאמר "לה' הארץ ומלואה

תבל ויושבי בה", וזהו שאמר להלן "ויקרא אלהים ליבשה ארץ", שקרא שם הפרט בשם הכלל הכולל אותו. ועיין להרמב"ם בהקדמה לפיה"מ על מסכת טהרות. ע"ש. (וכן בשצ"ם חנכ"ל הכוכב הששי נקרא כוכב, וכן אצבע הסמוך לגודל). ובזה יתיישבו כמה קושיות של המפרשים ז"ל, והמעייין יבחר ויקרב. הכו"ח ליל כ"ח תשרי התשל"ב. [ועיין מלב"ם שפירש יהי רקיע בתוך המים כדברינו. ע"ש].

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

במענין גיל הבריאה, כמה מאות ספרים וחקירות והשערות נכתבו בנושא. ואנו אין לנו אלא דברי ר' יהודה הלוי ז"ל בספר הכוזרי (מאמר א' סימן ס"ז) שהקדים בטיסה אחת את כל חקירות המדע (ועיין בסדר רב עמרם גאון מהדורת פרומקין עמוד נט) וכתב "שאם מצטרך בעל תורה להאמין בעולמות רבים קודם העולם הזה לא היה בזה פגם באמונתו, כי העולם הזה הוא חדש מזמן ידוע, ותחלת האדם: אדם ונוח". כן ההשערה האומרת שששת ימי בראשית היו ימים ארוכים כמו אלף שנה שלנו או יותר, יסודתה בהררי קודש, כמו שכתב הגאון ר' יוסף חיים ז"ל בספרו "דעת ותבונה" (פרק ל') בשם המקובל מהרש"ך (כנראה הוא הרב שלמה כהן מח"ס יפה שעה על שער הכוונות) שלא היו לילות כלילות ולא ימים כימים ולא שנים כשנים, אלא שלא בינת אדם לנו לדעת כמה אורך זמן היה יום אחד (מששת ימי בראשית), ועל כל פנים זמן ארוך היה. ע"ש. עם זה יש לזכור כמה דברים: א) שכל דעות חכמי המדע בענין זה אינן אלא בגדר השערות גרידא, זה קובע גיל העולם במיליוני שנים וזה קובע במילירדים,

והנסיונות וההוכחות שלהם סותרות אחת את השניה. ופורסם בעתונים שמצאו מאובן של דג ושפטו ע"פ חוקי ההתפתחות שלהם שדג כזה צריך שיעברו עליו 70 מיליון שנה עד "שיתפתח" לדג נורמלי משלנו, ולאחר שנים מהקביעה "המדעית" הזאת נתגלה דג כמוהו ממש שוחה ומטייל במימי שוודיה להנאתו... (ראה בס' מבוא לתורה שבכתב ושבעל פה עמוד 281). (ב) חקירות המדענים מבוססות ע"פ כללי חוקי הטבע שלאחר הבריאה, אולם אין לנו כל ערובה שחוקים אלה היו כך בשעת הבריאה. משל למה הדבר דומה? לבחור שאורך קומתו בגיל 17 שנה 1.60 מ' וכעבור שנה מודד ומוצא 1.63 מ', והוא דן: אם במשך שנה הוספתי 3 ס"מ הרי שאני בגיל 54 שנה ($54 = 3 \times 163$)... הרמב"ם מביא משל נפלא במו"נ על ילד שחי עם אביו ביער, וכששאל אותו איך נוצר וסיפר לו שהיה בבטן אמו במשך תשעה חדשים, לא האמין למשמע אזניו, והקשה לו קושיות עצומות: הרי אדם שאינו נושם במשך 5 דקות ימות, ואיך אפשר לחיות סגור בבטן במשך תשעה חדשים? וממה הייתי ניזון שם? ואיך הייתי מוציא את הפסולת שבגוף בלי לגרום זיהום בבטן האמא? וכדומה וכדומה. התמזל לו מזלו של הילד ותיירים נודדים אספו אותו ואת אביו למקום ישוב, ונשא אשה והוליד ילדים, וכל קושיותיו וטענותיו לשעבר התנפצו אל סלע המציאות, כפי שאמר איוב: "לשמע און שמעתך, ועתה עיני ראתך".²

2. ועוד אמרתי משל בשבח האמונה הפשוטה והתמימה. ילד פגש את חבירו ואמר לו: תדע לך שהוריי אינם הוריי האמתיים אלא קאפוצים. כששמע כך הלך לביתו עצוב, ראה כך אביו ושאלו לפרש התנהגותו. אמר לו, לפי שאינם מספרים לו את האמת שהם לא הוריו האמתיים. אמר לו אביו, בא ואביא לך ראיות מהשכנים. לקח את בנו לפני השכנים, ואמר: נכון שהוא בני האמיתי? אמרו לו: ודאי! כששמע זאת הבן, נחה דעתו. שב אל אותו חבר שאמר לו כך, ואמר לו: השכנים העידו שאני

בקשר לזה מעניין להזכיר מה שכתב הרה"ג ר' פינחס אליהו מווילנא בספר הברית (ח"א מאמר ד' פי"ב) שבספרי דברי הימים של העם הסיני כתוב שהעולם הזה עברו עליו רבבות אלפי שנים, שכן רשות אצלם רבבות מלכים שמלכו בסין בזה אחר זה, וכמה שנים מלך כל אחד וכמה מלחמות עשה ותאריכי ליקויי חמה ולבנה שהיו בימים. אולם חכמי אירופא בדקו יפה ע"פ החשבון וראו שכל תאריכי הליקויים אשר הם אחרי זמן הבריאה הם מדויקים, ומלפני כן לא נמצא אפילו אחד שבא בעתו ובזמנו הראוי לו ע"פ החשבון, ומזה ידעו "אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר". [וכן ראיתי בלוח דבר בעתו להרב מרדכי גנוט שליט"א שליכוי החמה הראשון הידוע בהיסטוריה היה כשלושים שנה לפני המבול, וכנראה אז התחילו אומות העולם לרשום זה בספרי הזכרונות שלהם. אבל מה שקודם לזה אינו מכון לפי החשבון].

יסוד התורה ועמוד האמונה להאמין שהקב"ה ברא את העולם יש מאין, וזה מורה הפעל ברא (בניגוד לפעל "יצר" שמורה יש מיש, כמו מעשה ידי יוצר, ולכן נמצא פעל "יצר" גם לגבי האדם כגון יוצר כלי חרס, ולא נמצא מעולם "אדם בורא"). אבל אם נבראו עולמות קודם העולם שלנו ואם

בנו האמיתי. אמר לו: יכול להיות שאמר להם תאמרו שהוא בני, כדי שלא תדע שאתה לא בנו האמיתי. ושוב חזר הבן כשהוא עצוב ואמר לאביו: זו אינה ראייה. אמר לו אביו: אקח אותך אל המוהל שמל אותך. הסכים, והלכו אצל המוהל. המוהל בדק ומצא שהוא בנו האמיתי, ושהוא רשום אצלו בפנקס התינוקות הנימולים על ידו, ושמות. הלך לחברו ואמר לו: המוהל העיד שאני בנו האמיתי. ושוב אמר לו: מנין לך שהוא אומר אמת, אולי אביך שילם לו כסף כדי שירשום אותך על שמו? אז הבן אמר: אולי נעשה בדיקת דם, ונראה אם אבי הוא. אמר לו אותו חבר: לא תועיל הבדיקה, יכול להיות שלאבך האמיתי ואבך המאמץ יש להם אותו סוג דם, וזה שוב לא ראייה. וכך מביא ראייה ודוחה, מביא ראייה ודוחה. אבל ההולך באמונה תמימה, דוחה כל הספיקות. והולך בתום ילך בטח (משלי י' ט'). וידוע שיש אמונה רגשית ואמונה שכלית, ותרויהו צריכי, אך העיקר היא האמונה הרגשית, וסימניך בראשית ברא אלהים. בראשית בגימ' רגשית.

לא, אם ששת ימי בראשית הם ששה ימים ממש (כדעת הרמב"ן) או שהם שש תקופות ארוכות, אם שרידי המאובנים הם מתקופת המבול או מתקופה יותר קדומה³ ומעולמות "שהיה בונה ומחירבן" כדברי המדרש, אין אתנו יודע עד מה, ואסרו חכמים לחקור הרבה בנושאים אלו ואמרו (במס' חגיגה פ"ב מ"א) "כל השואל מה למעלה מה למטה מה לפניו מה לאחור ראוי לו שלא בא לעולם", והולך בתום ילך בטח.

המדענים הכופרים בבריאה, מסבירים את תופעת כוכבי הלכת והשמש בהסבר "פשוט". לדעתם, כדור הארץ "נקרע" מהשמש באיזו שהיא תקופה, וכך כל כוכבי הלכת, ולכן מסתובבים הם סביב השמש. גם הירח לפי דעתם "נקרע" מכדור הארץ ולכן חג ונע סביבו. מזה היה פשוט להם, שכשם שכדור הארץ "הצמיח" כדור הארץ בני אדם עליו, כך בודאי ישנם בני אדם על פני הירח ועל פני יתר כוכבי הלכת (ובפרט מאדים הקרוב מאד אלינו). אולם בזמן האחרון ממש נתבדו כל השערותיהם ופרחו באויר, ונתקיימו דברי הנביא הקדמון ישעיה ע"ה (מ"ה י"ב): "אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי". לא צמח האדם מן האדמה כתולעי האשפות, ולא התפתח מהקוף כסברת השוטים, אלא נברא בצלם אלקים. וחכמתו יתברך גזרה שלא יהיה ליצור נפלא זה ששמו "אדם" אח וָרֵעַ בשום כוכב לכת. "האזינה זאת איוב, עמוד והתבונן נפלאות אל. גבהי שמים מה

תפעל, עמוקה משאול מה תדע"...

ברא אלהים. עיין להראב"ע בד"ה אלהים וכו' שכתב ואל תשים לבך לדברי הגאון שאמר שהאדם נכבד מהמלאכים וכו' כי כל ראיותיו הפוכות וכו' ולמה אאריך וכו' עכ"ל. וע' בפירושו הקצר לספר שמות (כ"ג כ'). עש"ב. ונ"ל דבזה פליגי תרי לישני בעירובין (דף כ"ד ע"א) קרי עליה לית דין בר אינש (אלא מלאך רש"י) איכא דאמרי כגון דין בר נש. ע"ש. דלישנא קמא ס"ל כהראב"ע דמלאך עדיף מבני אדם, ולישנא בתרא ס"ל כרס"ג. ועוד נ"ל ששתי הדעות אמת, שמצד הגוף מלאך עדיף מבנ"א ומצד הנשמה בנ"א עדיף. ולכן כתיב באברהם אבינו ע"ה מתחלה שלשה אנשים נצבים עליו (בראשית י"ח ב') ואח"כ (שם ח') והוא עומד עליהם, שאחר שקיים מצות הכנסת אורחים בזריזות נעשה גדול ממדרגת המלאכים והוא עומד עליהם. ולפי פשוטו כשהוא יושב והם עומדים כתיב נצבים עליו, וכשהם ישבו לאכול והוא עומד כתיב עומד עליהם. ודע שרש"י ז"ל סובר כרס"ג, ע' בסוכה (דף מ"ה ע"ב) בד"ה סביב שמנה עשר אלף. ובפירושו לתורה במדבר (כ"ג כ') בד"ה כעת יאמרו ע"ש. ומ"ש בגמ' שבת (דף קי"ב סע"ב) אם ראשונים כמלאכים אנו בני אנשים, היינו כלישנא קמא דהתם דלית דין בר אינש אלא מלאך, אבל ללישנא בתרא אדרבא צדיקים עדיף. כן י"ל לדעת רס"ג, ודלא כמ"ש בהגהות מהר"א הורוויץ שם.

3. על שרידי הדינוזאורים, המלבי"ם בפרשת נח כתב שהם שרידי חיות מלפני המבול (ויתכן מאוד שנה לא הכניס לתיבה כל סוגי הבע"ח שבעולם, ובפרט חיות גדולות). גם ר' אברהם קורמן ז"ל כתב בזה. ופרופ' ברנבר כתב שיש שיטה אחת בימינו שהקטינו גיל העולם לשלשים אלף (30,000) שנה, במקום מיליוני שנים שטענו עד כה. ואיני יודע מקורן של דברים. עכ"פ הרוצה להאמין בעולמות שהיו ונחרבו, יש לו על מי לסמוך.

הזק ניאמץ לבב

לקט פניני מוסר מאוצרו של מורנו ורבנו הגאון הרב צמח מאזוז שליט"א

**מה קרה לנערים שלא התייחסו
ברצינות לדו"ח שקיבלו
מהשוטר? | למה בחר הגביר
הנדיב לתרום מחלקה שלמה
בבית החולים? | איזו מודעה
כתב רבי חויתה בכתבידו ב-14
עותקים? | ולמה חשב
ה'קצין' מהצבא
שמוה"ר
צמח צוחק
עליו?**

רואה איזה גאוותן האיש הזה, בגלל שהוא רוצה שכל מי שנכנס לבית החולים יראה את השם שלו מתנוסס בגדול, בשביל הכבוד הזה תרם את המחלקה הזאת. משיב לו חברו, מי אמר לך? למה תאמר כך?! אולי באמת האיש הזה רצה לתרום

שני אנשים - שתי מחשבות

שני יהודים עומדים ליד הכניסה של בית החולים איכילוב בתל אביב, ורואים שם שלט גדול, "מחלקה זו נתרמה על ידי הנדיב פלוני". אומר אחד לשני, אתה

בשביל לעזור לאנשים שבאים בשערי בית החולים, והנהלת בית החולים מצידה נתנה לו את הכבוד הזה, כאות הוקרה על נדיבות לבו.

מאי בינייהו? איכא בינייהו: הלב! השני יש לו לב טוב, ולכן הוא הסתכל במבט חיובי, ואמר, זה יהודי טוב שתרם לעזרת הציבור, אלא שמבית החולים רצו לכבד אותו, ועשו לו שלט גדול כאות הוקרה על תרומתו. מגיע לו, זו הלכה - "מפרסמים עושי מצוה" (הרמ"א בש"ע יו"ד סי' רמ"ט סעיף י"ג). למה לחשוב שהאדם הזה תרם כיון שהוא רצה פרסום וכבוד. אבל הראשון היה לו לב לא טוב, ולכן הסתכל בצורה שלילית. תמיד להסתכל בעין טובה. זו הדרך הנכונה! זהו המבחן של האדם, יבדוק את עצמו איך הוא מסתכל על כל דבר, האם הוא דן לכף חובה, או לכף זכות.

אמנם כלפי עצמו - האדם כן צריך לרצות לקבל הערות ולשמוע ביקורת. אדם חכם מחפש שיעירו לו, בודק מה אני צריך לשפר ולתקן, ועל ידי זה יקנה מדות טובות. אבל כלפי אחרים, תמיד הלב צריך להיות יהיה נקי, לדון לכף זכות, ולהסתכל טוב על העולם. ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם.

מי שלא מבין עכשיו - אולי יבין עוד עשר שנים!

יש לנו חולשה קטנה בעניית 'אמן', הרבה פעמים אני רואה כאלו שאינם עונים אמן. אולי הם יכולים לומר, שהם כן עונים, אבל הרי כולם יודעים שבזמן"ף בשפתיים, ארבע

אותיות האלה ב.ו.מ.פ. אתה חייב להניע בהם את השפתיים. נמצא שהאדם לא יכול להגיד 'אמן' בלי להזיז את השפתיים. ומי שהפה שלו לא זז, סימן שהוא לא ענה אמן.

כבר הרבה שנים אני חוזר ומעורר על זה. פעם אחת הייתי באזכרה בנתיבות, ואחרי שיצאתי התלווה אלי משהו שפעם למד בישיבה ואמר לי: הרב זוכר שהיה אומר לנו לקחת סידור בשעת החזרה ולהקשיב? אמרתי לו: כן, אני זוכר, אבל הפסקתי, אני רואה שלא אוהבים שאני מוכיח על זה, אז הפסקתי. אמר לי: בשביל זה באתי עכשיו לדבר עם הרב, גם אני כאשר הייתי בישיבה לא קיבלתי את זה. אבל היום אחרי עשר שנים, אני משחזר את מה שהרב אמר, ואני רואה, באמת, איך אפשר להקשיב בחזרה ולענות אמן כשלא יודעים על איזו ברכה עונים?! היום אני במצב שבתפלת החזרה אני לא יכול שלא לקחת סידור ולהקשיב. ולכן באתי להגיד לרב: אל תתייאש! תדבר ותחזור על זה, מי שהצלחת אתו שהיום הוא כבר שומע ומקשיב מהסידור, זה רווח גדול, ומי שלא הצלחת אתו, אל תדאג, היום הוא לא מקשיב, אבל בעז"ה עוד שנה שנתיים, או עשר שנים, הוא יבין את הערך של המלים האלה ויקשיב. אז בבקשה, הרב, תחזור לדבר על זה. אמרתי לו: בלי נדר, אני אחזור. זה היה לפני ארבע חמש שנים, ומאז, אני משתדל עוד פעם לחזק ולעורר.

אדם צריך להיות חכם להכיר את האויב!
כי אנחנו נמצאים במצב של מלחמה, יצר הרע נלחם, הוא לא רוצה לתת לנו לענות אמן. אז מה עושה היצר? הוא עושה בחכמה, באמת מגיע לו תעודת 'עובד

מצטיין! הוא זקן, מיום שנולד ועד היום עברו למעלה מחמשת אלפים שבע מאות ששים ותשע שנים, אבל הוא עוד ערני, עוד נלחם, ועוד לא התעייף! מה הוא עושה? במקום שב"ה כולם בני תורה, היצר הרע לא יוכל לבוא ולהגיד לאדם אתה אל תענה אמן. חס ושלום זה אסור. אז מה הוא אומר? תענו בלחש, למה לצעוק? למה בקול? מה, הקב"ה לא שומע בלחש... ואם עונה בלחש, בהמשך כבר לא עונה.

לצערנו, יש הרבה בעיות בעולם, בעיות פרנסה, בעיות ילדים, שלום בית, בעיות בריאות, בעיות בלי סוף. מה עושים האנשים היום? הולכים לרבנים לבקש ברכה, הולכים לקברות הצדיקים להתפלל, מה לא עושים. החפץ חיים היה אומר: יש לכם סגולה מהגמרא (שבת דף קי"ט ע"ב) "כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו - קורעים לו גזר דינו!" אם גזרו עליו חס ושלום גזרה לא טובה, הקב"ה מביא את התיק הזה וקורע אותו. אומר הח"ח: מה אנשים מחפשים כל מיני סגולות למיניהם, כאשר יש להם סגולה שכתובה בגמרא?!

הרב אמר לא ללכת, והמגרש נשאר ריק...

בזמנו בג'רבא, באו אנשי הג'וינט האמריקאי ורצו לעשות מגרש 'כדורגל', וסיכמו עם מי שסיכמו, וקנו מגרש והכשירו אותו. ברגע האחרון שמע מורנו הרב רבי רחמים חויתה כהן זצ"ל, שיום ראשון עומדים לפתוח את המגרש הזה לכדורגל. ולמרות שהם לא התכוונו לקחת משעות

הלימוד תורה, אלא רק אחרי שמסיימים בשבע, שבע וחצי, כדי לא לפגוע בשעות הלימוד, אמרו למה שלא יהיו לנו איזה בחורים נחמדים כאלה עם שרירים...

אבל כשרבי חויתה שמע את זה, תכף ומיד אמר למזכיר שלו לכתוב הודעה. לא היתה מכונת צילום, לא היתה מדפסת, לא היה מחשב, היה צריך לכתוב את ההודעה בארבעה עשר עותקים כמנין בתי הכנסת שבעיה כתב וחזר וכתב וחזר. מה כתוב שם: ביום שבת זו תהיה דרשה מראש אב בית דין רבי חויתה כהן, בשעה פלונית בביהכ"נ הגדול. הציבור היו רגילים שבשבת שלפני ראש חודש עושים שם דרשה, אבל זו שבת שלא מן המניין. אנשים לא הבינו מה קרה, כל אחד ואחד חושב וחושב על מה הרב רוצה לדבר, לא יודעים. סקרנות... יום שבת כבר בשלש וחצי הכל מלא, אנשים נתלים בחלונות, כולם מחכים לשמוע על מה הרב רוצה לדבר?!

נכנס הרב והתחיל לדבר, שמעתי שהכשירו מגרש בשביל כדורגל, והסביר למה זה לא טוב. הדברים מודפסים בספר הדרשות שלו, אתם יכולים לקרוא. הציבור שמע - הרב לא רוצה! נקודה! גם אם הטעם של הרב אינו מספק אותנו, עצם הדבר שהרב אומר שהדבר הזה לא טוב בעינינו, זה מספיק.

והנה באו המארגנים, ולהפתעתם אף אחד לא הגיע. ראו בחורים בדרך הביתה, נו מהר תכנסו, לא! לא! מרימים בכתפים, לא! שאלו: מה יש? מה קרה לכם? אמרו הבחורים: לא אנחנו לא באים! פגשו עוד בחור בדרך, אמה, אנחנו לא באים. חיכו וחיכו ואף אחד

לא מגיע, ראו כך, ארזו את החפצים והלכו. לאחר מכן חקרו ושאלו מה קרה, אמרו להם, הרב ביום שבת אמר לא לבוא, אז אף אחד לא בא. הרב שענינו צופות לעתיד, ראה את ההרס שיש בדבר הזה.

הנצחה עושים בבית הכנסת, לא באמצע הרחוב

כמה פעמים כשנוסעים בכבישים, רואים איזה גל אבנים מן הצד, ויש עליו שיש או איזה שלט (ה' ישמור שלא יהיו דברים לא טובים לעמ"י), כתוב שם: במקום הזה בשנת כך וכך ביום כך וכך היתה תאונה ונספו כך וכך. למה עושים את זה? בשביל הנצחה? שיעשו הנצחה באיזה בית כנסת, בכביש עושים הנצחה? אלא עושים את זה, כדי להזהיר ולעורר את תשומת לבם של הנהגים האחרים, היזהרו! במקום הזה קרה כך וכך. כל זה נגרם מתוצאה של נסיעה מהירה ולא זהירה. כאשר אדם רואה דבר כזה, הוא כבר יחשוב פעמיים וישמור על כל החוקים.

סיפר לי אדם אחד, הוא קיבל פעם מהעבודה מתנה - סוף שבוע באילת. נסע, הוא ואשתו לאילת, עשו שם שבת. ביום ראשון בבוקר הוא חוזר בחזרה למקום מגוריו. בדרך, בנסיעה, הוא רואה לידו אוטו שבתוכו קבוצה של צעירים שגם כן עשו שבת באילת, וגם הם חוזרים בחזרה למרכז. הם יצאו מהמלון שם הרבה יותר מאוחר ממנו, וכבר הגיעו אליו והשיגו ועקפו אותו, ונסעו עוד ועוד. הבין שהם דוהרים, נוסעים אולי במאתיים ק"מ לשעה. אמה, אחרי כחצי שעה, התקדמתי בנסיעה עוד,

ופתאום ראיתי שהם עצרו בצד, שוטר עצר אותם על שנסעו מהר וכתב להם דו"ח.

אני המשכתי והתקדמתי בנסיעה. והנה מה הם עשו, אחרי שיש להם כבר את הקנס ביד, שוב פעם בחזרה, רצים-טסים, והוא מה יעשה, הוא לא שוטר שיכול למנוע מהם. אבל כעבור כמה דקות ארוכות של נסיעה, אני מתקדם בדרך, ורואה - ה' ישמור, ל"ע ולא עליכם - תאונה, ואמבולנסים ומשטרות ממהרים למקום, אני מסתכל מי התאונה? ל"ע אותם החבר'ה, שהיו אתו בבית מלון... **קיבלו קנס, וזה לא הזיז להם, הם רוצים להגיע למרכז יותר מוקדם בשעה, אז ל"ע הגיעו לעוה"ב מוקדם...**

אתם היום בחורים צעירים, כשתגדלו לחיים טובים, מסתמא להרבה מכם יהיה מכונית, ה' ישמור אתכם ואת כל עמ"י, שימו לב, לא לשחק בנפשות. **מי שלא עלינו מת בתאונת דרכים מחמת שנהג בחוסר זהירות, גם בעולם הבא לא ינקו אותו.** הוא הפסיד עוה"ז וגם בעוה"ב יש לו עונש, למה נסעת בצורה כזו והגעת למצב כזה?!

אין בחנם!

אנחנו רוצים את הגאולה, כולנו מחכים ואומרים כל יום: "כי לישועתך קיוינו וצפינו כל היום", אך אנו מה משלמים על זה? רבותינו מגלים לנו סוד: **כדי להגאל - צריכים לשלם.** אדם שנכנס לחנות מכולת ומבקש לקנות כמה דברים, וכשסיימו להכין לו את הכל, בא ואומר שאין לו כסף לשלם, יגידו לו, אדוני, לך הביתה! יחזירו את כל המוצרים בחזרה למדף. **אין דבר**

כזה בחנם.

בקרית ים סוף בא המלאך של מצרים וצעק: "רבונו של עולם, מה אלו עובדי ע"ז, אף אלו עובדי ע"ז. למה ליהודים אתה נותן להם אפשרות לצאת ממצרים, ואילו את המצרים, אתה מטביע בים? מה עשה הקדוש ברוך הוא? נתן לנו שתי מצוות. בבחינת "דמי כיס", כמו שאומרים לילד, קח חמשים שקל ביד, תוכל ללכת ולקנות בזה משהו בינתיים. מה תאכל מחר? יעזור ה' מחר, אבל עכשיו קח קצת כסף שלא תשאר יבש בלי כלום. מה ה"קצת כסף" שנתן לנו הקב"ה? שתי מצוות:

קרבן פסח וברית מילה.

זה מה שאנו צריכים להבין: אין חנם! אם יש קושי ובכל זאת מוסרים נפש, אזי זוכים שהקב"ה עוזר ונותן סייעתא דשמיא. שום דבר לא בא בקלות. רק במסירות נפש!

הקב"ה מאד אוהב אותנו, "כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם" (דברים ז', ח'). אבל מה, אי אפשר בחנם. עושים קצת, משתדלים עד כמה שידינו מגעת, והקב"ה יתן לנו הרבה, יותר ויותר.

רק בן תלמיד חכם - אנחנו לוקחים לעוה"ב!

כשהיינו ילדים לא גדלנו בג'רבא שהיא עיר של תורה, גדלנו בתונס. ואני זוכר שבאותו זמן ערך התורה שם היה מאוד חלש. ב"ה היום התורה חוזרת, אותן המשפחות שהיו אז בתונס (והיום חלקם גרים בפאריז), באמת חוזרים לעסוק בתורה, בן פורת יוסף.

אבל באותם ימים כשהיינו ילדים וגדלנו בתונס, לא הרבה עסקו בתורה, אך אבא ידע את ערך התורה והיה עומד אתנו חזק על לימוד התורה. אנחנו היינו יודעים שהחברים שלנו כולם אחרי שיוצאים מהשיבה ומסתובבים בימים ובנהרות (עוד לא נולדה אז ישיבת "כסא רחמים"), שלשה חודשים נמשכה החופשה שלהם, לא כמו כאן בישראל שזה חודשיים. אבל זה לא היה חופשה לגמרי כל היום, אלא למדו בבוקר כמה שעות, ומהשעה שתיים-עשרה בצהריים היינו רואים את החברים שלנו יוצאים ומסתובבים בכל המדינה. ואנחנו שלושת האחים, היינו יושבים עם אבא בבית, כל אחד שם לצדו בשולחן את ערימת הספרים שלו. ואנחנו יושבים ולומדים כשאנחנו יודעים שאין עוד בית בכל העיר שיושבים בשעה הזאת ולומדים בו תורה. אין בית מדרש אחד פתוח בכל העיר שיש שם מישהו שלומד תורה. ואבא כל הזמן היה חוזר ומעורר אותנו: תורה תורה תורה.

מי החדיר לאבא את ההשקפה הזו על ערך התורה? האמא שלו. כפי שאבא היה מספר לנו על האמא שלו מרת רחל ע"ה. בתחילה הם היו גרים בג'רבא, אבל היה שם קושי של פרנסה, לכן כשאבא היה בגיל שנתיים, החליט הסבא רבי רפאל לעבור לגור בכפר קטן על יד תונס. לסבא

אדם צריך להיות חכם
להכיר את האויב! כי
אנחנו נמצאים במצב
של מלחמה, יצר הרע
עושה בחכמה, באמת
מגיע לו תעודת
'עובד מצטיין'. הוא
זקן, מיום שנולד ועד
היום עברו למעלה
מחמשת אלפים
שבע מאות
ששים
ותשע
שנים,

עולה למשל חמשים אלף דולה, כולל
הבנייה וכל הציוד. עשו כנס גדול והזמינו
עשירים שיתנדבו ויזכו לקבל ברכה גדולה
מהחפץ חיים. "מי שברך" לפלוני שהתנדב
חמש מיטות - מאתים וחמשים אלף דולה.
שתי מיטות - מאה אלף דולה. וכן ע"ז הדרך.
אחד העשירים שהיה שם, ראה שעמדו שם
קבוצה של בחורי ישיבה, פנה אל החפץ
חיים ואמר, כבוד הרב, אלו כמה התנדבו?
אמר לו החפץ חיים: אלו התנדבו **מאות**
ואלפי מיטות... תמה העשיר ואמר, כבוד
הרב איך יתכן? הרי אני יודע שאין להם
כסף אפילו לקנות בשר לשבת. השיב לו
הרב, בזכותם של הבחורים האלו, אנשים

כתר מלוכה 15

התורם הגדול ביותר - זה אתה!

אדם שזוכה ללמוד תורה, צריך לדעת
להעריך את עצמו, מי שמרגיש "ונהי
בעינינו כחגבים", לא יתפלא שכך אנשים
מסתכלים עליו: "וכן היינו בעיניהם". לכן
צריך להרגיש גאווה וכבוד על שזכה ללמוד
תורה. לכן גם **מקובל שהולכים עם חליפה**
וכובע, שאלו הם מלבושי כבוד.

וכמו שמספרים שבזמנו של החפץ חיים
רצו לבנות בית חולים שיהיה כשר וטוב
ליהודים, וחישבו והעריכו את העלות של
הקמת בית החולים לפי מיטות, כל מיטה

לא יהיו חולים ולא יצטרכו את המיטות. הם בזכות לימודם - מונעים הרבה חולים.

אכן צריכה להיות ענוה, אבל מאידך תעריך את התורה שבליבך, "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דה"ב, י"ז, ו'), תדע, אני זכיתי להיות "בן תורה", וכך תמיד תזכור שבכל רגע שאתה יכול ללמוד, אתה מקיים בזה את העולם. "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה ל"ג, כ"ה). **אם העולם עודנו קיים, זה רק בזכותכם! בזכות לימוד התורה שאתם לומדים!**

הרב עמאר אמה, וכבר אין מה לערער!

ישנם מכתבים שכשאני רואה אותם אני עומד נדהם. מכתבים שאבא זצ"ל שלח לרבו, מורנו הרב רבי חויתת זצ"ל, ושואל אותו איך נכון לעשות כך או כך? מכתבים שאבא כתב אותם אחרי שהוא היה מבוגר, וכבר היה גברא רבה, אבל הוא לא סמך על דעתו אלא הלך ושאל ושאל, עד שקיבל את הנסיון שלו.

יצר הרע מטעה את האדם, שיחשוב 'אני יודע הכל', אבל באמת כל דבר צריך לשאול את הרב מה לעשות כך או כך. ואפילו אם אחרי שהסביר לך את דעתו,

היתה שם חנות של בדים שהצליח בה מאוד, היתה להם שם וילה, היה להם גם חשמל, כשבאותם זמנים - לפני כתשעים שנה - למי היה חשמל? לאיזה בית היה ברז שמוציא מים? כולם היו ממלאים מים בדליים. אבל ב"ה לסבא היתה הצלחה.

סבא התנגד שאבא ילך ללמוד בבית ספר הצרפתי, ולכן הוא ביקש מהרב שם בכפר, למרות שהוא לא היה יודע הרבה גמרא, שילמד את הבן לו קצת גמרא ממה שהוא יודע. ובערב, כשסבא ר' רפאל היה מגיע הביתה מהחנות, היה יושב ולומד גמרא עם אבא, כל יום במשך שלוש שעות.

יום אחד סבא הגיע, והוא רואה את אשתו, הסבתא רחל ע"ה, בוכה. שאל אותה 'מה יש לך, כואב לך משהו, את לא מרגישה טוב, אולי צריך לקרוא לרופא?'. אמרה לו, 'לא, ב"ה אני מרגישה טוב'. שאל אותה, 'אם כן למה את בוכה?' אמרה לו: 'הבן שלי לא לומד'. אמר לה, 'מה אני אעשה, את רואה, אני מגיע מהחנות, עוזב הכל ובמקום לנוח יושב ולומד אתו שלוש שעות'. היא ענתה לו: 'מהלימוד הזה שאתה מלמד את הבן שלך לא יצא ממנו תלמיד חכם, כי עיקר הלימוד ביום, והיום שלו הולך לאיבוד כי הרב שלו לא יודע הרבה מה ללמוד אותו'. אמר לה, 'מה אפשר לעשות?' אמרה לו, 'בא נחזור לג'רבא'. אמר לה, 'לג'רבא?! את הרי יודעת מה זה ג'רבא, היינו שם והתחתנו שם, אבל לא היה לנו שם פרנסה. אבל כאן, ב"ה כי גבר עלינו חסדו, כל ערב (כך אבא היה מספר) הסבא היה חוזר הביתה עם מטפחת מלאה מטבעות זהב, מהפדיון שעשה באותו היום. אמר לה, 'אם נחזור לג'רבא, ממה נתפרנס? ממה נחיה?'. אמרה לו, 'אתה צודק, אבל לעולם הבא אנחנו לא יכולים לקחת אתנו את הזהובים, אך אם נזכה בבן תלמיד חכם, את זה אנחנו לוקחים אתנו. את הזהובים אנחנו משאירים פה'.

כח ההשפעה של האשה גדול מאוד, ואכן דבריה השפיעו על סבא, הוא מכר את החנות מכר את הבית,

אפילו לא הצלחת להבין, לא נורא, תקבל! עליך לשמוע לרב. "זקניך ויאמרו לך".

ידוע מה שהמפרשים שואלים, הקב"ה הרי צופה ויודע עתידות, לפניו נגלו כל תעלומות. על בן אדם ניתן לומר שהוא לא ידע מראש, מתחילה חשב כך, ולבסוף שינה דעתו. אבל הקב"ה הרי יודע את הכל, והוא יודע שלמרות שהוא נתן לנו תורה שבע"פ - "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"

וכו', איש מפי איש, עוד יגיע זמן שח"ו עתידה תורה להשכח, ואז יקום אדם גדול כמו רבנו הקדוש שיכתוב את התורה שבע"פ, "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (תהלים קיט, ככו). אז אם בסוף הוצרכה התורה שבע"פ להיכתב, אם כן למה מלכתחילה לא כתב לנו הקב"ה את התורה שבע"פ?

אלא אומרים דבר נפלא מאד. כל מהותה של תורה שבעל-פה היא מסירה מרב לתלמיד. והרבה פעמים קורה שיצר הרע מפתה ומטעה את האדם, אני יודע הכל, על דעתי ועל פי ישק כל עמי (ע"פ בראשית מא, מ), הוא חושב שהוא צודק, ובאמת למה הוא חושב כך? בגלל שיש לו איזו נגיעה, ולכן היצר הרע מראה לו איך להסתכל כדי שיוכל למצוא היתר ולעשות ולהחליט ככה, היצר הרע מנסה את כל הדרכים שבעולם איך לצוד את האדם. ולכן הקב"ה רצה ללמדנו יסוד גדול, "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (דברים לב, ז), ללמדנו שעצם המסירה בעל-פה מרב לתלמיד, גם זה חלק מה"תורה".

כל בחור מכיר את עצמו ויודע במה הוא חלש. ולכן יקבע לעצמו את הסייגים הנכונים בשבילו כדי שלא יכשל. כל אחד יקבל על עצמו מה שהוא צריך להתחזק.

וזה מלמד את האדם, דע לך כמה שאתה יודע, וכמה שאתה חושב שהינך מבין, עדיין עליך לשאול את הרב שלך. וגם הרב שלך נבנה ע"י שהוא שאל את רבו, ורבו ע"י רבו, עד משה רבנו.

כבר אמרתי לכם בעבר. פעמיים היה לי ויכוחים עם אנשים, אמרתי להם בא נלך לרב עמאר. באותו זמן הוא היה גר בשכונה שלנו, ועדיין לא היה בתפקיד 'הראשון לציון'.

והנה באותן פעמיים, הוא לא הצדיק אותי, ובאותן פעמיים הוא ישב להסביר לי למה אני טועה במחשבה שלי, ישב והסביר והסביר - ולא הבנתי. הסיבה פשוטה "אדם קרוב אצל עצמו" (סנהדרין ט:), כמה שתסביר, הדברים אינם נכנסים בראש, אבל אני יודע שהוא תלמיד חכם גדול, הוא אדם שמבין הרבה, אדם שיודע הרבה, ולכן קיבלתי דבריו בלי ערעור.

יצר הרע דומה לזבוב, אבל גם לעכבר...

תדעו לכם סוד, כל העבירות הגדולות ביותר, שחייבים עליהם מיתות בית דין וכריתות ומיתות בידי שמים רח"ל, כולם מתחילים באיזה דיבור אסור, שיחה לא טובה, גבלות פה, צחוק או קלות ראש. ולכן אסור שיהיה שיחה של דברים אסורים, אפילו בצחוק, כי אחריתה מי ישורנו.

היצר הרע אומר לאדם: מה דברת? בסך

וצרר בידו צרור גדול של כסף ונסע חזרה לג'רבא.

הם הגיעו לג'רבא, ואח של סבא - רבי מנחם מאזוז, עשה להם קבלת פנים. אבא היה אז בגיל שתים עשרה, וכשראה ר' מנחם (הדוד של אבא, שבעתיד גם היה חמיו, הסכים שלנו מהאבא ומהאמא, רבי רפאל ורבי מנחם, אחים) את אבא שלנו מגיע, הלך והביא לו שיראה מחברת חידושים של הבן שלו הגאון האדיר רבי שלמה מאזוז זצ"ל. אבא דפדף ודפדף, וראה שהכל כתוב בשורות מלאות צפופות, הוא שאל את דוד שלו 'מה זה?' אמר לו, 'מעיינים בגמרא טוב, מחפשים חידושים על הגמרא, קושיות תירוצים וכו', ואחרי שממלאים הרבה, מדפיסים ספר'. ואז הקניט את אבא ואמר לו: 'לך, לך לתונס שלך, לך תשחק בכדור. פה בג'רבא לומדים תורה, אין כדור. אם אתה רוצה לשחק לך לתונס'. אבא היה פגוע, אמר לעצמו, 'זאת קבלת הפנים שעושה לי הדוד שלי?' אבא מספר לנו, 'שתקתי שתי דקות והייתי חושב הרבה, עברו שתי דקות בדממה כשאני יושב וחושב, ואז נתתי דפיקה על השולחן, 'דוד, עוד חודשיים אני אכתוב יותר טוב ממנו!' הדוד שמח קם ונתן לו נשיקה. אמר לו, 'לך חמודי ותצליח'. וכך עוד באותו לילה כשעוד היו עייפים מהדרך הארוכה (נסעו יומיים, שש מאות קילומטר, לא במטוס, וזה גם לא הכבישים של ישראל), מיד בא ואמר לסבא ר' רפאל: 'אבא בא תלמד איתי, עכשיו תלמד איתי!' ולמחרת בבוקר, סבא לקח אותו לרב שלו עצמו, הרב שלימד אותו בעצמו, ואבא הלך וגדל עד שהיה לאחד מגדולי הדור.

אבל מאידך גיסא - השטן ניסה להפריע. כל עסק שסבא נתן את ידו שם בג'רבא, הפסיד. עד שבתוך כמה חודשים כל הערימה של הזהובים שהביא מתונס, נגמרה, והם הגיעו למצב שלא היה כסף לקנות לחם. תארו לכם, לא מדובר על עוגות לא

הכל איזה משפט קצת מצחיק...
אבל ברגע אחד ניתן ליפול למדרון. צריך לשמור את הפה! לשמור את המחשבה! אדם שלא יעבוד על עצמו לשים מחסום גדול לפיו, בקלות הוא עלול ליפול. חס ושלום. לכן רבותינו שמו לנו גדר ומחסום בהרבה ענינים, וכולי האי והלואי שנצליח להזהר, כי היצר הרע גדול מאד!

אומרים שעכבר אין בו עצמות, וגם אם יש חור קטנטן הוא יכול להכנס. העכבר הוא יצר הרע, רק תשאיר לו איזה פתח קטן, הוא יכול להפיל את האדם בבור גדול מאד רחמנא ליצלן. **אנחנו צריכים להכיר את היצר הרע, ולדעת שאסור לפתוח לו דלת,** וכמו שאומרת הגמ' (סוכה נ"ב ע"ב): "אמר רבא בתחילה קראו הלק, ולבסוף קראו אורח, ולבסוף קראו איש". אם אתה נותן לו כניסה אפילו קטנה ביותר, אז הוא כבר בא ומשתלט על הכל. ה' ישמרנו.

אל תלך למקום מפוקפק ותאמה, אני חזק, בעז"ה אני לא אפול. אני אשמור על עצמי. אדוני, אתה תיפול כמו זבוב! לא יאמר אדם, אני יכול להסתובב בכל מקום ואם אראה משהו לא טוב אני מיד אוריד את העינים, תדע לך, אתה תיפול כמו זבוב! אל תאמה, אם פתאום אשמע ברדיו משהו לא טוב, אני מיד אסגור

אתכם חס ושלום אפילו לדברים קטנים ח"ו, כי מזה מתחילות כל הנפילות ה' ירחם. נשתדל, נתאמץ ונזכור, "כי נפילתי קמתי, כי אשב בחושך, ה' אור לי" (מיכה ז', ח'). גם מי שח"ו נפל, יקום וישתדל להתקרב בחזרה, דעו לכם, הקב"ה פותח את ידו לקבל שבים, ומה שעלינו לעשות, להשתדל ולהתאמץ. ובעזרת ה' יתברך, ה' יקבל אותנו בתשובה שלמה, ונזכה לקיים מצוותיו כרצונו. אמן.

בכל דרכיך דעהו...

כתוב "ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב" (תהילים ל"ד י"א), ולכאורה השאלה גדולה הרי אנחנו רואים הרבה צדיקים שחיים

אותו, כי אתה תיפול כמו זבוב! תזכור, אם יש דריסת רגל ליצר הרע, כבר אי אפשר לנצח אותו. ולכן כתוב "ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא", כי בעידנא דיצה"ר - בשעה שהוא שולט, לית מאן דדכיר ליה ליצר הטוב. אל תתקרב לשם, תתרחק מאה שערים של היתר כדי שלא תיפול ח"ו בשער אחד של איסור.

בדברים האלו לא הרבנים יכולים לקבוע לכם, אלא רק אתם! כל בחור מכיר את עצמו ויודע במה הוא חלש. ולכן יקבע לעצמו את הסייגים הנכונים בשבילו כדי שלא יכשל. כל אחד יקבל על עצמו מה שהוא צריך להתחזק.

בני תזהרו, שלא יבוא יצר הרע ויפתה

חייכתי והסברתי לו

שאין איסור והתנגדות

ללמוד בשעות אלה, אלא

שבשעות אלה אין חובה

לשבת וללמוד, אבל יש

בחורים שזכו שחשקה

נפשם בתורה ולומדים גם

בשעות ההפסקה...

בעוני ובצמצום, בין בדור הזה ובין בדורות קודמים?

אלא הפסוק לא אמר **"יש להם כל טוב"**, אלא **"לא יחסרו כל טוב"**, כי במה שיש להם, הם תמיד שמחים, ולא מרגישים שחסר להם משהו, ברוך ה', "איזהו עשיר השמח בחלקו", העיקר שיושבים ולומדים תורה.

כאשר אבא זצ"ל היה מוכר זהב, הממשלה היתה נותנת לו עשרים קילו זהב, עבודה של יומיים, וכל החודש פנוי, והיה יושב ולומד, יושב ומלמד. יום אחד אבא אמר: היום הודיעו לי שהזהב הגיע, אז **בלי נדר** אני אחר הצהריים הולך לשוק הצורפים למכור זהב. אמרתי לו: אבא, 'בלי נדר' אומרים על מצוה, אתה הולך לעשות כסף, גם על כסף אומרים 'בלי נדר'...?! יש אנשים שעל כל דבר אומרים בלי נדר וזו שטות, אבל רק על מצוה אומרים בל"ג. אבא ענה לי: וכי המטרה שלי בשביל לעשות כסף?! הרי יש עוד שניים במדינה שהממשלה נתנה גם להם רשיון כדי למכור זהב, ומה הם עושים? הם עובדים יומיים בזהב, ובשאר החודש עוד עשרים יום בערך עובדים בעבודות אחרות. וגם אני הייתי יכול לעשות עוד עבודות אחרות אבל לא! **באנו לעולם לעסוק בתורה! אמנם צריכים לחיות, אם העבודה של**

מדובר על ירקות, מדובר על לחם יבש בלי כלום. לא היה לו כסף לזה. אדם אחר מה יגיד, 'רבונו של עולם עשיתי את הכל בשבילך כדי שהבן שלי ילמד תורה, לא זכיתי, אין לי ברירה, צריך לחזור לתונס'.

אבל מה עושים זוג צדיקים? החליטו ביניהם הסבא והסבתא, שסבא יחזור לתונס לעבוד, לא בתור גביר עשיר אלא בתור פועל, כי כבר אין כסף לפתוח חנות, והאמא והבן ישארו בג'רבא - לא היה שם פנימיה שאפשר היה לשלוח אותו - כדי שהבן יוכל ללמוד תורה.

לא היה לסבא הרבה כסף כדי לבוא ולבקר הרבה, אבל פעם בחודש-חודשיים היה שולח להם כסף בשביל פרנסתם בצמצום, והוא עצמו היה חי בדוחק וצמצום יותר מהם. פעם בששה חודשים היה חוזר הביתה לראות את אשתו הצעירה והבן שלו היחיד.

מסירות נפש למען התורה!

וכך היה לא שנה או שנתיים, אלא במשך כשמונה שנים. איך החזיק מעמד? בוודאי בזכות העידוד של האשה. אני עוד זוכר טוב בהלוויה של הסבתא רחל ע"ה, איך שאבא אמר לתלמידים של הישיבה את הלשון שרבי עקיבא אמר לתלמידיו: "שלי ושלכם - שלה". כל הזכות שלי - זה בזכות האמא שלי.

ואחרי הסיפור הזה, אני כבר לא מתפלל על אבא, אפילו ששם בתונס היכן שגרנו בילדות, כולם שלחו את הילדים שלהם שילמדו צרפתית, אחד חכם ואחד תם, כל אחד חושב על איזה 'תואר' שהבן שלו יקבל, אבל אבא היה היחיד שחשב ודאג שהילדים שלו יהיו תלמידי חכמים. הוא ינק את זה מהאמא שלו, מהמסירות נפש הזאת שהוא ראה אצלה לתורה. דברים של גיל קטן לא שוכחים, זה נשאר ונחרט בלבו לעד ולעולמי עולמים.

יומיים מספיקה לי כדי לחיות, עד כאן. לא צריך להמשיך לעבוד, וכשעוסקים במלאכה במחשבה כזו, אז גם ההליכה לעבודה נחשבת כמו מצוה.

כך ראינו ביעקב אבינו שאמר לעשו "יש לי כל" - יש לי את כל מה שאני צריך, כי הרגיש שיש לו את כל המעדנים שבעולם. ברוך ה' מה שהקב"ה נתן לי זה שפע גדול. אין לו תיאבון לעוד. "איזהו עשיר השמח בחלקו". ובזה מסבירים גם מה שהוא אמר "ויהי לי שור וחמור", הרי יש לו ליעקב אבינו אלפי שוורים וחמורים, אז למה הוא אומר "יש לי שור" בלשון יחיד? אלא אמר יעקב, כל מה שיש לי, בשבילי זה כמו שור אחד, יעקב אבינו לא חיפש שיהיה לו יותר, לא עבד כדי שיהיה לו יותר, יעקב אבינו רצה רק שיהיה לו מה שצריך בשביל לחיות, אבל הקב"ה ברח אותו והוסיף ונתן לו הרבה.

מי הוא ה"משתמט" האמיתי?!

לפני כמה שנים, לקראת סוף השיעור שלי לפני הצהריים, הגיע לכיתה שלי קצין מהצבא לבדוק שאכן כל מקבלי הדחיה לומדים בישיבה. ביקשתי שימתין עד אחת בצהריים בסיום השיעור. כשנכנסנו למשרד, אמר לי: ראשית כל נעדיך את הרשימות, לאחר העידכון, אמר לי: שבכולל של עשרה אברכים, אני קורא לכולם, אבל כאן יש יותר ממאה לומדים מהישיבה והכולל, נסתפק במידגם, אז שם את אצבעו על אחד השמות וביקש לקרוא לו. בא הבחור, הראה את הת"ז והלך, ראיתי שהפסיק לקרוא לעוד שמות. אמרתי לו מה זה? מדגם רק אחד למאה! לא חושב שזה בסדר! ענה לי:

אם אתה מרשה לי נקרא לעשרים אחוז. לקח פתק ורשם בו כל שם חמישי וביקש לקרוא להם, ראיתי ברשימה כמה מהאברכים, אמרתי לו: לאברכים יש הפסקה עד 2.30 מסתמא לא נמצאים. קראנו לכל הבחורים שברשימה, ואח"כ אמרתי לו אולי אתה מעוניין לבקר בבנין הישיבה? ענה לי: כן! מאד! אף פעם לא ביקרתי בישיבות. עלינו לאולם הכולל, לספרייה, לביהמ"ד, לקומת הכתות, ונכנס בכל כיתה.

כשעמדנו לרדת לפנימייה, נעצר במדרגות עם פנים קשוחות ושאל: אתה צוחק עלי? לשאלתי למה הוא חושב כן? ענה לי: "אמרת לי שעכשיו זמן הפסקת צהריים, וא"כ איך בכל המקומות הנ"ל אני רואה שבחורים יושבים ולומדים?" חייכתי והסברתי לו שאין איסור והתנגדות ללמוד בשעות אלה, אלא שבשעות אלה אין חובה לשבת וללמוד, אבל יש בחורים שזכו שחשקה נפשם בתורה ולומדים גם בשעות ההפסקה...

אז ברגע אחד הקצין נהפך לידיד טוב ומליץ יושה, ואמר: "החילונים כותבים עליכם בעיתונים ומכנים אתכם בשם "משתמטים", אילו היו באים ומבקרים ורואים איך בחורים צעירים בשעות המנוחה וההפסקה שלהם נכנסים לביהמ"ד ולומדים לא היו יכולים לומר עליכם כלום..."

עד שהגענו לשער היציאה התחילו האברכים להגיע, נזכרתי בשמות האברכים שרשם אמרתי לו הנה האברך שרשמת, והנה עוד אחד. הוציא את הרשימה ובדק אחד אחד, וראה שהכל אמת. לחץ את ידי בשתי ידיו, ואמר נהנית! מאד נהנית! אמנם לא שאלתי את שמו ולא הייתי עוד בקשר אתו, אבל לבי אומר לי שזה בודאי חלחל ללבו.

| שלמה אפריון |

הדמות המאחדת

בדור שבו המגזריות גוזרת את העם לגזרים, מעטות הן הדמויות שהצליחו לאחד בין חוגים ועדות | על רקע זה, בלטה לטובה דמותו של הגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי זצ"ל שחיבר באישיותו המרתקת את כל הגוונים | כל חייו עמד בקשרים הדוקים עם חכמי הספרדים שלכאורה באו מעולמות אחרים לגמרי, אך התורה חיברה ביניהם והנעימו זה לזה בהלכה ובאגדה | בין השאר נרקמו קשרים מרתקים בינו לבין יבדל לחיים טובים מרן ראש הישיבה שליט"א המתפרסמים כאן לראשונה יחד עם התכתבויות בלעדיות | באלו ימים היה מתפלל מתוך סידור "איש מצליח"? | מתי אימץ גרסא של מרן שליט"א | איזה מנהג ספרדי ביקש ממרן להחזיר? | ולמה הוא שלח אברך אשכנזי לישיבת "כסא רחמים"?

הלכה כפשוטה

'רבי שריה' כפי שקראו לו כולם, היה משרידי דור דעה שזכה וגדל בין גדולי עולם של הדור הקודם מכל החוגים. ייחודיותו הצטיינה בכך שהיה על-עדתי ועל-מגזרי, מחוץ לכל ההגדרות והקטלוגים. מחד גיסא היה תלמידו של הגאון החזון איש ומאידך גיסא ינק את תורת הקבלה מהגאון המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל.

ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור, ורבי שריה היה מקיים זאת בפשטות ותוקע בבית הכנסת שלו בעת צרה. הרמב"ם כותב שאסור להתפרנס מהתורה, ורבי שריה הקפיד על זה. זכורני כשהיינו קטנים היה מחלק לנו ברגלים קליות ואגוזים, כלשון ההלכה ממש.

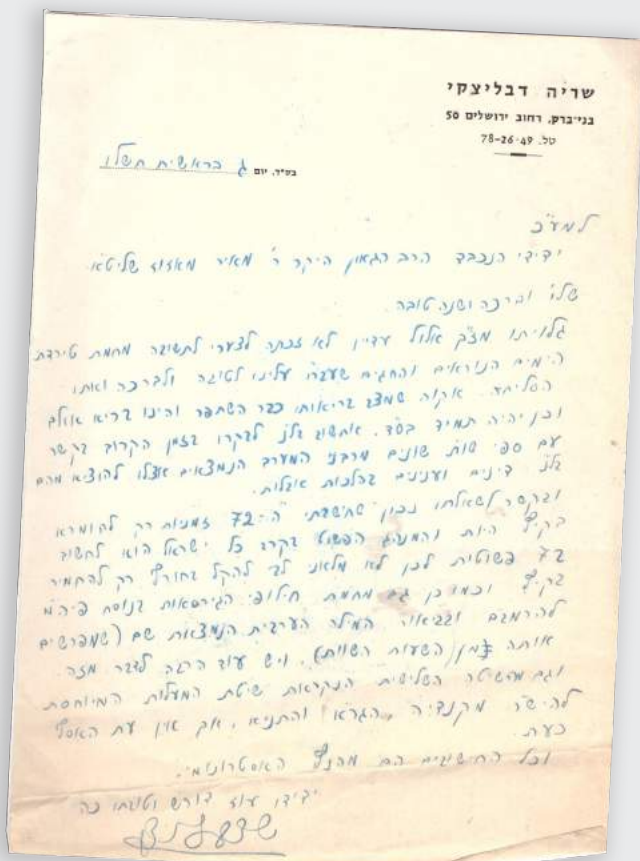
כל הלכה היה מקיים בפשטות ובדקדוק רב. למשל, הרמב"ם כותב בתחילת הלכות תעניות "מצות עשה מן התורה, לזעוק

יבלח"ט מרן ראש הישיבה שליט"א,
קשר שנפרש על כארבעים וחמש
שנים. במיוחד הם מצאו שיחה
משותפת בעניינים שאין שאר חכמי
הדור בקיאים בהם, כמו בדקדוק
במסורה ובמנהג.

במשך ארבעים השנים האחרונות,
עברו ביניהם עשרות תכתובות, כשהרב
שריה, ארי נעשה שואל פעמים רבות
בענייני דקדוק ובירור מנהגי תונס,
ומרן מצדו מתייעץ עמו בענייני זמני
היום הלכה ומנהג.

מרן שליט"א מתחשב מאוד בדעתו,
ומזכירו הרבה בשיעוריו. ואפילו באותו
מוצאי השבת שבה נפטר, הזכירו מרן
רה"י שליט"א באקראי והוסיף "שיהיה
בריא" (עוד לא ידע דנח נפשיה).

וכמים הפנים לפנים, גם רבי שריה
רחש למרן ראש הישיבה כבוד גדול. פעם
שימש מרן ראש הישיבה כסנדק בברית
מילה והגאון רבי שריה כובד בברכת
המילה, ואמר: "על כן בשכר זו אל חי
חלקנו צורנו צָוָה להציל ידידות זרע קודש
שארנו משחת", כדעת מרן ראש הישיבה
(עי' בשו"ת בית נאמן ח"א חיו"ד סי' ד').
כששמע אותו מרן שליט"א שמח שמצא
תנא דמסייע לו ושאלו: "האם כבודו דעתו
ככה?", אמר לו רבי שריה: "לא, רק מפני
כבודו אמרתי ככה".

ואחשוב לבקרו בזמן הקרוב/ מכתב ששלח הרב שריה למרן שליט"א בשנת התשל"ו

ומעל הכל, איש אמת היה, שכל ענין
'הנראות' לא בא אצלו בחשבון. שום דבר
בהנהגותיו לא היה שגרתו. בכל תחום היה
עצמאי ומיוחד. כשהבין למשל שהיגוי
האותיות במבטא האשכנזי שגוי, לא היסס
לשנות, והיה מבטא חי"ת ועי"ן כספרדי
מבטן ומלידה. ולאחר התפלה היה חוזר
וקורא שוב קריאת שמע במבטא ספרדי
עם הבדל בין פתח לקמץ וכיוצא. וכן נהג
להטיל פתיל תכלת (ארגמון קהה קוצים)
בציציותיו בבגד הטלית קטן.

קשר אמיץ

קשר אמיץ ומעניין נרקם בינו לבין

מצליח" בשנת התשל"ד, שלח מכתב מרגש ביותר למרן שליט"א בזה הלשון: "זה היום נתמלא הבית אורה אך מהול בתוגה. אורה זו תורה בקבלת ספר הנכבד ממר אביו הגה"ק זיע"א והי"ד, ותוגה - כי ישבתי שעות ארוכות כעת בערב וקראתי בכל לב כל ההקדמות וסיפורי התולדות והסיפור המעציב והנורא. ואני מרגיש ששתי עיני נוטפות מור עובר ואין הפוגות להאי שופרא וכו' שלא ידעתי עד היכן הדברים מגיעים, מחסידותו וקדושתו, והצור תמים פעלו וכו' ויהיה למליץ טוב על כל עמו ישראל הנתונים בצרה וצוקה. ומעתה חושבנא לטב בפרוס חדש אדר שמרבין בו בשמחה ואחריו ניסן שעתידין ליגאל ונסו יגון ואנחה".

בענייני דקדוק היה מתחשב מאוד בדעתו של מרן ראש הישיבה, וכמה פעמים ביקש לדעת את דעתו בענייני היגוי ודקדוק. פעם בא לפניו אברך אשכנזי וביקש לדעת איך לקרוא ק"ש בדקדוק. אמר לו רבי שריה: "אם מבקש אתה לצאת ידי חובת כל הדעות, הרי שעליך לבטא את האות צד"י כביטוי הספרדי המקורי", ושלח אותו לשיבה לקבל את המאמר הידוע של מרן שליט"א על היגוי האות צד".

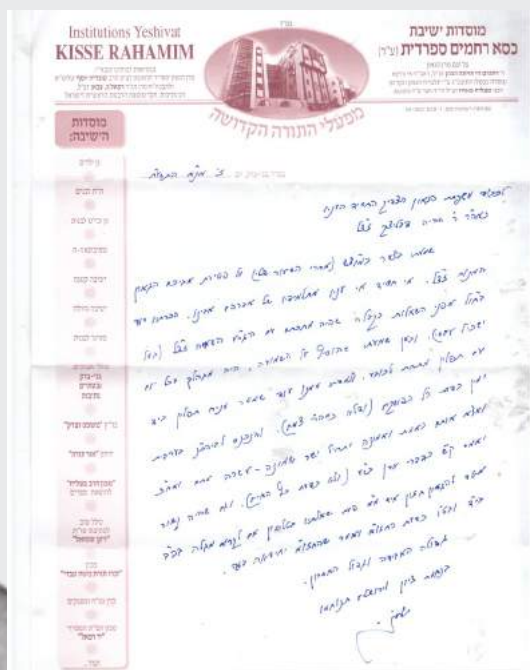
עלון "בית נאמן" היה מונח על שלחנו בכל שבוע, והיה גומע אותו בשקיקה למרות גילו המבוגר. גם ירחון "אור תורה" היה תדיר על שולחנו, ובעצמו היה מפרסם שם מאמרים עוד לפני למעלה מארבעים שנה.

ויהי 'איש מצליח'

היה מעריך מאוד את ספרי הישיבה, והסכמותיו היו מעטרות אותם. וכידוע שוליו של ה'תיקון קוראים' בהוצאת הישיבה מלאים בהערותיו הרבות.

בספרייתו בבית הכנסת שכנו כבוד שני סידורי איש מצליח, וזכורני שפעם נעלם אחד מהם וחיפש הרבה אחריו עד שנמצא. בימי שני וחמישי, היה קורא מתוך סידור "איש מצליח" את התחינות של הספרדים שאחרי תחנון.

כשקיבל לידיו את הספר שו"ת "איש

מכתב הניחומים ששלח מרן שליט"א למשפחת הרב דבליצקי

זוטא כמבואר בתיקון ישכר ובארץ חיים סתהון. מנהג זה התבטל משום מה ומסדרי הלוחות הספרדים כותבים אז להתחיל פרקי אבות משבת שניה שלאחר הפסח, וגם בלוח תשמ"ה של כסא רחמים סודר להתחיל בשבת שניה, וזוהי טעות אלא צריך להנהיג כנ"ל. ולכן ייטיב נא כת"ר שליט"א שיסדרו כן בלוח של שנה הבאה שחל פסח בשבת. ומה טוב ונעים שידפיס גם כל הפרק דמס' דר"א זוטא בתוך הלוח בסוף, בכדי שיהיה מצוי בידי כל אחד ואחד לאומרו בשבת ערב שבועות...".

על אהבתו לישיבה והערכתו הנדירה אליה, תסופר העובדה הבאה: לפני שנתיים ערכה הישיבה יום התרמה ב"קול ברמה" בחודש אלול, וביקשו מהרב שריה לדבר שם על הישיבה. ולמרות שהיה שרוי באותו יום בתענית דיבור ומעולם לא דיבר ברדיו, יצא מגדרו וניאות לדבר בשבח הישיבה. גם בשנת תשע"ו, שלח מכתב מרגש מאד להילולא, והוקרא במעמד על ידי נכדו.

בפסח האחרון, עלו בני משפחתו של מרן שליט"א למעונו של רבי שריה כדי שיתפלל על מרן שעבר ניתוח. הרב בירך וביקש למסור למרן שהוא מתפלל עליו ואוהב אותו.

תנצב"ה

היה מקפיד כל שנה לבקש שיביאו לו לוח כיס של הישיבה, אותו החשיב מאד. במכתב לפני למעלה מארבעים שנה (מאור ליום ד' וירא תשל"ו), כותב הרב שריה למרן שליט"א: "אתמול קבלתי מכתבו היקר ושמחתי לשמוע ממצב בריאותו שהוטב בס"ד וכן יהיה תמיד. הלוח שכת"ר שלח עדיין לא עברתי עליו בעיון, אבל שמחתי שכת"ר סידר את הנץ הנראה עם יציאת כל העיגול לצאת מידי כל ספק וכפסק אביו הגאון הצדיק הי"ד".

אגב, בספרו "וזרח השמש" הביא את מנין שנות החורבן כדעת מרן ראש הישיבה שליט"א נגד כל הלוחות.

ידועה אהבתו הרבה למנהגי ישראל, והיה חד בדרא בבקיאותו בכל מנהגי עדה ועדה. אחד מהמתפללים במנין הותיקין הידוע שלו היה יהודי ממוצא תוניסאי (ר' ברוך קבלן הי"ו), וכדי לשמחו היה מציין בפניו: היום יש לכם סעודת יתרו, היום יש לכם בסיסה...

קנאי היה לשמירת המנהגים, ובמכתב מיום ל"ה באייר התשמ"ז, הוא מבקש ממרן ראש הישיבה: "ברצוני להעיר ולבקש מאת כת"ר שיחזיר את מנהג הספרדים הישן מימי המוסתערבים, למקומו, והוא כשחל פסח בשבת כמו בשנה הבאה, מתחילים פרקי אבות בשבת אסרו חג ובשבת השביעית שהיא ערב שבועות קוראים פרק א' ממס' דרך ארץ

סוגיות מרתקות מתוך משנתו של מרן ראש הישיבה שליט"א

פסוק לי פסיק'

עד כמה שהפיסוק נראה כבעל תפקיד שולי,
למעשה יש לו תפקיד משמעותי, עד שפעמים
מיקום שגוי של פסיק משנה את כל הבנת הדברים
| מה הם סימני הפיסוק הראשונים? | מה דעתו של
מרן שליט"א על ריבוי הפיסוק בדור האחרון? ומה
גילה בדרכו למעיינות הרפואה?

"דרכי העיון" (מאמר א' אות ז') כחלק מ**מסודות העיון**, ועומד על כך שבימינו רבים מן הלומדים עומדים על התוכן מבלי להתייחס הרבה להבנה הפשוטה של הנקרא. וכך הוא כותב שם: "יסוד שני בעיון הוא, שהמאמרים מורכבים ממלים והמלים מאותיות, והמזלזל בהבנת והרכבת המלים והוראתן על בוריי, ואפילו באותיות, ואפילו ב**פיסוקי המאמרים**, מאבד טובה הרבה".

דוגמא יפה לכך שפסיק שאינו במקומו, עלול לשבש לגמרי את ההבנה, העקוב נעשה למישור, מוצא שם מרן במשנה במסכת קידושין (פ"ב משנה ג'): "על מנת שאני כהן ונמצא לוי, לוי ונמצא כהן... ובכולם, **אע"פ** שאמרה בלבי היה להתקדש לו **אף על פי כן** אינה מקודשת". הכפל בולט לעינים! ועוד, לא מובן מאי קאמר "אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו", פשיטא שבלבה היה להתקדש לו, הרי קיבלה מרצונה הקדושין! המגיהים במשניות וילנא הגדולים ניסו ליישב את הכפל על ידי גירסא מסוימת, ואילו מרן מציע להזיז את הפסיק מלה אחת קדימה, והכל בא על

מעשיה עממית מספרת כי בבית כנסת אחד הפיץ החזן על הגבאי שמועה כי שולח הוא יד בקופת בית הכנסת. הגבאי נפגע עד עמקי נשמתו, והתלונן עליו בפני רב הקהילה, שפסק כי בשבת בבוקר לפני קריאת התורה על החזן לעלות לבימה ולהכריז כהאי לישנא: "הגבאי אינו גנב! אני צריך להתנצל בפניו!". ואמנם, בשבת בבוקר לפני קריאת התורה עלה החזן על הבימה והכריז קבל עם ועדה: "הגבאי אינו גנב! אני צריך להתנצל בפניו?!". כעס הרב: "לא בטון כזה התכוונתי!". החציף החזן פניו וענה: "רבי, בהלכה אתה המומחה, **בטונים - אני המומחה!**"...

תרומתו של הפיסוק להבנת הטקסט, חשובה מאוד. בדומה לפיסוק הטעמים שבמקרא, הוא מהווה פירוש של הטקסט, וכעין תווי מוזיקה של המשפט. ואם חסרון פיסוק מקשה על ההבנה, הרי שפיסוק שגוי, עלול לשבש לגמרי את המשמעות.

את חשיבות הפיסוק הנכון, רואה מרן בספרו

מקומו בשלום. וכך הוא הפיסוק הנכון: "אע"פ שאמרה: בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ, אינה מקודשת". לפי פיסוק זה, תיבת **אעפ"כ** אינה מדברי המשנה אלא מדברי האשה האומרת: בלבי היה להתקדש לו **בכל אופן** (אעפ"כ) - אע"פ שאיננו כהן או לוי כדבריו.

בהמשך מביא שם מרן מקרה חריג ביותר, בו מצא מחבר שציטט מדרש ארוך כשהוא טועה בפיסוק לאורך כל הציטוט, מה שהביאו לבנות עליו 'מגדלים הפורחים באויר'. היה זה בחודש חשון התשכ"ו, אז נסע מרן למעיינות הרפואה בעיר אלחאממה (דרום תוניסיה) עם מרת אמו נ"ע, ותלמודו בידו - ספר "מעשה טוביה" דפוס ראשון (וינציא תס"ז) לחכם הרופא **ר' טוביה הכהן ז"ל**. וכשעבר עליו בנסיעה, מצא שם בחלק "עולם הגלגלים" שני דרושים ארוכים למר אביו ז"ל. ובתחילת דרוש ב' ציטט המחבר מדרש מבעל העקידה פרשת פקודי, והקשה עליו קושיות מראשו עד סופו. "והאריך שם בהרכבות מחודדות ציצים ופרחים מעשה צעצועים לקשר מאמרי המדרש הנ"ל איש אל אחיו. ואני בעניי תוך כדי הנאה מעריבות הרכבותיו וחידודיו, הרשיתי לעצמי לשאול: היתכן שחיכו בעלי המדרש למעלה מאלף שנה (!) עד שיבוא הרב ויבאר דבריהם באריכות רבה כל כך? ואשימה לבי לחזור על דברי המדרש, וראיתי שבמחכ"ת צלל במים אדירים וטעה ב**פיסוק המאמרים**. וכך צריך להיות פיסוק המדרש...". וכאן מביא מרן את המדרש בפיסוק הנכון, "והרי הוא כמבואר, פשוט וישר, ואין צורך לפירוש כלל". (ראה שם דוגמא נוספת - פירוש נפלא של המשמרות כהונה על ידי שינוי הפיסוק).

הביא מרן דוגמא לפיסוק נכון שמייתר הגהה של הב"ח: בגמרא במסכת ברכות (דף ה' ע"ב) איתא: "רבי יוחנן חלש, על לגביה ר' חנינא וכו' יהב ליה ידיה ואוקמיה. אמאי לוקים רבי יוחנן לנפשיה". הב"ח הגיה אמאי "לא" לוקים רבי יוחנן לנפשיה, אך מרן מציע פיסוק אחר שאינו מצריך תוספת מלה: אמאי [אוקמיה ר' חנינא]? לוקים רבי יוחנן לנפשיה!

פיסוק טעמים

סימני הפיסוק הראשונים הם **טעמי המקרא**, המדריכים את הקורא בין השאר היכן להפסיק במשפט והיכן לחבר, והם למעשה **הפירוש הראשון למקרא**. וכמ"ש חז"ל "ויבינו במקרא" - זה פיסוק טעמים" (נדרים ל"ז ע"ב), ופירש הרא"ש: "שעל ידי הגנון מבינין לחבר המקרא למעלה ולמטה". בהשוואה לניקוד היום, האתנח וסוף פסוק הם כמו נקודה, ואילו הזקף קטון הוא כמו פסיק.

הניקוד והטעמים היו חלק מהתורה שבעל פה ולא נרשמו בימי קדם בגוף הספר (בספרי התורה ובמגילות המיועדים לקריאה בציבור, אסור לרשום ניקוד וטעמים גם היום). התלמידים למדו מפיו רבותיהם את המקרא בניגון, ואסור היה לשנות מן הניגון, וכך מסרו לתלמידיהם ולתלמידי תלמידיהם (עיין נדרים ל"ז ע"ב). כשהותר לכתוב את התורה שבעל פה, הותר לכתוב גם את הטעמים והניקוד, ושיטות שונות היו ברישום הטעמים: שיטה אחת נהגה בארץ ישראל, ואחרת בבבל. הטעמים והניקוד המקובלים היום הם לפי שיטת חכמי המסורה בטבריה בתקופת הגאונים.

במבוא לספרו "ארים נסי" יבמות (עמ' 58),

בטעמים טמונה חכמה רבה, ופעמים רבות הם פותרים דברים מוקשים.

דוגמא מבריקה לחכמת פיסוק הטעמים, מצאנו בפירושו של מרן להגדה "ה' נסי" על המלים "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה". מרן מספר שם שביום חג השבועות התשכ"ח, בישיבת "כסא רחמים" בתונס, קם תלמיד אחד ושאל על מה שאמרו רז"ל ששעבוד מצרים התחיל משנולד יצחק, והרי בפסוק נאמר "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", ואמנם "כי גר יהיה זרעך" אפשר לומר משנולד יצחק, אבל הפסוק מסיים "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", והעבדות לא היתה ארבע מאות שנה? השיב לו הגאון האיש מצליח זצ"ל שכך פירוש הכתוב: "כי גר יהיה זרעך וגו' ועבדום וענו אותם" - בסך הכל הגרות והשעבוד "ארבע מאות שנה", מקצתם גירות ומקצתם שיעבוד. ע"כ.

לכאורה זה נראה פירוש מחודש בפשט הפסוק, אלמלא מרן ראש הישיבה שליט"א תמך יתדותיו בסיוע שיש בו ממש מפיסוק הטעמים. במבט ראשון, המלים "לא להם" לכאורה היו צריכות להיות באתנח, המחלק את הפסוק לשניים (כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם || ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה), ואילו אנו רואים שבכוונה מכוונת הונח האתנח דוקא על "וענו אותם". אין זאת אלא כדי לבודד בסוף הפסוק את המלים "ארבע מאות שנה", ולומר שהסך של ת' שנה חוזר על הפסוק כולו, דהיינו מהם גירות ומהם שעבוד. והדברים מאירים כספירים.

דוגמא נוספת מהספר "סנסן ליאיר" על דברי

המן במגילה: "איש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו, ז). מרן שליט"א לומד מהטעמים בפסוק שהמן הופתע משאלת המלך, ולכן היה מחשב ומתמהמה לענות: "איש (זקף גדול) אשר המלך חפץ ביקרו (סוף פסוק) יביאו לבוש מלכות" וגו'.

ואמנם יש פעמים שהמפרשים פירשו נגד פיסוק הטעמים, כפי שכתב על זה מרן באורך בקונטרס "לאוקמי גירסא" על התרגום (בראשית ג, כב).

ריבוי פיסוק

על אף חשיבות הפיסוק, דעתו של מרן שליט"א בספרו "דרכי העיון" (מאמר ג' הכלל התשיעי) "לברוח מזמורות זר בכרם ישראל" וסימני פיסוק שהתחדשו בדורות האחרונים ("סימן שאלה וסימן קריאה, שאלה וקריאה, קריאה ושאלה, סוגריים מרובעים בתוך סוגריים עגולים ולהפך, ריבועא דאתי מגו עיגולא ועיגולא דאתי מגו ריבועא, מרכאות ומרכאות כפולות, הדגשות מיותרות, וכהנה וכהנה"), שמיעוטן יפה ורובן קשה ובפרט במאמרים תורניים.

ומכל מקום סיים: "במאמרי זה הרשיתי לעצמי להרבות קצת בסימנים הנ"ל כיון שמיועד לקהל רחב של קוראים, וסליחתם אבקש". ומכאן יש ללמוד שכל שהכתיבה מופנית לקהל רחב ועממי יותר, יש להרחיב את השימוש בסימני הפיסוק. וכן מי שישים לב, בספריו האחרונים, מרבה מרן יותר בסימני פיסוק, ושמעתי שאמר כי ראה שהציבור מתקשה להבין בלעדיהם.

| בניהו קציר |

יוני פירות

האברך הצעיר שעם דבקות במטרה והתגברות על קשיים, הפך למורה הוראה מובהק שרבים משחרים לפתחו ול'מאן דאמר' חשוב בענייני טהרה שחכמי ירושלים סומכים ידיהם עליו | לרגל ההוצאה לאור של הכרך השני של ספרו שו"ת "הלכה למשה", ישבנו לשיחה מרתקת

ומעוררת השראה עם הרב המחבר הגאון רבי יניב נסיר שליט"א על שנות לימודיו בישיבה, על השיחה המכוננת במשרדו של מורנו הרב צמח שליט"א, כיצד הפך לחביבם ונאמנם של גדולי רבני ירושלים וכמקשר בינם לבין רבני הישיבה, ואיך הגיע ספרו לשלטי החוצות בעיר קרית גת? | עוד ינובון

הורה למנהלי הסמינר של הישיבה שכל בוגרת תקבל מאת הסמינר את הספר "דבר ה'" בסוף השנה.

והאח השני הרה"ג ר' יעקב נסיר שליט"א משמש כראש כולל "קול יעקב" בקרית גת, ואחד מרבני הקריה החרדית שם, ומוסר שיעורים קבועים לבעלי בתים לאורך כל השבוע. ספרו החשוב שו"ת "שאל יעקב" זכה בפרס היוקרתי של עיריית בני ברק לשנת תשע"ב.

לבוגרי הישיבה זכורים שלשת האחים בהתמדתם ובשקידתם המופלאה בבחרותם בישיבה, והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

מהיכן באה המשיכה לכתובה ההלכתית? הסתקרנו לדעת בפתח השיחה.

מאז עומדי על דעתי לבי נמשך לכתובה. בישיבה קטנה בשיעור א' התאמצתי מאוד לחדש חידוש בגמרא, ויגעתי רבות

תושבי שכונת גילה הירושלמית, כבר מכירים היטב את הרה"ג ר' יניב נסיר שליט"א, מבוגריה החשובים של הישיבה. רבים מהם מתדפקים על דלת בית ההוראה שלו לצורך מענה חד וקולע. בעולם התורני הוא מְפָר בעקבות כמה פולמוסים הלכתיים אותם עורר בנושא "טהרת המשפחה", בהם השתתפו גדולי תלמידי החכמים. וכעת הוא מוציא ספר עב כרס (כ-700 עמודים) שאלות ותשובות "הלכה למשה" שהתקבל בחיבה רבה ונחטף ממדפי הספרים.

ואם מדברים על הרב יניב, אי אפשר שלא להזכיר באותה נשימה את שני אחיו הגדולים (התאומים) שאף הם מפרי גידוליה של הישיבה, ועושים חיל בהרבצת תורה והוראה כל אחד במקומו. האח הרה"ג ר' יהודה נסיר שליט"א משמש כמו"ץ בבית ההוראה "אור יוסף" בנתיבות, ונודע בספרו "דבר ה'" שחולל מהפכה בענין פאה נכרית (מקורב נדפס במהדורא שלישית). אגב, לרוב חשיבות הספר, מרן רה"י שליט"א

עד שעלה בידי החידוש הראשון (על מס' פסחים ג' ע"ב), ומאז הרגשתי סייעתא דשמיא גדולה בכתיבה, ובהמרצת רבותינו ובפרט מוה"ר הגאון ר' צמח ואח"כ הג"ר מיכאל סגרון כתבנו כל החברים הרבה.

מה היה פרי הביכורים שהניב את שאר הפירות המתוקים?

כשהייתי בישיבה קטנה שיעור א', נפטר מו"א ר' משה ז"ל, ואז העלה ידי"ן הרב אברהם סיביליה נר"ו רעיון שאוציא לאור ליום השנה קונטרס חידושים לעילוי נשמת מר אבי. הדבר מצא חן בעיני והמריץ אותי מאוד, ובאמת הוצאתי לאור ליום השנה קונטרס בשם "ניב פירות". אחר כך שאלתי את מרן רה"י אם להמשיך כך בכל שנה, ואמר לי להמשיך, וכך עשיתי גם בשתי שנים אח"כ בקונטרס "זכות משה" ב' חלקים. וב"ה משנה לשנה השתפרתי בכתיבה ובסגנון, כי כשכותבים ומפרסמים משפרים ומתקנים עד קצה היכולת, ובפרט שבישיבה מעירים ומגיהים תדיר (אפילו במודעות על לוח הקיר...).

בכל קונטרס שהוצאתי כבר בישיבה קטנה, זכיתי שמרן ראש הישיבה היה מעטר אותו בדברי ברכה, וקבלתי ממנו הדרכה בכתיבה. אחת הפעמים זכורה לי במיוחד: כשלמדתי בישיבה קטנה, הבאתי לפני מרן רה"י שליט"א את קונטרסי "זכות משה" חלק שני לעטרו בהסכמה, וחיכיתי הרבה זמן שיחזיר לי אותו, התפלאתי, כי היה דרכו של מו"ר שליט"א להחזיר מכתב או קונטרס וכיו"ב שקיבל מיד ביום שלמחרת, ואחרי כשלשה שבועות פניתי

אל מו"ר נר"ו ועליתי אל ביתו אל הקודש פנימה, וענה דודי ואמר לי: "אני עובר על הקונטרס כדי שיצא מדויק כמו יביע אומר", ואחר כן האריך לדבר בשבחו של היבי"א. ובאמת אחר כמה ימים השיב לי את הקונטרס כשתוכו רצוף אהבה הערות והארות הגהות ותיקונים לאורך הקונטרס כולו, להדריכני בדרך הכתיבה הנכונה, ועד היום שמורים אצלי אותם דפים מכל משמר.

לולא הכתיבה לשלום

אני משער שהיו רגעי משבר בעקבות פטירת האבא...

בתוך השנה הראשונה לפטירת מו"א ז"ל, חויתי קושי אדיר, הגעגועים היו קשים מנשוא, כי נפשי היתה קשורה בנפשו. ערב אחד כבר לא יכולתי לשאת את הצער. אחר היסוס, נכנסתי למשרדו של מוה"ר הרב צמח ופשוט פרצתי בבכי...

הרב קם מכסאו והושיבני לידו, והחל לספר לי על מה שהם עברו אחר פטירת אביהם הקדוש זצ"ל, ואמר לי כי מה שניחם אותם זה הכתיבה והשקיעה בתורה. הדברים עודדו את רוחי, ומאותו זמן שקעתי מאוד בכתיבה וקיימתי בעצמי לולא תורת הכתיבה שעשועי...

בקונטרסים אלו ראיתי שמחה רבה כשראיתי שהתלמידים האברכים ועל צבאם הרבנים, עיינו בו ושלחו לי הערות והארות ושמחו בכתובים. למשל, פעם שלחתי ע"י שליח קונטרס "זכות משה" חלק א' לגאון ר' יצחק ברדא לאשקלון.

עם מרן הגר"ע יוסף

בבית ההוראה

בהתייעצות עם מרן ראש הישיבה שליט"א

ואחרי כחודש הרב ביקר בישיבה באיזה כנס. אני מתוך סקרנות אם באמת הרב ראה את הקונטרס ועיין בו, שלחתי חבר אל הרב לתת לו את הקונטרס. מיד שהרב ראה את הקונטרס אמר לאותו בחור: "קבלתי אותו קראתי אותו וכתבתי עליו חידושים!"

אחר חתונתי, כשראיתי שהתקבץ אצלי כמות של תשובות חפצתי להדפיסם. באתי לפני מו"ר הגאון רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א, ולמרבה הפתעתי הוא דחה אותי, והורה לי: "תעבור שוב על כל הדברים מתחילה, תוסיף ותגרע ואח"כ תחשוב שוב להוציא". ובאמת, על אף שהיה לי קשה בתחילה להבין את הוראתו, בכל זאת עשיתי כדבריו וראיתי ברכה גדולה ב"מהדורא בתרא" שזכיתי לעשות קודם הדפסת הספר.

שוק הספרים מלא בספרי שו"ת, במה מתייחד שו"ת "הלכה למשה"?

התשובות עוסקות בעיקר בענינים מצויים ושכיחים שאין בהם הכרעה ברורה. כמו לדוגמא אדם שיש לו אתר ברשת שיכולים להכנס אליו מחללי שבת ב"מ בשבת ולרכוש מוצרים, האם מותר לו להשאירו פתוח בשבת. תשובה אחרת עוסקת בהמצאה חדשה הנקראת 'סמראט האוס' (בית חכם) שהאדם אומר "אני רוצה קפה" והמכונה מכינה אוטומטית קפה, אומר "חם לי", המזגן נדלק מאליו, אם יש מקום להתיר הדבור בזה בשבת. וכן על

זה הדרך.

מאידך, יש בספר תשובה ארוכה מאוד על לבוש כובע וחליפה בתפלה, זה אמנם לכאורה דין ידוע, אבל כשעיינתי בו לא מצאתי מי שכתב בו ראיות מהגמרא והראשונים וכו', ובגלל זה הרבה מזלזלים בדין זה בטענה שהוא ענין של השקפה. וגם ישנם מחלוקות שיוצאות מזה, אם בתפלת שחרית שיש טלית, צריך ללבוש חליפה כמו מנהג רוב בני התורה או לא? (בתשובה שם ביססנו את הדעה האומרת שא"צ, כמנהג ישיבתנו), האם נכון לבעלי בתים להחמיר וללבוש חליפה בתפלה? גם באו שם חידושים חשובים כמו שבתשעה באב לענ"ד אין נכון ללבוש כובע וחליפה.

לרוב איני כותב בדברים שאינם מצויים, או ענינים ש"טחנו" אותם עד אשר דק. אלא אם כן זה ענין שהרבה כתבו בו, אבל יש לי הערה או תוספת שלענ"ד יכולה לשפוך אור על אותו ענין. במקרה כזה, אני משתדל לא להאריך, רק להביא תמצית הדברים הידועים ומיד להביא את ההערה או ההארה הנראית לענ"ד.

שאלות קטנים לחכמים

כבודו כבר פקיע שמיא בענייני טהרה, ובספר יש גם הרבה תשובות בעניינים אלו. מה הביא את כבודו לעסוק בעניינים אלו?

לצערי, בבית ההוראה אני נתקל מפעם לפעם בהרבה הוראות וקולות מופרכות מיסודם בעניינים אלו. לוקחים איזו דעה דחויה בונים עליה יסוד ומקילים, וברוב

המקרים לא מדובר במקרים דחוקים מאוד. בספר יש הרבה תשובות נגד קולות אלה. הרבה מהגדולים שמחו מאוד בתשובות אלו ועודדוני להמשיך בזה.

לאחרונה מסרתי שיעור בהלכות אלו לפני בעלי בתים, ואחד המשתתפים אמר לי ששמע מרב אחד, שיש מקרים שמקלים בדבר בסיסי מאוד, אבל אותו רב אמר להם "לא לפרסם את זה". חשבתי בלבי שאם זה לא היה עצוב זה היה מצחיק... שאלתי את אותו אדם: "נו, האם עכשיו ההלכה הזאת מפורסמת או לא...", והוא נבוך. מלבד מה שאין מקום להקל במה שאותו חכם אמה, מאימתי אומרים כזה דבר בשיעור לבעלי בתים, ואח"כ "מזהירים" את השומעים שלא לפרסם...

מטבע הדברים, 'שחיטת פרות קדושות' מתקלת גם בהתנגדויות...

אכן. כשהוצאתי לאור את קונטרס "המראה השחור", בהתחלה פעלו כמה גורמים לפרסם כל מיני שמועות ושקרים בענין הקונטרס ומכתבי הרבנים שנדפסו בו, עד שהעזו לומר שמכתבו של מרן רה"י שליט"א לא נכתב כלל לקונטרס ולקחתיו ממקום אחר, ולא נחה דעתם עד שהפיצו שאימתי על הרבנים ולכן הם כתבו את מכתבם!

שמועות אלו הגיעו בתחילה לאוזנו של הגאון רבי ברוך שרגא שליט"א. הרב שידע שבקרוב יגיעו שמועות אלה לאוזני, סיפר לי והורה לי שלא לענות מלה אחת כנגדם עד יעבור זעם. הדבר היה קשה לי עד מאוד, ובפרט שבנקל היה אפשר להוציא

האמת לאור ולהוכיחה, ואזי דובר השקרים הוא שיתבזה. למחרת, אכן הגיעו השמועות גם לאוזני, ופניתי אל הרב שרגא ושאלתי מדוע לא אענה. הרב שרגא חזר על דבריו בתקיפות שלא אעז לענות, וסיפר לי כמה מקרים מנסיונו שמול אנשים כאלה תועיל רק השתיקה, ו"התשובות" אליהם רק ילבו את הענין ויגרמו להגביר את הלהבה. הרב גם סיפר לי שהוא פועל בשקט להזים כל דבריהם, כי השומעים פונים אליו לברר השמועות בידעם שאני מקורבו, אבל שאני אשתוק. באותו זמן גם דברתי עם הגאון ר' יעקב שכנזי שליט"א, וסיפרתי לו הדבר, וגם הוא הוסיף לומר "מקנאים בך, אתה צעיר, עברנו דברים כאלה לפני שנים, אל תגיב וכעבור תקופה קצרה הכל ישקוט". בחסד ה' נהגתי כפי דבריהם, וכאשר אמרו לי כן היה, הדבר חלף עבר במהרה ולא נזכר ממנו מאומה.

היכן התמחה כבודו בהלכות טהרה?

בחסדי ה' זכיתי אחר חתונתי להמשיך וללמוד כשש שנים בכולל של הישיבה בעיר אלעד בראשות מורי ורבי הגאון המופלא רבנו אליהו בנימין מאדאר שליט"א. בשנים אלו זכינו ללמוד הלכות נט"י, תפלה, ברכות וביה"כ, ובעיקר הלכות טהרה. ידוע ולמפורסמות א"צ ראייה תוקף גדולת מו"ר שליט"א בכל התורה כולה ובפרט בהלכות טהרה, מן הראשונים ועד אחרוני האחרונים בעיון עצום ובקיאיות מבהילה, כפי שניתן לראות בספרו האדיר "אמרות טהורות". בס"ד זכיתי ליצוק מים על ידיו וללמוד ממנו הלכות אלו בעיון ובדבוק חברים.

כשסיימנו הלכות טהרה אצל מו"ר הגרא"ב מאדאר, הלכנו כמה מהאברכים ללמוד ולעשות שימוש מעשי אצל הגר"י רצאבי שליט"א. אגב, הגר"י רצאבי לא רצה לקבל אותי בתחילה ללימוד המראות לשם סמיכה, כי כלל בידו שאינו מלמד ומסמיק לפני גיל שלושים. ויזכר לטוב הגאון ר' זכריה חממי שליט"א רב הקהילה באלעד, שלא ויתר ובא אתי לביתו והראה לו את ספרי הלכה למשה חלק א'. הרב רצאבי עיין בספרי ואחר העיון בו הסכים לקבלני כהוראת שעה, ומאז ב"ה זכיתי גם לשאת ולתת לפניו בכתב בענינים שאני עוסק וכנדפס בספר.

אחר שהוסמכתי אצל הגר"י רצאבי ועברתי להתגורר בירושלים, זכיתי ללמוד גם אצל הגאון ר' אברהם בביאן שליט"א מו"ץ שכונת רמת שלמה, וגם בלומדי אצל הגר"ב שרגא זכיתי לשמשו בזה, וגם מידי פעם בפעם פניתי אל הגר"י שכנזי, בפרט בענינים המסופקים והקשים להכרעה.

הכל אמרין לירושלים

מעיון בספר, נראה כי מלבד הקשר עם רבני הישיבה, יש לכבודו קשר הדוק גם עם שאר גדולי התורה בעיקר מעיה"ק ירושלים. יוכל כבודו להרחיב על מהות הקשר הזה?

כשזכיתי לעבור ולהתגורר בירושלים ת"ו, נכנסתי ללמוד בכולל של הגאון הגדול ר' ברוך שרגא שליט"א ראב"ד ירושלים. ה' זיכה אותי ונשאתי חן וחסד לפניו וזכיתי לפשוט לפניו הספקות שעלו לפני תוך כתיבת תשובות בהלכה, ולשאת ולתת

עמו בהלכה מידי יום בכולל, וכך נהגתי גם עם שאר הרבנים הגאונים המפיצים אור תורתם בשכונת הבוכרים בירושלים, ומהם הגאון ר' ציון בוארון, הגאון ר' יוסף ליברמן מח"ס משנת יוסף, הגאון ר' יעקב שכנזי, הגאון ר' אהרן ירחי, הגאון ר' יהודה ברכה ועוד. וכמעט כל תשובה בהלכה שסיימתי לערוך, הייתי פונה לפי הענין אל גדול כישראל שיחזה דעתו על הדברים, ויסכים או יאיר את עיני בהערות והארות. וכדרך שנהגתי בהיותי בישיבה ובכולל באלעד.

באותה עת כתבתי הרבה בעניני טהרה, וזכיתי להגיש הדברים לפני הרבנים הנ"ל בכדי שיעירו הערותיהם ויאשרו את הדברים. בתשובות אלו כתבתי גם להשיב על קולות מופרכות שפרסמו מחברי דורנו (וכבר כתב מרן ראש הישיבה שליט"א) בהקדמתו לשו"ת "בית נאמן" להכות על (קדקודם). אחר כתיבת התשובה, הייתי כדרכי פונה אל הגר"ב שרגא שיעיין בדברי וזכיתי שסמך ידיו עליהם, ופעמים הוסיף או גרע. אחר כן הייתי פונה לעוד רבנים, ובעניני טהרה פניתי הרבה אל הגר"י שכנזי חתנא דבי נשיאה דהגר"י צדקה זצ"ל, אשר ידוע כגדול המורים הספרדים בעניני טהרת המשפחה בעיה"ק ירושלים ת"ו, וכל הדבר הקשה יביאון אליו.

באחת הפעמים כתבתי תשובה נגד קולא קשה מאוד של מחבר אחד אשר הפריז להתיר דבר הגובל באיסור כרת. פניתי כדרכי אל הגר"ב שרגא אשר קצף מאוד על

עם רבי אליהו מאדאר

נואם במעמד פתיחת בית ההוראה

עם מרן ביום חתונתו

הדברים, וכן אל הגר"י שכנזי ומו"ר הגר"א מאדא, וכולם קצפו ע"ז מאוד, והגר"י שכנזי הצטרף אל הדברים בכתב.

בספר הנ"ל הובאה הסכמתו של הגאון ר' ציון בוארון שליט"א, פניתי אליו לשאול אם הסכים על דברים תמוהים אלו, הגר"צ בוארון כאב מאוד את הדבר ואמר שלא על אותו חלק כתב את מכתב הסכמתו ודיבר בחריפות וקָאָב על אותו מחבר ועל הדברים שכתב בחלק זה, ובקשני לשלוח אליו תשובת אותו מחבר ומה שכתבתי להשיב על דבריו. אחרי כשבועיים התקשר אלי הגר"צ בוארון ואמר שהצטרף בכתב למחות בדברי אותו מחבר, ונדפסו דברים אלו במכתבי הרבנים בספר.

בעקבות אותה תשובה, הזמין הגאון ר' ברוך שרגא שליט"א המשמש בנוסף כאב"ד בד"ץ הליכות עולם, את אותו מחבר לבית הדין, שם נזפו בו חברי ביה"ד (הגר"ב שרגא, הג"ר שמואל פנחסי והג"ר יצחק כהן). והעמידו אותו על מקומו.

בלומדי בכולל של הגר"ב שרגא, למד עמי בחברותא תלמיד חכם יקר, המושלם בהרבה מעלות טובות, ובקשני כמה פעמים ללמדו תורת הכתיבה, ולרוב רצינותו החליט לייסד ירחון תורני דו-חודשי בשם "נר דוד", בכדי להמריץ את עצמו ואת חברי הכולל להעלות דבריהם ע"ג הכתב וללמוד תורת הכתיבה. נתבקשתי לערוך את הקובץ וכמובן פרסמתי בו גם מתשובותי. קובץ זה הופץ ברחבי ירושלים ובפרט בכוללים ספרדים חשובים ואצל גדולי תורה, ותהלות לאל הדברים התקבלו באהדה גדולה בכל מקום, ומדי כמה ימים

קבלתי תגובות בע"פ או בכתב על דברי הנדפסים מתלמידי חכמים גדולים, כמו כן זכיתי גם לפרסם הרבה תשובות בירחון "יתד המאיר".

באותו זמן, עלה גם הרעיון לערוך את שיעוריו של הגר"ב שרגא שליט"א המושמעים ברדיו "קול ברמה", בתוספת נופך הערות והארות ולהוציאם לאור בסדרת ספרים בשם שו"ת "ברוך אומר". הגר"ב שליט"א הטיל עלי את המשימה. לערוך את הספרים, הן בעריכה לשונית, והן בהוספת מקורות הערות והארות (וקראתי שם ההערות "מקור ברוך"), ועד עתה יצאו בסדרה זו חלק א' בהל' תפלה וברכות חלק ב' בהלכות שבת, וח"ג בעניני חושן משפט. מדי פעם בפעם גם בקשני הגר"ב לענות על שאלות שהופנו אליו ולעבור על ספרים שהובאו לפניו למתן הסכמה.

יחור אליאורה

בספר ניכר מאוד חשיבות הכלל "גדול שימושה", יוכל כבודו לציין דוגמא לנושא הלכתי שבו שימוש החכמים ודיבוק החברים תרם למסקנא ההלכתית?

אחד הסימנים הארוכים והחשובים בספר (סימן י"ח) עוסק בענין העובר ניתוח לקיצור קיבה, ואינו יכול לאכול שיעור כזית ושבע בפחות ממנו, כיצד דינו לגבי ברכת המזון. אני כשלעצמי היה נלע"ד שמעיקר הדין בכגון דא יש לברך בהמ"ז כל ששבע והארכתי להוכיח כן. והסכים עמי הגר"ב שרגא והגר"א שלינגר. התשובה פורסמה לראשונה בירחון "נר דוד" הנז', ובאותו חודש הכולל הוציא לאור כמות

כפולה של עותקים כדי שצבור הלומדים יעיין בדין מחודש זה ויביעו דעתם.

אבל מאידך, ראיתי שהרבה חכמים שהרציתי לפניהם את הדברים התקשו לקבל חידוש זה, ומהם הגר"צ בוארון, הגר"י ברכה, הגר"ג בן משה, הגאון ר' יעקב פרץ ר"י מדרש ספרדי, ועל צבאם מרן ראש הישיבה (שאמנם ראה רק את הצגת השאלה בקצרה ממש במכתב, מבלי כל מה שהארכתי). ולכן הוספתי לצרף למעשה את סברת האומרים שכזית הוא בשיעור קטן (רבע ביצה), ולהורות שיברך רק בשיעור זה. ולזה הסכימו מרן רה"י, הגר"צ בוארון, ומו"ר הגר"א מאדאר למעשה.

כמובן יש לציין גם את סי' מ"א הכולל כל דיני מראות הדמים שעיינו בו כל גדולי מורי הוראה: הגר"ב שרגא והגר"ג בן משה והגר"י שכנזי והגר"ד טהרני ועוד, והוסיפו בו נופך רב. ובזה ה'שימוש' הוא עיקר גדול כידוע.

ואשתותם על האוראה

האם הקשר עם הרבנים הנ"ל משליך גם על הקשר עם הישיבה ורבניה?

בלי ספק. אתן כמה דוגמאות: אחד הנושאים ה"כבדים" בספרי הוא "פולמוס המראה השחור", נושא כאוב מאוד שהדין בו ברור בראשונים ואחרונים לאיסור, והרבה מו"ץ לא ידעו מאיסורו וסמכו על שמועות וסיפורים לקולא (הנושא אגב עד החדשים האחרונים עוד עולה ע"ג הירחונים התורניים כמו אור תורה ועוד,

ונשאר עדין ב"כותרות" כבר מעל שלש שנים).

לא נִפְנָס לתוכן ההלכתי שבדבר, אבל עיקר הענין הוא ששמעתי ממו"ץ אחד בבית מדרשנו שמורי צדק גדולים ומפורסמים מקילים בנושא הנ"ל, ותמהתי מאוד על המראה. ובתחילה באמת לא האמנתי, כי בלומדנו הלכות טהרה היה הדבר פשוט בדברי כל הראשונים לאסור.

אחרי דרישה וחקירה נוכחתי לגלות שאכן יש רבנים ומו"ץ מפורסמים אשר אינם בקיאים בדין זה. ישבתי לעיין בדין זה שוב מהמסד ועד הטפחות ואחר שהיו הדברים ברורים לאסור, כי כ"כ הראשונים, בהדיא וכן פשטות מרן וכ"כ האחרונים, ערכתי בזה תשובה והבאתיה כדרכי לפני הגר"ב שרגא שליט"א שיחזה דעתו. הגר"ב שמח מאוד לראות שכתבתי בדין זה וישב ללמוד עמי בחברותא כל התשובה. אחר שעייין ושמח על הדברים, לקח התשובה לתת גם לאברכים שהתווכחו עמו בזה. (אגב אחר הדפסת הקונטרס, כשהיו באים ת"ח לקבל ממנו הסכמה על ספר בהל' טהרה, היה נותן להם הקונטרס כדי שיעוררו על דין זה בספריהם).

אח"כ פניתי לאחד מגדולי המו"ץ ע"פ עצת הרב שרגא שאמר לי שהוא יודע שאותו מו"ץ ודאי מטהר ובעיניו ראה, וכדאי לדבר עמו בזה ולהסיר מכשול. כדי לוודא שאכן כך, הבאתי מראה שחור לפני אותו חכם דרך אחד האברכים וטייה. ובאתי לפניו ושאלתיו כיצד טיהר זה, והיה דוחני בלך ושוב ובתירוצים שונים, כי חשב שאין בדברי ממש.

אח"כ כתבתי לו מכתב, וצירפתי תשובתי הנ"ל ובקשתיו ששיבני דבר אמת לאמיתו אם יש ע"מ לסמוך וא"כ על מה.

לאחר כמה ימים, התקשר אלי ואמר לי: "עברתי על תשובתך ואתה צודק". ושאלני מעצמו: "אתה מיישבת כסא רחמים?", אמרתי לו כן, ואמר לי בשמחה: "עתה נודע הדבר". ואמר לי שלפני כן, דחאני סתם בקש, ועתה הוא רואה שדברי ברורים וישרים, ואמר לי אתה רוצה שאכתוב מכתב? והשיבותי בחיוב. וכתב מכתב ברור בזה להסיר מכשול.

מלבד זה, גם אחר כתיבת המכתב, חשש קצת אותו רב מפני כמה גורמים שניסו להניא אותו ממהלך זה, וכשהתקבל מכתב הסכמתו של מרן ראש הישיבה שליט"א בענין זה (כנדפס בספר), רווח לו ולעוד חכמים במכתבו, באומרם כי עתה יש לנו אילן גדול לסמוך עליו.

גם הגאון הגדול הרב ציון בוארון שליט"א, בכל עת שאני נכנס אצלו הוא מציין לסובבים בהערכה "זה תלמידו של הגאון הרב מאזוז", וגם ציין זאת במכתבו לבית ההוראה (הנדפס בספר). וגם בכל עת שואל ומתעניין משלומי של מרן ראש הישיבה ומאחל לו בריאות טובה.

לפני כשנתיים נגרמה אי הבנה בינו לבין מרן ראש הישיבה, גורמים מסוימים ניסו להלהיט את הענין ולהחריפו. הגעתי אל הגר"צ וסיפרתי לו את האמת. הגר"צ נתרצה, וכדי להרבות שלום קם וטרח (חרף חולשתו ובריאותו הרופפת כידוע) והגיע להילולא של הישיבה באותה שנה.

גם הגר"ב שרגא שליט"א אמר לפני כמה

מקרוביו: מה היא מעלת ישיבת "חברון" ליד "כסא רחמים"... וגם אמר לי כמה פעמים: אין ספק כי אם רה"י היה גר בירושלים והיו מכירים אותו יותר כאן, היו ודאי כל הדור נמשכים אחריו ללא פקפוק. ותמיד בלומדי אצלו היה גוער בחיך בימי חמישי "לא הבאת לי עלון בית נאמן?", והרבה פעמים היה יושב בבית המדרש וקורא מתחילתו עד סופו באומרו "כאן יש חידושים שאין בשום מקום".

כיוצא בזה, באחד הפעמים שבקשתי מהגאון הרב אהרן ירחי שליט"א ללמוד ממנו דבר מה, אמר לי בענוותנותו: "אחרי שלמדת אצל רה"י אין לי מה להוסיף לך".

באותו ענין ראוי גם לציין כי לא כל מה שמפורסם נכון, ואולי להיפך רוב מה שמפורסם אינו נכון. ואסתפק בדוגמא אחת: נער מנוער מאותם 'שועלים' הנוהגים לחבל בין כרמי הרבנים, התקשר אל הגאון ר' יעקב שכנזי שליט"א והקליט אותו שלא בידיעתו. הציג את עצמו כ"מפיץ" עלון בית נאמן במקום מגוריו, ובמשך כמה דקות ניסה בכל עוז להוציא ממנו מלה רעה על העלון. בשיחה המלאה נשמע הרב בבירור חוזר כמה פעמים כי הוא בעצמו קורא את העלון באופן קבוע, מתחילתו עד סופו כולל כל ההערות למטה ונהנה מאוד וכו', ואינו מבין מה מצא בו רע. אחרי שהבחור לא חדל מלהטריד אמר לו הרב: "אם העלון כל כך מפריע לך, אז אל תפיץ אותו". הבחור שהרגיש שהפיק את זממו חתך כל תוכן השיחה מתחילתה והשאיר את הסוף והפיץ אותו באמצעים הטלפוניים.

בהיותי מכיר את הגר"י שכנזי ואת חיבתו

הגדולה למרן שליט"א, ידעתי שהדברים הוצאו מהקשרם (בכולל של מחותנו הג"ר אהרן זכאי שליט"א בישיבת "אור יום טוב", מצויים כל ספרי מרן ראש הישיבה שליט"א. התורם שתתם אותם והקדיש בכתב ידו לביהמ"ד: "להצלחת יעקב בן מרסל ובני ביתו וכו'" - הוא לא אחר מאשר הגאון ר' יעקב שכנזי בעצמו...). התקשרתי מיד אל הרב וידעתי אותו בנעשה, הוא כעס מאוד ואמר שהרגיש שיש כאן מי שמנסה להוציא ממנו בכח דברי רשע. גם כשבאתי לפניו לאחרונה להגיש בפניו את הספר החדש, ציטט לי בע"פ שורות מתוך העלון של אותו שבוע ושאלני אם שמתי לבי לזה.

הרבה בוגרים מהישיבה מתרגשים מתגובות או שמועות מרבנים מסוימים על דרכה של הישיבה ורבניה. מהיכן נובע הרושם השלילי לדעת כבודו, ומה צריכה להיות ההתייחסות?

צריך להבין, כי מה שאצלנו ידוע ופשוט על הישיבה ורבניה, הרבה פעמים אינו ידוע כלל לאותם רבנים, בפרט באזור ירושלים שאפשר לראות חוסר ידיעה מוחלט על הישיבה ובעיקר השקפתה ודרכה. בזמן ששנים רבות היתה הישיבה מסוגרת בד' אמותיה - הציבור ה"טבעי" שלה - קרי בוגריה וכן יוצאי תונס וכדו', "דאגו" כמה גורמים לצייר אותה כמשונה, כחולקת על דרכו של מרן רבנו עובדיה יוסף, ועוד כיד המדמיון...

אני נזכר באנקדוטה משעשעת, כשבן דודי נפגש בפגישת שידוך עם נ"ב לראשונה, אמרה לו שהיא היתה בטוחה

שיבוא לפגישה עם "סנדלים", כי תמיד אמרו לה שבוגרי כסא רחמים הולכים עם סנדלים...

על דרך זה צריך להבין, צבור שלא היה נגיש לדרך הישיבה במשך שנים, ואינו יודע את דרכה, וכ"ש אם "מאכילים אותו" איזה גורמים שהיא ההיפך מכולם, ומשונה וחולקת וכו', ממילא הדבר מחלחל.

כשבאים לתלמיד חכם כזה, שאינו נגוע, רק שהוא - כמותנו - חסיד נלהב לדרכו של מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, ומספרים לו ששיעור העיון בגמרא היומי של מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה שליט"א היה מוקדש בכל יום חמישי ללימוד יביע אומר בעיון, כשמציגים בפניו שהישיבה היחידה בעולם שנשות בוגריה נמנעות באופן גורף מפאה נכרית, היא ישיבת כסא רחמים, כשמספרים לו שכמעט אין דרשה או שיעור שמוסר מרן ראש הישיבה נר"ו ולא מזכיר את מרן הרב עובדיה בהערצה גדולה, יראהו פעמים עומד משתומם, כן, הוא אינו יודע את זה.

לא פעם אחת אחר קשר איתן עם חכמים מסוימים, הציגו בפני שאלות מסוימות כנ"ל, ואחר שהשמעתי להם מקצת עובדות אלו, הבינו שעד היום טעו ולא ידעו האמת. בנוסף, מרן שליט"א במשך כל שנותיו היה רחוק כמטחוי קשת מאור הזרקורים ובקושי היה מופיע בפני הצבור הן מחמת ביטול זמנו, הן מחמת חוליו והן מחמת ענותנותו (ואף בחתונות תלמידי הישיבה אינו מגיע רק לבודדים ממש ממש - ותל"ת אני מן הזוכים בזה), וגם בכנסים שהיו באים כל גדולי ישראל דוגמת מעמד

אגב, מה ה'סגולות' שכבודו באופן אישי קיבל מהישיבה?

הישיבה נתנה לנו כלים לחיי תורה מושלמים, העניקה לנו את ה"מפתחות" לכלל מקצועות התורה, ועל כולנה העניקה לנו הישיבה שני כלים החסרים מאוד בעולם התורני ממש אצל אברכים ות"ח, והם העיון הפשטי, ותורת הכתיבה הנכונה והבהירה.

בוגר מהישיבה שלמד עיון היטב ורכש תורת הכתיבה, בנקל יזכה לקבל הערכה והכרה מקרב תלמידי חכמים אמיתיים בעירו ומקומו. ואם יכנס עמם במשא ומתן של תורה ויראו מדותיו הטובות, הענוה בה חינכנו מרן ראש הישיבה, קבלת האמת וחסרון פחד מלהודות בטעות, בודאי יטע בלבם הערכה אליו, ואז יוכל לפרוש בפניהם כל מה שהזכרנו, ומובטח בעז"ה שיתקבלו דבריו על אוזן שומעת.

כי אין תלמוד תורה

לפני כשנתיים, התבשרנו שהקמתם את בית ההוראה "מעין טהור" בשכונת גילה בירושלים. נשמח לשמוע גם על זה.

אחר שקיימתי בעצמי "הכל מעלין לירושלים" (כתובות קי:) כאמור, קבעתי את מושבי בשכונת "גילה", שזכתה שמשמשים בה שני גדולי תורה מיוחדים: הגאון ר' משה בן אבו שליט"א והגאון ר' אליהו שלזינגר שליט"א. והם משמיעים קול ה' ברמה ונושאים משא העם על כתפיהם באהבה וחיבה יתירה.

אבל שכונת גילה גדולה היא לאלוקים,

"ועתה כתבו לכם" וכדו', היה שולח מי מקרוביו להשתתף במקומו. רק לכנסים האחרונים לפני הבחירות ממש היה מגיע לבקשת מרן מופת הדור זיע"א, וכמו שהתבטא שא"א לסרב הואיל וספר תורה (מרן הראש"ל) שרוי בצעה. ולכן באמת הרבה מן הצבור אינו מכירו כיאות. והרבה התבטאו אחר שיצא לאור עולם עלון "בית נאמן", בתוכחה כלפינו - תלמידי הישיבה: היכן "החבאנו" את מרן רה"י כל השנים, ושזה "מחדל" שעד עתה לא נודע שמו בכל הארץ. ובאמת בזה הנני מסכים עמהם. אבל מה נעשה וכך אופיה של ישיבתנו שהענוה גדולה מכולן (וגם זה בהשפעת מרן רה"י שרואים כיצד מתנהג בכל אורחותיו ולבושו, ואכמ"ל). ולכן מצוי הוא לראות בישיבה גאונים גדולים כדוגמת מורנו המנוח הגאון הבקי בכל חדרי תורה (הש"ס בבלי וירושלמי ותנ"ך וזוה"ק וכו') הגר"מ חורב זצ"ל שהיה לובש כובע וחליפה פשוט יותר מאברך רגיל, והיה מהלך בצדי דרכים ולא היו מכירים הדור בגאונותו. ולהבה"ח דוגמת הגר"ר פרץ שליט"א שהיה היחיד שעבר במבחני הדיינות (לפני יותר מעשור וחצי) בציון 100 מה שלא מקבל אף אחד כידוע, ואינו מסכים לשמש כדיין אלא בוחן ילדים רכים במשניות וכו' וכו'.

יש מה לעשות בנדון?

כל בוגר יכול "להעביר" ידיעות אלו לחכמים המצויים במקומו, אחר שיקנה את אמונם והערכתם. ואני רואה בזה קיום מאמר רבותינו "ת"ח מרבים שלום בעולם", והרבה ראיתי בעיני כיצד דברים אלו משנים הסתכלות של חכמים מקצה אל הקצה.

וכללת כשלושים אלף תושבים בפ"י, ורבים הצמאים לדבר ה' זו הלכה, ובפרט בהלכות טהרה, שהתשובות לשואלים בהלכות אלו צריכות להיות בזמינות גדולה, שלא לעכב השואל חלילה (ועיין בגמ' עירובין סג ע"ב). בשנים האחרונות נוצר מצב שנהיה חסרון גדול בדבר הזה, והקש ששבר את גב הגמל היה כששמענו שהיה שבוע שהמו"ץ היחיד שמורה בשכונה היה צריך להיעדר כשבוע מביתו, ולכן עשרות בתים "החמירו על עצמם" והמתינו עד לבואו.

בעקבות כך פנו אלי כמה רבני קהילות משכונתנו שהכירו את התשובות שכתבתי וכנ"ל, ובקשו להקים "בית הוראה" בעניני טהרה לזכות את הרבים.

חשבתי על זה הרבה. מדובר באחריות גדולה וגם צריך לפנות לזה זמן, ופניתי להימלך בראשונה במוה"ר הגאון הגדול ר' ברוך שרגא שליט"א, שזכיתי ללמוד בבית מדרשו באותה העת, ושאלתיו לדעתו בענין, וגם הרב עודד להקים את בית ההוראה, וגם הסכים לפרוש חסותו הרוחנית ולעמוד בנשיאות בית ההוראה, וגם כתב מכתב לרב השכונה הגר"מ בן אבו שליט"א בענין. עם המכתב פניתי אל הרב בן אבו לקבל את הסכמתו וברכתו, וכן עשיתי גם אצל הגר"א שלזינגר רב השכונה האשכנזי, וזכיתי ששניהם עודדו את הדבר מאוד הן בכתב והן בע"פ, ואף כיבדו את מעמד פתיחת בית ההוראה בנוכחותם ונשאו מדברותם בחשיבות הדבר.

אחר כך פניתי עוד לבקש רשות ממו"ר הגאון המופלא ר' אליהו מאדאר שליט"א, ושאלתי אותו אם רשאי אני להורות,

והשיבני מו"ר כהאי לישנא: "יורה יורה ידין ידין". וברכני מעומק לבו שאצליח בזה.

ובס"ד סמוך ונראה לראש השנה התשע"ז, זכינו להקים את בית ההוראה ובמעמד פתיחת בית ההוראה נכחו הגר"ב שרגא, רבני השכונה הגאונים ר' משה בן אבו ור' אליהו שלזינגר, והגאון ר' יהודה ברכה מח"ס שו"ת ברכת יהודה, וכן עוד רבנים וראשי כוללים מהשכונה.

בית ההוראה נקרא על שמו של מרן רבנו הגדול, מרן מלכא רבנו עובדיה יוסף נ"ע ('מעין' ראשי תיבות: מ-רן ע-עובדיה י-וסף נ-וחו עדן).

ובאמת, מאז אנו רואים את הצמא הגדול שיש בדבר זה, ויש לילות שאיני יכול להחליף את הבגדים לפיג'מה כי זה הולך וזה בא. גם מתוודעים למגוון הרחב שמצוי בשכונה, פעמים שמתקשר שואל שמדבריו מובן שחסרים לו ידיעות פשוטות ובסיסיות בהלכה (ואגב לשם כך הוצאנו לאור קונטרס כיס בשם "הלכה פסוקה" בו מובאים הלכות טהרה המצויות והנצרכות בלשון הפשוטה ביותר ללא מקורות וסיבוכים), ופעמים שמתקשר אברך שלומד הלכות טהרה ושואל שאלות יפות בעומק ההבנה בבית יוסף.

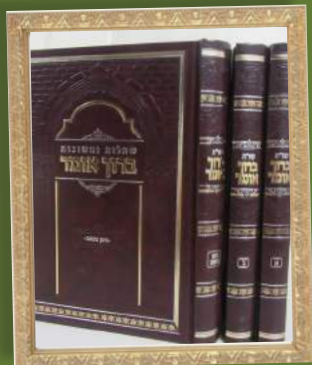
הרבה פעמים מצויה בושה אצל השואל, לשם כך קבענו תיבות דואר בכניסה לבית ההוראה וגם בכניסה לעזרת נשים שבבית הכנסת, וגם בכניסה לבנין שאני גר, כך שואל שאינו חפץ ל"החשף", שם את שאלתו בתיבה עם מס' טלפון ומקבל מענה.

אנחנו משתדלים להגיע כמה שיותר לכל בית שידעו על בית ההוראה, ועל הפעילות שלו, בכדי לא להגיע למצב של קולא או

עם
הגר"ב
שרגא
שליט"א

ספרי ברוך
אומר עם
הערות
מקור ברוך

עם
הגר"ח
סופר
שליט"א

הרב אלבז
מעין
בספר
הלכה
למשה

עם הגאון
רבי יהודה
ברכה
שליט"א

חומרא שאדם הורה לעצמו מחוסר ידיעה.
לשם כך חולקו מגנטים בכל גילה והסביבה.

בשנתיים האחרונות, תל"ת שכונת גילה
התרחבה מאוד בבני תורה ואברכים, ולכן
אנחנו חושבים להרחיב את פעילות בית
ההוראה ולסדר שעות נרחבות לקבלת קהל
מסודרת בכמה מוקדים בשכונה. לעת עתה
עדיין הדבר לא יוצא לפועל, כי בכדי להקים
מערך כזה ברצינות, חייב תקציב מיוחד...

**המגע עם הצבור הרחב, משליך על עוד
עניינים?**

לפעמים מכח השאלות בעניני טהרה צריך
להיכנס גם בעובי הקורה להשכין שלום בין
איש לאשתו, והרבה פעמים זוכים בכמה
מלים בודדות להשקיט להבות של שבועות
רבים. מורה הוראה צריך לתת אל לבו ולדעת
מי עומד לפניו, פעמים שמלבד התשובה
ההלכתית כמו מותר או אסור, הזוג זקוק גם
למלות עידוד, בפרט בזמנים מיוחדים כמו
אחרי הפלה, טיפול רפואי וכדומה. וכמובן גם
חיזוק ברוחניות, ובפרט אצל זוגות צעירים
הנמצאים בתחילת הדרך שהקושי אצלם
גדול.

דורנו מוקף בצרות, קשיים, בעיות, טרדות,
ו'אוטומטית' האנשים מחפשים דמות
שתשפיע עליהם טוב. כשהם פוגשים ברב,
הם מחכים לשמוע ברכה להצלחה, חיוך,

חיזוק, לזקוף את גוּם. לא בחנם
תופעת ה"באבות" פורחת
בדורנו, אנשים נמשכים אחר
כל זיק של "ישועה", "ברכה"
וכו'. על רב אמיתי למנף את
זה לדרך טובה, לקרב אותם
ע"י חיזוק עידוד וברכה,

שליט"א, זכיתי לקבל ממנו מברק. בין הדברים הוא כתב שהספר כתוב "בלשון המושכת את הלב". ובאמת כבר בחלק א' שמעתי אפילו מבעלי בתים שקראו רוב הספר.

ובפרט שבספר באו הכרעות גאוני ופוסקי הדור שבאו בהסכמה על הדברים. וכך אדם שקורא תשובה בספר ורואה אח"כ הסכמה ספציפית על התשובה מפוסק מפורסם, יודע כי יש לו אילן גדול להישען עליו. מלבד הסכמות הרבנים על הנכתב, אחר העיון בדברים, בספר גם באו הערות והארות מהרבנים בכתב או בע"פ, דבר זה מוסיף נופך מיוחד מצד עצמו.

אבל כאמור כל זה לדעתי לא יועיל ולא יציל, ישנם המון חיבורים בדורנו חשובים ועולים במעלה פי כמה וכמה מספרי הקטן, והכל הוא סיעתא דשמיא תל"ת.

את השיחה המרוממת עם הרב יניב שליט"א אנו חותמים בהתפעלות, והלואי ונקבל ממנה השראה לאן ניתן להגיע עם שקידה ודביקות במטרה... (את הספרים שו"ת הלכה למשה ב' חלקים ניתן להשיג בפלא': 052-7150637).

לעוד שיעור תורה, עוד התחזקות ועוד שלום בית.

נחזור לספר החדש. בעיר קרית גת בה גדל כבודו, לא שכחו את בן טיפוחיהם, ובמחזה יוצאת דופן למדי פרסמו על צאת ספרו בשלטי חוצות. זה נשמע כמו בימות המשיח....

במהרה בימינו. הספר פורסם בעלון הנפלא "בית נאמן", ראש עירית קרית גת, אשר בה גדלתי ומשפחתי המורחבת (אמי ואחי הי"ו) גרים בה עד היום, קורא את העלון בקביעות, וכשראה את המודעה בעלון הפיץ דרך הרשת החברתית את המודעה בעלון לכל מכריו, וגם פרסם מטעם העירייה שלטים בחוצות העיר ובו ברכות להוצאת הספר. זכרה לו אלוהים לטובה.

אנחנו נמצאים כחודש אחר צאת הספר, והמהדורה כמעט ואזלה, מה לדעת הרב גרם לכך?

קודם כל, אין ספק שה' זיכה אותי בסייעתא דשמיא גדולה. כבר סיפרתי שהספר על שם מר אבי ז"ל ובא מכוחו, כנראה שמשמים הוא גם דוחף אותו בכל כוחו. ואולי ראה ה' בעניי, שהתגברתי על הקושי הגדול בפטירתו בימי עלומי.

גם כפי האמור הספר עוסק בענינים חדשים שהתחדשו בדור האחרון, ופעמים שעדיין לא כתבו בהם אחרים. גם השתדלתי לבאר דברי בשפה ברורה כך שיוכן ללומד הפשוט כפי שהורנו מרן ראש הישיבה רבות, שמי שלא יכתוב בבהירות בדור הזה, לא יעיינו בדבריו. אגב, אחר שהבאתי הספר לפני מרן רה"י

פלאון ורמון

משל בחרוזים

שייך בו הנחה מעל או תחת השמיכה.

הרגיעו הליצן: מדוע הנך כועס ואת בריאותך הורס, רק שאלתי האם את השמיכה על זקנך אתה פורס. ויען רבי יעקב, כי לא עמד לעקוב. וביקשו: אנא עזוב את נפשי, לחופשי. ויגרש אותנו מפניו, ויפן אל ענייניו.

בלילה ההוא נדדה שנתו, ולא נעמה מנוחתו. זקנו החריב עולמו, כי לא ידע איה מקומו. כמעט נחנק כשפרס את הסדין והזקן מעליו, וכשהניחו תחת הסדין הסתבך לו בין רגליו. ניסה שוב בכה ובכה, אך לא צלחה דרכו.

ויהי בבוקר יצא רבי יעקב מביתו, וירא את הליצן לעומתו. ויצעק צעקה גדולה, על בן העוולה. גזלת ממני את השינה, כי על משכבי פרצה מהומה, ולא נתנה לעפעפי תנומה - כל הלילה התחבטתי בשאלה, ודעתי כבר לא היתה צלולה. האם להניח את הזקן מעל או תחת השמיכה, והייתי במבוכה. ויצעק הלץ: לא עשיתי דבר, רק שאלתי על מה שאתה שנים עושה כבר. אלא שמתוך הרגל אינך שם לב ועוקב, על מה שהנך דש בעקב...

ישנם דברים שבקביעות עושים, אך בלא משים. ואף דברים טובים עושים בלי לידע, כמצות אנשים מלומדה. לך צריך לפקוח עין ולהתעורר, וכל אחד את מעשיו יהיה בורר. יבדוק בחדרי לבו, ויבער דברים רעים שבו. ויתור ויחפש מה יש לתקן, עוונות אם שיקן, אם ריקן.

(מפי הגר"ש עמאר שליט"א)

מצות אנשים מלומדה

היה זה בעיירה, בה חיו אנשי מורא, אף שלא היו אנשים של צורה. מקפידים לקרוא חק לישראל ולגרוס זוהר, אנשי תום עם לב מלא טוהר.

בין אנשי העיירה חי לו אדם אשר תומת ישרים תנחהו, וחי בשיטת 'בכל דרכיך דעהו'. מרכילות ומחלוקת חיש נעלם, והוא מקפיד על שלוש תפלות ככולם, אך הוא מפשוטי העם, שטעם לימוד לא טעם. בתורה לא מילא שנותיו, ולו זקן שיורד על מדותיו. אמנם יעקב נקרא שמו, אך הכל הוסיפו "רבי" עמו. מ'פאת זקנו', על אף שלא תהו על קנקנו. במקצועו היה 'חלבן' העיה, זריז ונשכר כאיש צעיר.

ביום מן הימים נער אחד חמד לו לצון, חיפש עת רצון - לבוא עמו בריב ובמצה, ואכן מצא. ויגש אליו ויאמר כי בפיו קושיא, אולי אצלו ימצא עצה ותושיה. וַיִּמָּלֵא ר' יעקב חימה, וכי יש בי חכמה? לצערי הרב, איני רב, ומבין אני רק בחלב, רתח רבי יעקב ונעלב.

'לא באתי לדלות מתורתו', תיקן הלץ את שאלתו. כי לא שאלה היא בהלכה, אלא ב'דרך הינוח' זְקֵנָה, בעלותך על משכבך, האם תחת או מעל השמיכה?

לא נח רבי יעקב מרתיחתו, על דבר הזקן והנחתו. וכעס: תשאל ברופאים או תטול צרי, הרי זקני הוא כעצם מעצמי וכבשר מבשרי. בגדר בהתהלך תנחה אותך ובשכבך, ולא

סוד האנטישמיות

הסיבה לשנאת העמים תמיד
נותרה סתומה וחתומה * כל
טעם ופתרון שניסו לתת לה,
לא עמד במבחן המציאות,
מלבד הסיבה והפתרון
שנתנו חכמי ישראל על
פי פסוקי התורה, ומסתבר
שהפתרון הזה הוא בדיוק הפוך
ממה שהציעו עוכרי ישראל. והם:
איזו הלכה ההויים מקיימים בהידור
רב?

"ישראל" וכל יהודיה את השם "שרה".

לאחר השואה, הומצאה סיבה חדשה לכך שעם ישראל נרדף - היהודים חסרי מדינה וצבא משלהם! והנה, קמה מדינת ישראל וגם נצבה, יש לנו צבא, אך השלום והשלוחה רחוקים מאתנו, ושנאת העמים עדיין מפעפעת כהר געש אשר מתפרץ מעת לעת.

סיבה רחנית

מי שמחפש סיבה גשמית לשנאה זו, אינו אלא טועה.

ומה באמת ההגיון בזה? מדוע הגוים שכל הזמן מחפשים איך להעביר את עם ישראל על דתו, אינם מקבלים את התערבות היהודים בהם בסבר פנים יפות, ולא עוד אלא שצעד זה מגדיל את שנאתם?

בספר "בית הלוי" (פרשת שמות) מסביר זאת בכך שהקב"ה נתן לנו את התורה והמצוה כדי לייחדנו ולהבדילנו מן הגוים, וכמו שנאמר "ואבדיל אתכם מן העמים" (ויקרא כ, כו). וכאשר ישראל מטשטשים את יחודיותם וסגולתם ומתערבים בגוים, מולידה ההשגחה העליונה בלבם של הגוים שנאה כלפי ישראל ח"ו, לטובתן של ישראל - כדי שיתרחקו מהם.

נמצא לפי דבריו, שהסיבה לאנטישמיות היא רוחנית, והיא נובעת דוקא בגלל שישראל מתערבים באומות העולם. כאשר נוטשים היהודים את זהותם היהודית, נכפית זו עליהם בכח, על ידי מי? על ידי הגוים. ובמדה מסוימת, דוקא שנאת הגוים עזרה לישראל בימי גלותם להיבדל מן הגוים. וגם בימינו, שנאת הערבים

לכל אורך ההיסטוריה נוכחים אנו לראות כי בכל פעם שניסו יהודים להידמות לגויים בתקוה להתערות בהם ולא לסבול מאנטישמיות, שוב ושוב התנפצה התקוה המדומה בפניהם, ודוקא הגויים הם שהיוו תזכורת כואבת ליהדותם.

הדוגמא הבולטת לכך, היא השואה האיומה, בה יצאה האש דוקא מגרמניה הארורה בה היתה ההתבוללות הגדולה ביותר בהיסטוריה. לפני השואה, תפיסתם של יהודי גרמניה המתבוללים היתה "עד מתי נהיה גלותיים ושנואי נפשם של הגוים, הבה נהיה ככל העמים, ואז נקבל יחס שווה". הם סברו כי התורה מפריעה להצלחתם והתקדמותם, וניסו לאמץ איפוא את האימרה הנאלת: "הִיְיָ יְהוּדִי בְּבֵיתְךָ וְאָדָם בְּצֵאתְךָ". מתוך תקוה להקל מעליהם עול הגלות, הם ביקשו להשיל מעליהם כל סממן יהודי. אך אז, באה השואה האיומה וטפחה על פניהם, שם נעקד כל מי שדם יהודי זרם בעורקיו, גם אם משפחתו התבוללה לפני כמה דורות.

הצורך הגרמני, הזכיר לכל יהודי ויהודי באשר הוא את עמו ויחודו. הפעולה הראשונה שנערכה בגרמניה נגד היהודים אחרי עליית הנאצים לשלטון, היתה חרם 1 באפריל 1933. היה זה חרם שבו נאסר על גויים להיכנס לחנויות של יהודים ב...יום שבת. כמו כן חוקי נירנברג אסרו על יהודים להינשא לגויות, וכן ענידת הטלאי הצהוב על בגדי היהודים, נועדה כדי להבדילם ולזהותם כיהודים. בנוסף, הרב אביגדור מילר זצ"ל בספרו "לאן" מציין כי יהודים גרמנים נשאו שמות נכריים; והגרמנים השיבו להם את זהותם היהודית על ידי חקיקת חוק לפיו כל יהודי חייב להוסיף לשמו את השם

מפחיתה הרבה את התבוללות.

מסופר על הבעל שם טוב זצ"ל שחזר פעם בערב שבת עם תלמידיו מן המקוה שבו טבל לכבוד שבת. לפתע נשמע רעש גדול מפינת הרחוב, ומיד נראו כמה נכרים שצעדו בעליצות למלוא רוחב הרחוב, נוכח החסידים שהלכו עם רבם. חשש הבעל שם טוב שמא יגע בו מישהו מן הנכרים, והחל סוטה עם מלווי לצד הדרך. באותו רגע, שמע הצדיק שאחד מן הנכרים מזהיר את חברו: "היזהר מן היהודי הזה, שלא יגע בך ויטמא אותך!".

נתחייך הבעל שם טוב ואמר לחסידים שסביבו: "עתה נתחוויר לי פירוש הכתוב: 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב'. העובדה שעם ישראל יכול להשאר 'לבדד' - ביחודו ובקדושתו, על אף שהוא יושב ימים כה רבים בקרב האומות, היא תוצאה של 'ובגוים לא יתחשב' - שאין הגויים בעולם מחשיבים אותו כאחד מהם, אלא מביטים עליו כאל נטע זה, שצריכים להתרחק ולהבדל ממנו. וזהו מהצדקה שעושה הקדוש ברוך הוא עמו, המפוזרים בין הגלויות, כדי לשים להם שם ושארית בקרב העמים עד לגאולה השלמה.

שנאת הדת ולא שנאת ההזע

בהגדה של פסח "מגיד דבריו ליעקב" שחיבר הגאון רבי רחמים חי חויתת הכהן זצ"ל בשנת התש"ו סמוך ונראה לסיום מלחמת העולם השנייה, העלה לקחים שנלמדו מהשוואה האימומה בין השאר האריך לבאר שמהות שנאתם של הגויים אינה שנאת הדת אלא שנאת הגזע; שנאה פנימית מהותית בגלל עצם היותנו יהודים, ומבחינתם אפילו יהודי שרחוק

מתורה ומצוות עדיין יהודי הוא. ולכן אין לתלות את סיבת האנטישמיות בשמירת התורה, אלא אדרבא הדרך למנוע אנטישמיות היא על ידי התרחקות מחוקות הגויים ודבקות בתורה.

והמשיל זאת לסיר עם מים העומד על גבי האש. בלעדי קרקעית הסיר החוצצת בין המים לאש, המים יפלו על האש ויכבו אותה, ועל ידי הפסק הסיח, האש מתגברת על המים ומבשלת אותם עד שכל המים מתייבשים.

והנה ישראל נמשלו לאש (כמ"ש "והיה בית יעקב אש", עובדיה א, יח) ואילו אומות העולם נמשלו למים (כמ"ש "אזי עבר על נפשנו המים הזידונים", תהלים קכד, ה), והתורה היא הסיר המפריד בינינו ובין הגויים. כדי להתגבר על הגויים, צריך להגביה את חומות התורה המבדילה בינינו לבינם. בלעדי הפסק זה, הם יגברו עלינו חלילה.

ובזה פירש את טענת הבן הרשע בהגדה: "מה העבודה הזאת לכם" - מציע הבן הרשע בוא ונעזוב את עבודת ה' שהיא הסיבה לשנאת אומות העולם, ככל הגויים יהיו בית ישראל והיינו לעם אחד, ובזה יושם קץ לגלות המרה. והתשובה כלפיו: "אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו (אדרבא) בעבור זה (עצמו) עשה ה' לי בצאתי ממצרים", שנתן לנו בצאתנו ממצרים את התורה, כדי שנוכל להתגבר בגלות על האומות. "ואילו היה שם (הרשע בגלות) - לא היה נגאל", כי המים גוברים על האש.

ובזה פירש הגאון רבי אהרן זכאי שליט"א בספרו "תורת הפרשה" את הפסוק "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" (במדבר כג, ט):

אם עם ישראל "לבדד ישכון", אז "ובגוים לא יתחשב", אין להם מה לפחד ולהתחשב בגוים.

הלכה שהגוים מקיימים בהידור

את שנאת האומות לישראל, סיכם התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי במשפט: "הלכה היא, בידוע שעשיו שונא ליעקב" (רש"י בראשית לג, ד). רק חבל שאת ההלכה הזו הגויים מקיימים בהידור רב ומחמירים בה בכל פרטיה ודקדוקיה...

הגאון הקדוש רבי **מנחם זעמבא** זצ"ל הי"ד, אשר בעצמו היה קרבן לאותה אנטישמיות אכזרית, היה דורש מאמר זה כמין חומר:

מה משמעותה של המלה "הלכה" שנאמרה כאן, והלא אין כאן אלא מאמר אגדה?

ברם, מאמר זה נאמר על ידי רבי שמעון בר יוחאי, אשר כידוע דורש בכל מקום "טעמא דקרא" (טעמו של פסוק). משבא לפרש טעמה של שנאת ישראל, לא מצא אף הוא כל סיבה ונימוק שיש בהם כדי לסבר את האוזן. המלה "הלכה" באה כידוע לבטא הוראה שהיא כהלכה למשה מסיני ללא נימוק וללא מקור שממנו ניתן ללמוד אותה. על דבר הנלמד דרך פלפול ניתן לשאת ולתת, אך הלכה שהיא הלכה למשה מסיני היא מוסכמת ואין מה לדון בה. וכזאת היא גם האנטישמיות לדורותיה. רבי שמעון בר יוחאי בא לומר, כי גם הוא חורג ממנהגו לדרוש טעמא דקרא, והפעם הוא מסכים כי **שנאת עשו ליעקב היא הלכה ללא טעם וללא הגיון...**

ואכן, שנאה זו מעולם לא השתנתה, רק הסיבות שנתנו לה השתנו במהלך הדורות.

בתחילה שנאו את היהודים על כך שאינם נטמעים בחברה הכללית, ושוב נשנאו על כך שהם משתלבים בחברה בצורה בולטת מדאי. היו תקופות שהיהודי הצטייר כקבצן עלוב ומבחיל, לעומת תקופות שהציגוהו כמיליונר המתעשר על חשבון העניים. אין לך דבר והיפוכו בעולם שלא שימשו כאחד לשנאת ישראל.

עוד מדייק מרן הראשון לציון הגאון רבי **שלמה משה עמאר** שליט"א בספרו "ברכת אליהו" (בראשית לג, ד) שרשב"י זיע"א בא ללמדנו, ששנאת עשיו אלינו אינה תופעה זמנית ועראית, ועל כן לא אמר "עובדא" אלא "הלכה", כי העובדא משתנה והמציאות בת חלוף היא, אבל ההלכה היא דבר קבוע אשר לא יזוע ולא ינוע.

וזהו גם דקדוק הלשון "הלכה **בידוע**", שלכאורה אם הוא "הלכה" למה צריכים ל"בידוע", ואם הדבר "ידוע" מדוע צריכים ל"הלכה"? אלא שרשב"י בא ללמדנו כי גם במקום שאין שנאת ישראל **ידועה** וגלויה ונראה שבני אדם אוהבים אותנו, יש **לדעת** כי הכל שקר וכזב, כי "הלכה" היא עשו שונא ליעקב.

ומספר שם: "כשאמרתי רעיון זה ברבים, היה מי ששאל ואמה, דלפי זה אנו במצב קשה שאין בו תקוה ח"ו, כי נשאר שנאים לעולם. והשבתי דאף על פי כן יש תקוה, כי אם אנו מטיבים את מעשינו, ועושים רצון בוראנו, הוא ברחמי מוכניע את לב שונאינו ומנדינו ונותן בלבם רחמים עלינו, ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי טז, ז), ברצות ה' דרכי איש גם אויביו

"כי צוררים הם לכם", לאמה, גם עכשיו הם שונאיםכם המבקשים את רעתכם ו"הבא להרגך השכם להרגו".

והטעים דבריו בספר "דברי שאול": יש יהודים הסבורים שכל הצרות באות עליהם מפני ששומרים הם את התורה, ואילו היו נוהגים ככל הגוים, לא היו צרות לישראל. ולכן מגלה הכתוב: "כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור" וגו' - אפילו אחרי שכבר עבדתם את פעור והתחתנתם עם כזבי בת צור נשארו אותם צוררים.

גם בדורנו שנראה כאילו חלק מהגוים שינו את טעמם, לשונם נפת צופים, אוסרים הם על גילויי שטנה, ומקיימים יחסים הדוקים עם ארץ היהודים, אין לנו לטעות בכוונותיהם.

להגאון **רבי מאיר ורגאני הכהן** זצ"ל (בספרו "מאור עינים" עמ' צ"ג, הובא ב"אבותינו ספרו לנו") יש על כך משל נפלא:

בני זוג חכרו מלון אורחים על אם הדרך, והציעו אכילה ושתייה, לינה ומרגוע. אורחים רבים פקדו את המקום, וההכנסות היו נאות. אבל אליה וקוץ בה - השלום לא שרר בין בני הזוג, וכל היום הם רבו והתקוטטו, קיללו וגידפו.

החליטו האורחים כי "טוב פת חרבה ושלוה בה, מבית מלא זבחי ריב" (משלי יז, א), והעדיפו ללון תחת כפת השמים ולאכול מהלחם שבכליהם, מאשר להיות עדים למחזות הריב והקטטה.

ראה האכסנאי שהאורחים מדירים רגליהם

ישלים עמו. וזה מה שהיה אצל יעקב דבאותו מקום שנאמרה הלכה זו שעשו שונא ליעקב, שם הוסיף רשב"י ואמר, שבאותה עת נכמרו רחמי עשו על יעקב ונשקו באמת ובלב שלם".

על הגאון **רבי יצחק אליהו חריף** זצ"ל מסופר שפעם פנה אליו הדוכס המקומי ובפיו טענה: "בספרים שלכם, מרבים לשבח ולפאר את בני יעקב על כך שהיו גבורי כח ולמודי מלחמה. גם יעקב אביכם ומשה רבכם משוים אותם בגבורתם לחיות השדה: לגור אריה, לזאב טורף, לנחש ולשפיפון, לקרני ראם וללביא. ועכשיו, רוצה אני לשאול: מדוע זה באו בני יעקב על אנשי שכם בערמה והציעו להם למול את בשר ערלתם, ואז, בהיותם כואבים וסובלים, התנפלו עליהם והרגו אותם? למה לא יצאו בני יעקב הגבורים למלחמה נגד אנשי שכם בעודם בריאים ושלמים?".

נענה הרב: "אכן, צודקת טענתך אדוני הדוכס, אולם אילו היו יוצאים בני יעקב למלחמה נגד בני שכם בעוד הללו אינם נמולים, או אז היו מתקבצים ובאים כל גויי הארצות לעזרת בני שכם במלחמתם נגד בני יעקב ומתגברים עליהם. אך לאחר שאנשי שכם נמולו והיו גם הם ליהודים - לא היה כל מקום לחוש, שכן אפילו גוי אחד לא היה נוקף אצבע כדי להלחם נגד הריגת יהודים...".

הוי נשאר הוי

על הפסוק "צרור את המדיינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם" (במדבר כה, יז-יח) מובא בשם מרן **החיד"א** זצ"ל כי לא בשל העבר נצטוו בני ישראל לצאת למלחמה במדיינים ולא כנקמה על מעשיהם הקודמים, אלא משום

מאכסנייתו ואמר לאשתו: "אם נמשיך לריב - נגיע עד פת לחם. בשל התנהגותך, נפסיד את פרנסתנו".

"אתה האשם", ירתה על אתה, והנה כמעט וקמה לה מריבה חדשה, אלמלא הבעל הסכים במפתיע ואמר "ניחא, אך לא זו השאלה. השאלה היא מה נעשה כעת...".

"יש לי הצעה", אמרה האשה, "נמשיך לריב, אך בלשון סגי נהור. כשתרצה לקללני, תברך אותי. כשתרצה לצעוק, תחייך, ואני כבר אבין. אף אני אעשה כן, וכך נמשיך לריב בלשון סתרים, ולאורחים תנעם השהות באכסניה!".

לאט לאט פשטה השמועה, שבני הזוג השלימו ביניהם והשלום והשלוה שוררים במעונם. האורחים נהרו ובאו, נהנו מקבלת הפנים ומהשירות, מהאוכל ומהאירות, ונהנו שבעתיים מהכבוד ומהערכה שהפגינו בעלי הבית אחד לשני.

"אין מילים בפי, אשתי היקרה", אמר האכסנאי במתק שפתיים, "הנזיד שהכנת היום היה התבשיל הטעים ביותר שאכלתי מעודי, את הטבחית הטובה בעולם!".

"השבח, כל כולו מגיע לך, בעלי היקר", ענתה האשה בחיוך רחב, "הבשר שקנית היה המעולה ביותר, לא ניתן היה להשיג טוב יותר!".

"הו, זה משום שאיני חוסך בכסף, אשתי היקרה", ענה הבעל.

"ודאי", ענתה האשה, ועיניה יורות זיקים, "אינך חוסך בכסף, ביחוד בכל הנוגע לצרכי הבית. תודה לך על שהשארת לי דמי כיס כה נדיבים!".

"כיד המלך", הסכים הבעל. "במיוחד לאור העובדה, שאת כה מחושבת בהוצאותיך, ואינך מבזבזת פרוטה מיותרת! אשת חיל את, במלא מובן המלה".

"ואתה בעל מתחשב כל כך, ונענה ברצון לכל משאלה!", השיבה האשה בקול מלא ארס. "כמובן", ענה הבעל מדושן עונג.

ואז...

טרררראאאח! פגע בו המערורך שידתה בו האשה. בוווום! פגעה בה צלחת מטווחת מידו. והאורחים נדהמים למראה עיניהם, ותוהים בפה פעור אם אוזניהם לא כיזבו בהם. הכיצד, לאחר כל התשבחות נמשכות ההתרחשויות?! מהר מאד הבינו, כי עדיין עומדים הם בני הזוג הרגזניים בשיא המתח והריב, השנאה מפעפעת בהם כבעבר, אלא שמכורח המצב הוכרחו לשנות את מטבע ההתבטאות.

הוא הדין בענייננו. "הלכה, בידוע שעשיו שונא ליעקב" (רש"י בראשית לג, ד) - אמת נצחית היא, ואם נאלצות האומות להסוות את שנאתן ולהצהיר הצהרות נאות ומתחסדות, הנה בכל הזדמנות שבה ניתן להן לפעול - פועלות הן נגדנו... נתעלם מהמלים הנאות, ונעקוב אחר המעשים. ונדע, שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים!

משפט ביילים

אחד המקרים שבהם באה האנטישמיות לידי ביטוי עולמי, היה בעלילת הדם המכונה 'משפט ביילים':

מכאן והלאה נכנסה קייב למערכת דמים מטורפת שכונתה בשם 'משפט ביילים' או עלילת הדם של המאה "העשרים".

השלטונות גייסו סטודנט בשם גולוביוב שהעיד בשבועה שראה את מנדל ביילים רץ אחרי הנער במפעל ליצור לבנים. הוא לא העיד שראה את הרצח, ככל הנראה בשל החשש שהוא לא יידע לענות על שאלות כמו מספר הדקירות שדקר הרוצח את הנער, או להצביע על זירת הרצח עצמה.

מנדל ביילים נעצר לאלתר ומיד החלה מהומה גדולה. הלווייתו ההמונית של הנער הפכה עד מהרה להפגנה אנטישמית ענקית, כאשר בשעת הקבורה הופצו עלונים שקראו לחולל פרעות ביהודים. האוירה ברחוב הרוסי היתה מתוחה וטעונה.

רק בשנת תרע"ג, כשנתיים וחצי מיום מעצרו, נפתח משפטו בקייב. התביעה התכוננה היטב למשפט, ושאפה להפוך אותו למשפט ראווה כנגד כל יהודי רוסיה. במקביל אורגן מסע הסתה מתוזמן בעיתונות דאז כנגד היהודים.

העולם היהודי כולו עמד על רגליו והתגייס כדי לאפשר לאותו ביילים הגנה נאותה. סוללת עורכי דין ידועי שם גויסה מכל העולם על מנת להפריך את הטענות השקריות. מי שעמד בראש צוות ההגנה היה אחד מעורכי הדין המפורסמים והמוכשרים ביותר ברוסיה, יהודי בשם אוסקר גרוזנברג.

רבה של העיר מוסקבה, הרב יעקב מזא"ה

בערב פסח תרע"א (1911), שניילדים ששיחקו בשדה בקרבת העיר ליוקאנובקה (פרבר של קייב), נתקלו בגופת נער נוצרי שהיתה מוטלת באחת המערות. ידי הנער היו קשורות לאחוריו ועל גופו נמצאו סימני אלימות קשים. שוטרים הוזעקו למקום, והילדים הובילו אותם אל גופתו של הנער. חקירה קצרה העלתה שמדובר באנדריי יושצ'נסקי נער כבן 12 שנעלם מבית אמו שמונה ימים קודם לכן. בדיקה נוספת העלתה שהוא נרצח על ידי אשה נוצריה בשם ורה צ'ביריאק שעסקה בגניבה וחששה כי הנער נחשף לסודותיה.

רגע לפני שעצרו את הרוצחת, התעשתו בכירי המשטרה, ובעצה אחת עם הפיקוד העליון, שר המשפטים ושורה של בכירים נוספים, החליטו להשתמש במקרה כדי להחיות מחדש את עלילת הדם הישנה והטובה: היהודים רצחו את אנדריי הקטן, כדי לסחוט את דמו מגופו, ולהשתמש בו לאפיית המצות לכבוד חג הפסח.

היהודי שעליו הוטלה האשמה הכבדה היה "מנחם מנדל ביילים", ששימש כפקיד בבית חרושת ללבנים הסמוך למקום הרצח, והיה בידו מידע מפליל אודות כמה מבכירי השלטון. הללו רצו להשתיקו לנצח ולהוריד את סודם אלי קבר יחד עם גופתו, כשעל הדרך הם גם יכולים ליזום פוגרום נוסף ביהודי אוקראינה, ולשעשע את עצמם במחזות של יהודים נשחטים ובתי כנסת עולים בלהבות.

[מזרע אהרן הכהן] זצ"ל, נטל על עצמו ביחד עם צוות שלם של רבנים את המשימה לעזור לעורכי הדין להוכיח מהתלמוד ומהקבלה שליהודים אסור באיסור חמור להכניס לפה דם, אפילו של בהמות וחיות, קל וחומר דם של אדם!

הטענה הזו התפרסמה מיד בכל רחבי העולם, ואפילו המועצה הרבנית בראשות הרב מזא"ה לא הצליחה למצוא תשובה מניחה את הדעת, עד שב"ה נשלח אליו מכתב מאת הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל (שהיה אז אברך צעיר עדיין ולא נודע בגדלותו) ובו תשובה ניצחת:

מכיון שעדויות בעלות משקל נגד בייליס עצמו לא היו קיימות, בחרה התביעה ללכת סחור סחור ולנסות להוכיח שהרצח נעשה ממניעים פולחניים שמקורם בדת היהודית. לשם כך חיפשה התביעה תיאולוגים 'מומחים' בספרות היהודית שניסו להוכיח מהתלמוד את השקפת היהדות על נוצרים.

התביעה הביאה, בין השאר, כומר קתולי מהעיר מטשקנט בירת אוזבקיסטן, שהוצג כמומחה ליהדות, והיה אמור להוכיח על פי המקורות היהודיים כי ישנה מצוה לערב דם במצות.

באחד הדיונים בבית המשפט, ציין הכומר שיש לו הוכחה ניצחת מהתלמוד מה "באמת" חושבים היהודים על הנוצרים. הכומר שלף מקור תלמודי מסעיר, שהדהים את צוות ההגנה היהודי אשר התקשה להתמודד נגדו. הכומר ציטט את דברי הגמרא (בבא מציעא ק"ד ע"ב): "אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם".

"אם היהודים אינם מחשיבים אותנו לבני אדם", פנה הכומר לשופט, "מה פלא שדמנו הותר והם יכולים גם לשחוט אותנו ולערב את דמנו במצות?!".

למין האנושי יש בתורה ארבעה שמות נרדפים: אדם, איש, גבר, אנוש. כל אחד מהשמות הללו מופיע גם בלשון יחיד וגם בלשון רבים: איש - אישים; אנוש - אנשים; גבר - גברים. רק המלה "אדם" אינה קיימת בלשון רבים, שהרי לא אומרים "אדמים".

המלה "אדם" מסמלת שכולם באים מאדם אחד וכולם מרגישים חלק מאותו גוף. כל אחד מרגיש שהשני הוא חלק ממנו, בשר מבשרו. רק העם היהודי יכול להתהדר בתואר הנפלא שהוא חטיבה אחת שאינה נראית כמורכבת מאנשים רבים, כולם מרגישים גוף אחד ונשמה אחת. רק אצלנו, עם ישראל, כשיהודי אחד בסוף העולם שרוי בצרה, חבריו חשים את כאבו ומנסים לעזור לו בכל ביכולתם.

אם כן, צדקו חז"ל באומרם: אתם אלו שיכולים להתהדר בתואר 'אדם' - תואר המבטא את ייחודיותו ואחדותו של העם היהודי, ואין הגויים יכולים להיקרא 'אדם'. הם אמנם קרויים 'בני אדם', אבל לא 'אדם' אחד.

בטרם סיים הרב מזא"ה להשיב תשובה ניצחת זו לפני התביעה והשופטים, הוסיף: "ההוכחה הטובה ביותר לדברי, היא מעצם משפט זה - ברוסיה מתקיים משפטו של יהודי עלום בעלילה שפלה, ומכל קצוות תבל התגייס

העולם היהודי יחד כאיש אחד לעמוד בפרץ. אמור נא אדוני השופט, מה היה קורה אילו גוי היה נשפט על עלילה דומה? האם למישהו היה אכפת? וכי לגויים במדינה אחרת היה הדבר משנה? אולי בני עירו היו מגלים סקרנות אך לא מעבר לכך... כאשר יהודי כמו מנדל בייליס מואשם ברצח - כל יהודי באשר הוא מרגיש כאילו הוא בעצמו יושב על ספסל הנאשמים.

"ולא עוד אלא שאתם בעצמכם מודים בעובדה שאנו מוגדרים 'אדם' אחד... הלא כל בעל שכל יודה, שאף אם נניח שהנאשם חטא - שאר היהודים מה עשו? ומה טוענת התביעה: עם ישראל רצח... לא אומרים 'מנדל בייליס רצח'..."

אגב, על פי עצת חכמי ישראל, כדי להוכיח שהכומר הנזכר אינו מבין דבר בתלמוד, טמן צוות ההגנה 'מוקש' שגרם לפגיעה קשה באמינותו של הכומר האנטישמי.

במהלך המשפט שאל אותו נציג ההגנה: "אמור נא באיזו תקופה חיה בבא בתרא". הכומר לא ידע שבבא בתרא זהו שמה של אחת המסכתות בתלמוד, וחשב שהכוונה לסבתא בתרא, שכן ברוסית "בבא", זה התרגום של סבתא.

"איני יודע באיזו תקופה חיה אותה סבתא ואיני מבין איך היא קשורה למשפט החשוב שמתנהל כאן" ענה הכומר, ושם את עצמו ללעג וקלס. כשהסבירו לשופט מה זה "בבא בתרא", פרצו כל הנוכחים בצחוק ולעגו לבורותו של הכומר בתחום שבו הוא מגדיר את עצמו כמזומחה.

בסופו של דבר, בשנת תרע"ה, זוכה מנדל בייליס ושחרר וכל העם היהודי נשם לרווחה. על פי הזמנתו ובקשתו של הרב קוק זצ"ל, עלה בייליס לארץ ישראל בשנת 1914 אולם לא הסתדר תעסוקתית וכלכלית, ובשנת 1920 היגר עם משפחתו לארצות הברית והתיישב בניו יורק.

לאחר המהפכה הבולשביקית, נפתח מחדש תיק הרצח של הנער בן ה-12, והחקירה גילתה שעלילת הדם נרקמה היטב על ידי מספר רב של בעלי תפקידים שחברו יחד כדי להעליל על מנדל בייליס ולהחיות את עלילת הדם. הקומוניסטים הוציאו להורג חלק מהאחרים לעלילת הדם, וכן הוצאה להורג גם הרוצחת האמיתית ורה צ'יביריאק.

בייליס נפטר בכ"ד בתמוז תרצ"ד (3491) ונקבר בבית העלמין בקווינס במדינת ניו יורק. וזה נוסח מצבתו:

בן אדם, שים לב לזה הקבר / בו ינוח איש קדוש בחיר גבר / רשעי קייב העיר שמוהו למטרה / ועל כל ישראל פרשו הצרה / העלילו דם ילד נוצרי דורשת אמונתו / לימי חג הפסח הוא לעדתו / אסרוהו בכבלים ויורידוהו אל הבור / ושנים אחדות לא ראה אור / ובעד כל ישראל עונה עד דכא / תנו כבוד לנפש טהורה וזכה / יתלונן בצל שדי במרומי שמים / עד יקיצו הנרדמים לחיים.

בית נאמן, "מנוחת אהבה", "סמך ידו"

שלשה ספרים בכרך אחד הכוללים חידושים בעומק העיון הספרדי על פרק כירה במסכת שבת - מגדולי רבותינו. בספר מתפרסמים לראשונה מכת"י חידושים על סדר הדף מהגאון המופלא מורנו רבי משה לוי זצ"ל ולהבדיל בין החיים מרן ראש הישיבה שליט"א. והחוט המשולש חידושים מאת המחבר מורנו המשגיח הגאון רבי מיכאל סגרון שליט"א (מח"ס "וסמך ידו" חידושים על מסכת קידושין ועוד).

בחידושי הגר"מ לוי נעשתה עבודה מיוחדת, כאשר מלבד החידושים שמתוך מחברותיו בכתב יד, נוספו גם מחידושי תלמידיו באור תורה או בספרים אחרים שהביאו בשמו. עליהם הוסיף הגאון המחבר לקט גדול של חידושים על פרק כירה שנערכו מתוך ספרי הגר"מ זצ"ל שו"ת תפילה למשה ז"ח, ומנוחת אהבה.

בסוף החידושים שלו "וסמך ידו", סידר הגאון המחבר שתי טבלאות: הראשונה לסדר כל הענינים של שהייה בדעת בית הלל לשיטת רש"י ותוס' אליבא דכל התנאים והאמוראים שבסוגיא. טבלה שניה דיני בישול והטמנה היוצאים מסוגית מעשה דאנשי טבריה.

קובץ "ויען שמואל"

כמדי שנה, ביום ז"ך בתמוז, יום פקודתו של מנהל הישיבה לש"ש הצדיק רבי שמואל עידאן זצ"ל, גם השנה יצא לאור ספר "ויען שמואל" (חלק כ"א) הכולל קרוב ל-900 עמודים.

את הספר מעטרות תשובותיהם בהלכה של גדולי הדור הקודם נ"ע, וגדולי הדור הנוכחי יבלחט"א. ובראשם כעין החשמל שתי תשובות בהלכה של פאר הדור מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א, וכן חידושים שלו על מסכת פסחים.

ניתן להשיג בישיבה או בקרן לדוד ולזרעו 03-5703074

לב מלכים

באור דברי הטור הב"י שלחן ערוך ונושאי כליו בתוספת חידושים ודיונים הלכתיים. מאת בוגר הישיבה הגאון רבי אוהד חדאד שליט"א מחשובי האברכים בירושלים קרתא דשופרייא.

מרן ראש הישיבה שליט"א בדברי הסכמתו לספר מפליג בשבח הספר:
"ודבריו נאמרים בטוב טעם ודעת, בסגנון יפה וברור וצלול, וכל מן דין
סמוכו לנא...".

ניתן להשיג את הספר בפלא': 058-77828200

למען ידעו דורותיכם

מנהגי האי ג'רבא לחג הסוכות ושמיני עצרת, חנוכה, פסח ימי העומר
וחג השבועות, מפורטים ומסודרים. עם חילוקי מנהגי הרובע הגדול
והרובע הקטן, ושאר הערים אשר סביבותיהם בדרום תוניסיה (מדנין,
זריס, צפאקס, בנגרדאן, תיטאווין וגאבס), שנמשכים אחריהם. וכן
סדרם של התפלות והפיוטים והקידוש לימי החג וחול המועד, מלוקטים
ומקובצים מספרי רבותינו זיע"א, ומאשר המה חיים עדנה שליט"א.
נערך בסדר נכון ובהגשה בהירה על ידי בוגר הישיבה הרב תומר
בוכריץ שליט"א.

ניתן להשיג בחנות ישיבת כסא רחמים: 03-6714821, בירושלים
במכון אוצרות המגרב 02-5372265, בנתיבות אצל הרב יהודה חדאד
052-7679513, בצפת 054-8427065

שלחן ערוך "מאורי החושן"

הספר כולל בתוכו דוגמאות אקטואליות רבות בדיני ממונות המצויים
בימינו, אשר ממחישות היטב סוגיות בגמרא בבא קמא ובבא מציעא.
מאת הרה"ג ר' אורי כפיר שליט"א מחשובי האברכים בכולל של הישיבה.
לרגל ההוצאה לאור יחולקו ספרים ללא כל תמורה לכוללים הלומדים
במסגרת דיינות.

את הספר ניתן להשיג בטלפון 03-5790462 (ניתן להשאיר הודעה)

שי למורא

לראשונה יצא לאור פירושו על התפלה של מרן הגאון רבי שאול הכהן
זצוק"ל, נאסף ונקבץ מפירושו הבהיר למחזורי ר"ה
וכיפור ושאר ספריו.

ביאור פשטי בהיר שיחבר אותך אל התפלה
עם הסכמותיהם הנלהבות של מרן ראש הישיבה
שליט"א ומרן הגרש"מ עמאר, מרן הגר"ש בעדני,
והגה"צ הרב דוב קוק ועוד
להזמנות 054-8450630 יאיר.מ.

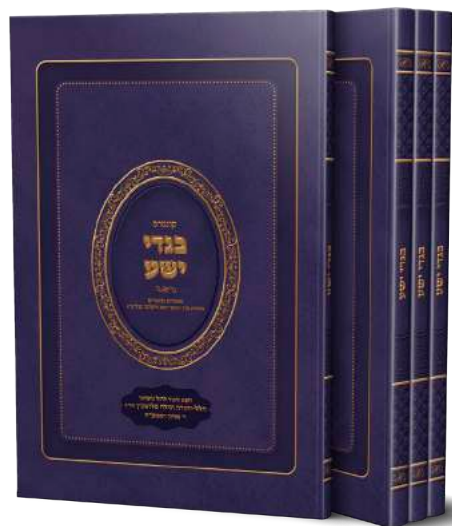
בגדי ישע

הופיע ויצא לאור הספר החשוב "בגדי ישע" הכולל ביאורים ועיונים בתורת מרן גאון ישראל ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א. מאת תלמידו המובהק הרה"ג ר' הלל פלוטקין שליט"א.

הספר כולל סדרת מאמרים נפלאים לבירור ועיון בשיטתו ההלכתית והתורנית בכל מקצועות התורה, וכן משא ומתן ותירוצים וישובים לקושיות שנכתבו כנגד דברי קדשו של מרן ראש הישיבה שליט"א.

מרן שליט"א סמך ידו על הספר, ושמח בו. למרות שהיה בימי חוליו (לתקפ"ץ), עיטר את הספר בהסכמה מיוחדת, ולרוב נדירותה נביאה בשלמותה: "עברתי על ספרך היקר "בגדי ישע" ונהניתי מאוד. ואני קורא עליך "החייתני בדבריך" (ברכות דף ל"ב ע"א, עיין בפירוש רב נסים גאון שם), כי עד כה רדפוני זדים בכל מיני קושיות של הבל. רבו משערות ראשי שונאי חנם. ואם אני עונה - יחזרו לרדוף אותי בטענות של הבל, ואשתומם ואין עוזר. והנה כת"ר בצחות לשונו השיב את פעולתם אל חיקם, ודבריו נכונים וברורים, שפתים ישק משיב דברים נכוחים. גם מה שאני מזכיר לפעמים דברי אריסטו וחבריו, ידוע שכן מזכירם הרמב"ם והרמ"א בתשובה והגאון חוות יאיר (סי' ט' וסי' קע"ב) ועוד ועוד. וכל שכן דברי ביאליק שהוא תלמיד ישיבה, ומדי פעם כשמתגעגע לתורה {הוא} מזכיר את השקדנים שראה בילדותו בישיבה, ואני מצטט אותו לשבח, לכבוד השבת והתורה וכדומה. והראוני שהגר"י אברמסקי זצ"ל היה מתכתב אתו בד"ת (על פירוש המשנה שלו) וכן הרב קוק זצ"ל, רק שלא עלה בידם להחזירו בתשובה שלימה. וכבר אמרו חז"ל "אין שבחה של כלה להתברך מפי אמה רק מפי חמותה" (ועיין בהקדמת ס' תולדות אדם ח"ב). ומפני יסורי בעוה"ר אקצר ואומר שלום, ומז"ט לאירוסך בשעט"מ אמן".

בהקדמה המיוחדת לספר שנכתבה ביד אמן, מצאנו את השורות הבאות על ישיבתנו:

"הפעם אודה את ה' שזיכני לישב באהלה של תורה, בישיבה המיוחדת והנדירה, ישיבת "כסא רחמים" המפוארה... ובמשך עשרות השנים, הוציאה הישיבה ת"ח מובהקים ומעיינים, מורי הוראות ודיינים, פוסקי הלכה ודרשנים. והרבה מתלמידיה בקיאים לא רק בעיון הגמרא, בעומק ההבנה ויושר הסברא, אלא גם בשאר חכמות לימודיות, פרפראות לחכמה וכתרי אותיות. ולא אאריך את הדיבור, בחשיבות חכמת העיבור, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, בראותם כמה ישראל נבונים וחכמים. ולימוד חכמת הדקדוק והלשון, החביבה כבבת עין ואישון, והיא אבן פינה ואבן יסוד, להרבה ביאורים בתורת הפשט גם הסוד. וידעתם מפורסמת בהבנת התנ"ך ומפרשיו, דור דור ודורשיו, בנקודותיו וטעמיו, ביאוריו ותרגומיו, ועל-פה יקראו פסוקיו, בפסוקיו ודקדוקיו. וגם בבקיאות בתלמוד הבבלי, כל חיך אומר לי לי. ובידיעת ההלכה והפוסקים, מפורסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים, כי ב"כסא רחמים" לומדים כולם עוד מגיל צעיר, ולא רק שנים ממשפחה ואחד מעיר. ולימוד כתיבת "שאלה ותשובה", נהוג אצלנו בישיבה, ונתייסד ע"פ שיטת עמוד ההוראה באי ג'רבא, מרן מוהרמ"ך ז"ל לחיי העולם הבא. ומעלת לימוד זה גדולה ועצומה, ימלא פי תהלותיה בעוז ועוצמה. ויבול ספריהם יתנו עדיהם ויצדקו בעלילותם, בתוכן ובסגנון וכל מדת טובתם".

ההקדמה שקובעת ברכה לעצמה, עוסקת גם באמנות הכתיבה והמליצה, ומצאנו בה כמה עדויות מעניינות על מרן רה"י שליט"א, ולרוב חשיבותם הבאנום כאן לפניכם:

"ידי"ן המתעסק בקדשים הרה"ג ר' נסים מזגני שליט"א הגיש לפני מרן נר"ו חידוש אחד (מגיל 11) שנכפל חמש פעמים בסגנון שונה! מרן נר"ו סידר את הדברים בחידושו, וכתב לידי"ן הנ"ל שבילדותו היה מעתיק את החידוש כמה פעמים כדי להתאמן בסגנון יפה אף נעים... והוא מעשה רב!".

"זכורני כי פעם בהיותי לומד לפני מו"ר נר"ו שחתי בשיעור מה ששמעתי מאשכנזי אחד שניכר מתוך עלוני "בית נאמן" כי מו"ר נר"ו אוהב הרבה את הגאון יעב"ץ. ואני בתומי חשבתי שהטעם מפני חוש-הביקורת המדהים שהיה לגאון ז"ל, ומאד הופתעתי לְשִׁמְעַת תגובת מו"ר נר"ו כי אהבתו לגאון יעב"ץ היא מפני היותו ישר ואמיתי ולא ישא פנים בתורה. והמכיר אהבת האמת אצל מו"ר נר"ו, לא יפלא זה בעיניו".

"בלמדנו קמי מו"ר נר"ו עינינו ראו ולא זר כמה היה קולע בהגהותיו אל חוט השערה ולא יחטיא, שעל-פי רוב נמצא כהגהותיו בספרים ישנים

וכתבי-יד (ע"פ ספר "דקדוקי סופרים" וכיוצא), באופן מעורר השתאות. והדבר ידוע ומפורסם (ויש לזה כמה דוגמאות, ואכמ"ל).

"בש"ס מהדורת "עוז והדר" לקחו כמה הגהות של מו"ר נר"ו ושמנו בכליהם, ולא נודע כי באו אל קרבנה ומבטן מי יצאו הדברים. לדוגמא: בפירוש רבנו חננאל במסכת שבת (דף ע"א סע"א) כתב: "אצל קול רבי יהושע במסכת כריתות". ופירוש תיבת "קול" פירש בהגהות חשק שלמה שם שהוא "מאמר" בלשון ערבי. ע"כ. ובהגהות "עוז והדר" הוסיפו: גם תיבת "אצל" היא מלה ערבית ופירושה הוא "עיקר" [והיינו "אצל קול" פירושו "עיקר מאמר"]. ע"כ. ופלא הוא מהיכן יודעים רבני "עוז והדר" האשכנזים ביאור מלים בערבית. אולם באמת נראה שלקחו זה ממאמרו של מו"ר נר"ו בירחון אור תורה שנה עשירית (סי' נ"ז, עמ' קצ"ז) [והוא המאמר הנדפס בספרו סלת נקיה בקונטרס פרפראות לחכמה סי' א', עמ' פ' וז"ל: ולא שמו לב שגם אצל היא מלה ערבית ופירושה עיקר, והכוונה איפוא היא: "עיקר מאמרו של רבי יהושע במסכת כריתות". ע"ש. והזכירו מאמר זה בהגהות עוז והדר לקמן (דף קט"ו סע"א). והרי זה עד ממהר' שהגהה זו משם מקורה. ובאמת לשונם חופפת ללשון מו"ר נר"ו, כאשר יחזה המעיין. ובריש חודש אדר דנא הודעתי מזה למו"ר נר"ו, ואמר כי אין זה מְשָׁנָה, וקמי שמיא גליא, והעיקר שההגהה תפורסם, ובמשך השנים ידעו מי בעל דברים".

"ומצאתי בכתבי מו"ר נר"ו כמה פעמים "לשון נופל על לשון" ועוד שעשועי ומשחקי לשון נחמדים ומתוקים. כגון (ההדגשות הן שלי): "אב הרחמן גימ' דבש, היש חיק מתוק מזה" (לאוקמי גירסא כיפור עמ' 794). ובקונטרס "לאוקמי גירסא" על החומש (בראשית ל"א י"ט) כתב: "בא אחיך במרמה תירגם אונקלוס בחוכמא, והכל עשה בחכמה מפני כבוד האבות והאמהות ע"ה". ובהערות על נוסח הכתובה (או"ת ניסן תשס"ז עמ' תקס"ז): "זה כותב דהנעלת ליה סך פלוני, וזה כותב סך מסויים והוסיף החתן סך מסויים וכו', ולא מסיימי קראי". ובמאמרו על הגר"מ לוי זצ"ל (מגדולי ישראל ח"ג עמ' תס"ח) דקדק במ"ש הרמב"ם "מה הוא נקרא חנון" וכו', שהוסיף על לשון הגמ' תיבת "נקרא", וכתב: "מה הבנת הנקרא כאן?" (וראה עוד במבוא לארים נסי גיטין עמ' 10). ובהערותיו על "פרק שירה" (ירחון "אור תורה" אב התשע"ו עמ' תתשל"ג) כתב: "נראה להגיה ירח אומר ולעיל בסמוך שמש אומרת, ונתחלפו היוצרות". ועוד שם (עמ' תתשל"ד): "ואין צפור זכר בתנ"ך רק פעם אחת בתהלים (ק"ב ח') כצפור בודד על גג, והוא בודד... ונסיים בשתי דוגמאות נפלאות: בהגהות "יד נאמן" בספר "נתיב מצוותיך"

(עמ' תי"ב) העיר שצריך לומר מקח טעות כי כן הוא במקרא (דה"י ב' י"ט ז'), וסיים: "והעולם אומרים מקח טעות, והוא מקח טעות". ובירחון או"ת שבט תשס"ז (עמ' ת"א) העיר: "בעמודים שכ"ז-שכ"ח שכח ידידנו העורך נר"ו והדפיס רכ"ז-רכ"ח והיא סגולה לזכרון"...". [ויש להוסיף: במקור נאמן ח"ב סי' תתקנ": "וכבר האריך בזה הרה"ג ר' יום-טוב שווארץ זצ"ל בס' עינים לראות, אבל אין אזנים לשמוע..."].

"ואני אברך ולי נאה לברך, לרבי ומורי, נרי ואורי, חמדת נפשי, כבודי ומרים ראשי, קרן ישעי, אלופי ומיודעי, מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א. שזכיתי לחסות בצילו, ושנה שלמה למדתי אצלו, והתחממתי מאורו, וניאותי לאורו, ושתייתי בצמא את דברו, ובו בפרק טעמנו משיטת העיון הנפלאה, שמועה זו נאה; מחכמת החיים והנסיון, וחיבת ירושלים וציון; וקיבלנו השקפה נפלאה וצרופה, והיה פריז מאכל ועלהו לתרופה, אמת ענוה ויושר, הדרך המובילה לאושר; ומעלת לימוד התורה בכל המקצועות, ללקוט שושנים ובגנים לרעות; וחשיבות שמירת הזמן, היקר מכל מכמן; והנהגת תלמידי חכמים, יראי ה' ותמימים; ושנאת הבצע והממון, ושמחת התורה לאהוב בהמון, ומציאת חידושים כמגלה מטמון, וכבוד ויקר לרבנו משה בר מימון; וכתובה וסגנון וחוש-ביקורת, לכבוד ולתפארת; ועוד מדות וסגולות, לא יכילון מגילות (וראה אפס קצה דרכו בשיעור עם תלמידי, בספר מגדולי ישראל ח"ג עמ' תקע"א).

"ולפי רוב הענוה ירצני כאב את בנו, וקירבני לתורתו הביאני דודי לגנו, ושאפתי באפי מריחו הנודף מסנסינו, ולשובע נפשי טעמתי סול'ת נקיה בשמנו, ואכלתי מלחמו וצמאוני ריויתי ממעינו, מקור מים חיים לנאמני. ופעמים רבות ישבתי לצד ימינו, ורשמתי כל אשר יוצא מפיו ולשונו, פעמים לעצמי ופעמים גם לשמו ורצונו, ועברו הדברים תחת עינו, ורבות למדתי מדרכו ומסגנונו, ומעוצם בקיאותו ותוקף עיונו, וכללי הפסיקה והכתיבה דבר הלמד מעניינו, יחייהו וירפאהו האל ושמרו כרועה צאנו.

"ומה-מתקן לי אמריו, ונופת צוף נהריו, ופסקיו ותשובותיו, וחידושי ופרפראותיו, והגיתי בהם בכל עת והזדמנות, ואספתי מלוא חופנים "מילי דמזדבנן בדינרי" בחנות, ושניתי ושילשתי והוספתי עוד לקרוא ולהתענג מהרעיונות והחידושים, ותמיד הייתי ממשמש בהם ומוצא עוד דברים חדשים (וכמו שדרשו עה"פ "דדיה ירוך בכל עת"). אם זה במאמרים שבספר "דרכי העיון" המפורסם לתהילה, או במבוא להלכות שבת (בריש משנ"ב עם הערות איש מצליח) דרך ממוצעת וסלולה, ואם זה במבואות ל"ארים נסי" יבמות וגיטין טובים השנים, המתוקים לפיות וקילורין לעינים,

ואם בסדרת "מגדולי ישראל" המדהימה, המלאה לה רוח חכמה, ואם בשאר המאמרים הפזורים, על פני הרבה קבצים וספרים, ובעיקר בירחון הותיק "אור תורה", כי לו משפט הבכורה. הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, כי למחיה שִׁלְחוּ לפנינו והגן בעדו. ברוך ה' אלהים אלהי ישראל עושה נפלאות לבדו".

לסיום נביא מאמר קצר מהספר העוסק בעניינא דיומא:

לִישֵׁב אֶת לִישֵׁב

בברכת "לישב בסוכה" היאך הנכון לומר, "לִישֵׁב בסוכה" או "לִישֵׁב בסוכה"? - בנידון זה הרחיב מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א בירחון אור-תורה תשרי תשס"ו (סי' י"ב אות ב'), יען כי נשאל על דברי הגאון פרי מגדים (הובא בכה"ח סי' תרמ"ג אות י"ב) שכתב שהנכון ע"פ הדקדוק לומר לִישֵׁב בסוכה, ולכאורה קשה כי בדרך כלל למ"ד בכל"ם בשם הפעל לפני יו"ד באה בחיריק, כמו וליסוד ארץ (ישעיה נ"א ט"ז), לירות במו אופל לישרי לב (תהלים י"א ב'), איננו מניח לו לישון (קהלת ה' י"א), ועוד. וא"כ מדוע בברכת לישב בסוכה כתב הפמ"ג לומר לִישֵׁב?

ויען רבנו ויאמר: ידוע בדקדוק שיש שני סוגי פעלים המתחילים ביו"ד. האחד נקרא גזרת נחי פ"י, שפ"א הפעל יו"ד נכתבה בעתיד ונחה במבטא, כגון אִישָׁן, תִּינֵק, וכדומה, ובזה אותיות אית"ן בעתיד ולמ"ד בכל"ם יבואו בחיריק: אִירֶשׁ תִּירֶשׁ יִירֶשׁ לִישׁוֹן לִינֹק וכדומה, ורוב פעלי פ"י הם מהסוג הזה. והסוג השני גזרת חסרי פ"י, והוא כולל ששה פעלים בלבד: ידע, ילד, ילך, יצא, ירד, ישב. בפעלים אלו היו"ד נופלת לגמרי בעתיד: אִדַּע, תִּלֵּד, יִלֵּךְ, יִצֵּא, יִרֵד, יִשֵּׁב. ולכן מסתבר שגם למ"ד בכל"ם תינקד בצירי: לִידַע, לִילֵד, לִילֵךְ, לִירֵד, לִישֵׁב בסוכה ("ליצא", כותב רבנו, לא מצינו בדברי חז"ל...). וכן מנוקד במשניות אשכול וקהתי (עירובין פ"ג מ"א) מפני שיכול לִילֵךְ לחוץ ולאכול. והטעם כי כלם מחסרי פ"י, והיו"ד הכתובה אחר הלמ"ד בספרים נוספת היא, שלא יטעו בקריאה, כמו שנוהגים לכתוב בכתב מלא בלי ניקוד. וא"כ הנכון לומר לִישֵׁב בסוכה.

לאור הדברים הברורים הללו, מיישב רבנו שליט"א קושיית מרן הגר"ע יוסף זצ"ל (בספר חזון עובדיה סוכות עמ' קע"ב) על הפמ"ג, מדברי

הרד"ק בשמואל א' (י"ח כ"ט) בפסוק ויוסף שאול "לרא" מפני דוד, שכתב: "נעלמה היו"ד פ"א הפעל, לפיכך הלמ"ד בצירי". ודייק הגר"ע יוסף שאם היו"ד כתובה, הלמ"ד בחיריק. ע"ש. ולפי האמור שאני פעל "לרא" שהוא מגזרת נחי פ"י (אירא, תירא), אבל "לישב" בסוכה הוא מגזרת חסרי פ"י, וכמו שבעתיד אותיות אית"ן בצירי כן גם למ"ד בכל"ם בצירי.

לאחר שנים רבות גילה רבנו שליט"א היאך נעלם חילוק זה מעיניו הטהורות של מרן החזון עובדיה. בספרי תולדותיו (שנדפסו עוד בחייו, ומהם בקונטרס "מלך ביופיו") הובא צילום ממחברותיו של הגר"ע יוסף מילדותו, ובמחברת הדקדוק רואים שחילק כל תיבה לפי פעלים בניינים שרשים וגזרות וכו', וחיבר גזרת חסרי פ"י ונחי פ"י ביחד, וקרא להם פעלי פ"י, והיו לאחדים בידו. ונראה שכך לימדוהו בילדותו, ששונים הם. ולא היא.

אגב, מעצם קיומה של מחברת זו יש ללמוד לכל אותם בחורי-ישיבות הבזים לחכמת הדקדוק, ולא ידעו ערכה ולא יבינו מעלתה, ויפה שתיקה לחכמים. ואם מרן הגר"ע יוסף למד חכמה זו, ובכתביו המרובים דן ופלפל בה לא אחת - מי הוא זה אשר מלאו ליבו לפטור עצמו מדיעתה, ולפחות ללמוד הכללים הבסיסיים וכדומה. והתינוח אם זוכרים המה הכללים אשר למדו בילדותם בתלמוד-תורה, אבל רובא דרובא אינו כן... וידוע החרוז אשר חיבר הרד"ק ז"ל: "אשר למד ותורה לו לקנין / ולא למד יסוד דקדוק ולא בן - כמו חורש אשר ינהג שְׁוֹרִים / בידו, מבלי מְלַמֵּד וְדִרְבֵּן". והגאון יעב"ץ בסידורו המפורסם כתב: "אם ראית מי שעוסק בתורה שהוא נלעג לשון, בידוע שאינו מבניה ומבונה של תורה ולא ראה אורה" (הובא בשמו בספר "רבי יעקב עמדין" מאת א. ביק עמ' 56). [וע"ע להגרי"א הנקין ז"ל בשו"ת גבורות אליהו (חיו"ד סימן פ"ט). נאמ"ן ס"ט]. ודי בזה. שמענה ואתה דע לך!

ניתן להשיג את הספר בטל':

079-5603151

”הן”

מהרב מאזוז אל תזוז. הפגישה בנושא 'הן'

| בניהו קציר |

שֶׁרָךְ הַזֵּה

מֶרֶץ הָרִאשׁוֹלִ"צ פֶּאָר הַדּוֹר וְהַדָּר
רַבֵּנוּ עֹבֵדֵי יוֹסֵף שְׂכִיט'א
מְבָרֵךְ אֶת נְצִיגֵי תַנּוּעַת "הו"
בְּבִרְכַּת
"עָלוּ וְהַצְלִיחוּ"

צֶדֶק - רִשְׁמִימָה סִמְרָדִית מִקּוֹרִית

לקראת המערכה הקרובה, תזכורת מ"הן" ההיסטורית, שבמדה מסוימת הקדימה את זמנה, הפתיעה את כולם, וכעת לאחר 24 שנים היא שבה אל קדמת הבמה | מתי הוצע שנציג של מרן שליט"א ישב בועדה הרוחנית של 'יתד'? למי אמר מרן הגר"ע יוסף "מהרב מאזוז אל תזוז"? איזו הפתעה הכינו המתנגדים בבוקר יום הבחירות?

מרן שליט"א תמה מה מקום יש 'לתת את הלחי השניה', ו'להתאחד' עם אנשים שמחרפים ומגדפים את רבותינו השכם והערב.

צעקת הצבור הספרדי באה אליו, והוא הבין שמדובר כאן ב"מקום שאין אנשים", וחייבים לעשות מעשה. למרות המורכבות והרגישות הגדולה, מרן לא חת מאיש, והקים את תנועת "הן" (שם הרשימה היתה "צדק" והאותיות - "הן". אגב, השם "הן", ניתן על ידי הגאון רבי חנן קבלן שליט"א, על פי לשון המשנה הידועה במנחות על קצירת העומר). הסלוגן שליווה את הרשימה היה לשונו של רבנו הרמב"ם (הלכות דעות פ"ה הי"ג): "משאו של תלמיד חכם באמת ובאמונה, אור על הן - הן"

אומר על 'הן' - הן

הנציג ה'ספרדי' מטעם 'שץ טז' שכביכול ייצג את ש"ס, מיהר לעלות למעונו של הגר"ע יוסף שישפיע על מרן שליט"א למשוך ידיו מהתנועה. אך מרן הגר"ע

למרות שעברו 24 שנים, אין בני-ברקי שאינו זוכר את מערכת הבחירות המקומית של שנת התשנ"ד. ההנהגה הספרדית הפוליטית בבני ברק, שראתה עצמה חלק מעולם הישיבות הליטאי, התאחדה עם יהדות התורה, לרשימה בשם "שץ טז". הדבר נעשה בגיבוי מלא של ההנהגה הפוליטית הארצית של ש"ס כחלק מ'דיל' עם ג'.

מרן ראש הישיבה שליט"א ראה כך ולא יכול היה לחשות. היה ברור שזוהי אחדות מדומה וחד-צדדית בנסיון לקחת את קולות הספרדים ולהעלימם בתמורה לנציגים קיקיוניים שפוטים שרואים עצמם עבדים נרצעים, כפי שלימדה ההיסטוריה. באותו זמן, כמעט ולא היו מוסדות לימוד לציבור הספרדי בבני ברק, והאפליה כנגדם זעקה עד לשמים (אפילו את בתו של מרן שליט"א לא הסכימו לקבל לבית הספר). היה איפוא הכרח לתת לכך מענה בדמות נציגות ראויה. בנוסף, בדיוק באותו זמן הפליגו אנשי דגל התורה לפגוע בלשונם ובקולמוסם בכבוד מרן הגר"ע יוסף זצ"ל.

אחת מעצרות הבחירות

לא הסכים לשמוע אותו בטרם יגיע מרן ראש הישיבה ויסביר את עמדתו. מרן ראש הישיבה עלה ירושלימה יחד עם ידידו מרן הראש"ל רבי שלמה עמאר שליט"א. הם התפללו יחד עם מרן הגר"ע זצ"ל שחרית, ואחר כך נפגשו במעונו.

אגב, על התפלה שם מספר מרן שליט"א בספרו "מגדולי ישראל" ח"ג: "הרב היה חזן, כשהוא התפלל, התפלה היתה כל כך מתוקה, עד שהתקשיתי להמשיך בתפלה, רציתי לשמוע כל מלה. הוא לא ניגן, זה היה יום חול, אבל הוא התפלל בצורה כל כך יפה, עד שאינך יכול להמשיך. אמר לי הרב

עמאר שליט"א: אני לא יכול להתפלל מרוב המתיקות שלו, נועם שיח סוד שרפי קדש. אמרתי לו אני חושב שגם השרפים והמלאכים למעלה הפסיקו את הקדושה שלהם לשמוע את הרב. לפני אשרי יושבי ביתך, הניחו תפלין של ר"ת בשקט ובשלוה. אי אפשר לתאר את השלוה והרוגע של התפלה שם. התפעלתי גם לשמוע את היגוי תפלתו שהיה ממש לפי הדקדוק עם

הדגשים, למרות שלא היה עוסק בזה, כגון ומי דומה לך הלמ"ד דגושה, כי באור פניך נתת לנו הלמ"ד דגושה מדין אתי מרחיק. בסיום התפלה, הרב הקריא את הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פרק א'. הרב קרא כל מלה, לא הוסיף שום הסבה, אבל פיסק כל כך נכון, עד שאין צורך בשום פירוש. עוד שמתי לב שאת תפלת העמידה כולה הקפיד לקרוא מתוך הסידור."

בזיון גדול לכל הספרדים. מרן הגר"ע יוסף ענה לו בתקיפות "חס ושלום, אל תתקפלו! תמשיכו! לכו מחיל אל חיל ותצליחו".

מרן שליט"א הופיע בעצרות רבות בכל רחבי העיר, וזעק על האפליה הנוראה ובעיקר על הפגיעה החוזרת ונשנית במרן הגר"ע יוסף. באחת העצרות התבטא ש"כמו הרב עובדיה לא קם אצלם ולא יקום". המתנגדים מצאו הזדמנות להקים על זה מהומה, כביכול זו פגיעה בכבוד הגר"א מוילנא והחתם סופר וכל קדושים עמם.

מרן השיב להם באגרת מיוחדת שפרסם: "...ומי כמוני יודע גודל קדושתו וחכמתו וגאונותו של הגר"א. וכששאלתי בילדותי פעם ראשונה למר אבא זצ"ל, מי זה הגר"א? ענני במשפט מפתיע: "זה חכם שחזר על התלמוד מיליון פעם" (!). ואותה הערצה שמורה בלבי עד עצם היום הזה. אבל ידוע שכתבו גם על הרמב"ם "ממשה ועד משה לא קם כמשה", ואף אחד לא טען שזה פוגע ח"ו בכל הנביאים ובתנאים ובאמוראים שקמו ממשה רבינו עד הרמב"ם. אולם הכוונה ברורה שמה שעשה הרמב"ם, לסדר כל תורה שבעל פה בספר אחד החובק זרועות עולם - לא עשה איש כמוהו מימי משה רבנו ועד ימינו. וכן כתוב בסידורי אחינו האשכנזים בפיוטי ליל שבת על פיוט "יה רבון עלם ועלמיא" לר' ישראל גא'ארה זצ"ל, שחכם אחד (רי"א מודינא) אמר עליו "לא קם בישראל כישראל", מי שהוא יחשוד שזה פוגע בכלל ישראל! וכן

מרן ידע את המורכבות בה נתון מרן הגר"ע, וכבר בתחילת הפגישה הודיע שלא בא לקחת ממנו מכתב תמיכה עבור הרשימה, רק להסביר את העמדה. מרן הגר"ע התפעל מאוד מרגישותו, וקרא לנציג ההוא, ואמר לו "אתה רואה כמה הרב מאזוז רגיש ואמיתי! אני מבקש ממך לעזור לו ומהרב מאזוז אל תזוז". לאחר מכן, ערך מרן הגר"ע 'מי שבירך' ארוך לרשימת "הן", באומרו "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" (ע"פ מלכים א' ח, כז).

כשראה אותו נציג כי כלתה אליו הרעה מאת המלך, ומרן אינו אומר לאו על 'הן', התחיל לנסות לדבר על לבו של מרן זצ"ל שיצדד בעמדתו. בתגובה, אמר מרן שליט"א שמצדו לא אכפת לו לקפל את הרשימה, כי לא עשה זאת לא בשבילו ולא בשביל הישיבה כי אם בשביל כל הספרדים, אך הדגיש שאם יתקפל יהיה

כלומר שגם אם ייהרגו כל החיילים של בבל, הם יקומו ויחריבו את העיר הזאת. זאת אומרת שהכל בידי שמים".

חכמים להרע

עיתוני בני ברק לא נתנו סיכוי לתנועת הן אפילו לרבע מנדט. כינו אותה בלעג "תנועת סדק" (הן צדק), כחיקוי למבטא הצד"י המקורית, והיא היתה מקור לבדיחות והלצות (צוחק מי שצוחק אחרון...).

בכל ערב היו יוצאים פעילים של "הן" להדביק מודעות. הם היו טירונים בכל מה שקשור לבחירות, ואת זה ניצלו פעילים מהרשימות האחרות. בכל לילה, קבוצה של בחורי ישיבות עברה במונית כבוית אורות, ומיד עם סיום הדבקת המודעות של "הן" והתרחקות הפעילים, היו בני הקבוצה יורדים מהמונית, תולשים הכל

הגאון חתם סופר זצ"ל בהסכמתו לספר הלכות בכורות עם פירוש מהרי"ט אלגאזי כתב ש"מיום שהופיע ספר משנה למלך לא הופיע ספר כזה". האם זה פוגע בספרי הנודע ביהודה, והאורים ותומים, ופני יהושע, והגר"א, שהופיעו בינתיים? אותו דבר בגדון דידן. מרת הגר"ע יוסף שליט"א זקף עם שבו, מתוך 7% ספרדים בשיבות העלה המספר ל-55%, מתוך צבור של בעלי בתים עשה אלפים ורבות בקיאים בהלכות במקורותיהן. בשאלה ותשובה אחת מציין בין 300-400 מקורות החל ממשנה וגמרא עד אחרוני אחרונים אשכנזים וספרדים. כאיש הזה לא קם אצל אחינו האשכנזים מעולם, ולא יקום בעתיד, אלא אם כן יבקשו את סליחתו".

אחד מהפעילים מר עוזי סיתהון הי"ו (הידוע בכינויו "הפורץ החרדי") שאל את מרת שליט"א על בחורים שלומדים בישיבות בירושלים ועוד מקומות וגרים בבני ברק, אם יטלו תורה ויבואו להצביע בבני ברק. אמר לו מרת: "אם זה לא יפריע להם ללימוד, ובנסיעה יקחו גמרא וילמדו, שיבואו, אבל אם זה יבטל אותם מתורה, שישארו בישיבה!". אמר לו הפעיל: "יש הרבה בחורים שלומדים מחוץ לעיר, ומניין יהיו לנו מצביעים?". השיב לו מרת: "אל תדאג, אנחנו נקבל את שלנו, ומה שיחסר לנו יבוא מלאך וישים לנו פתקים אחרים. ואם תשאל מניין לז"י יש פסוק בירמיה (ל"ז י') 'כי אם הכיתם כל חיל כשדים הנלחמים אתכם ונשארו בם אנשים מדוקרים, איש באהלו יקומו ושרפו את העיר הזאת באש',

נבובה שאין מאחוריה כלום.

אל שיא התחכום והעזות הגיעו יריבי 'הן' ביום הבחירות עצמו (יום ח"י בחשון התשנ"ד). עם בוקר, כוסתה בני ברק במודעות ובמגשרים עם חתימת רבני 'הן', שבהן הוכרז שמפני השלום וכו' הרשימה ביטלה את השתתפותה. באותו זמן, מחוסר אמצעי תקשורת חרדים, קשה היה להזים את המכתב, והחשש במטות היה גדול.

נגד כל הסיכויים

והנה בערבו של יום, עם פרסום התוצאות, הכל הופתעו. למרות כל ההתנכלויות, הזיופים השקרים, הלחצים והמכות, זכתה תנועת "הן" להצלחה מרשימה כששלושה מנדטים עומדים לימינה (5019 קולות). ורמז זאת מרן שליט"א במשנה דמנחות: והם אומרים לו הן הן הן ג' פעמים על כל דבר ודבר. למעשה, היו חסרים כמאה-מאתים קולות לצורך המנדט השלישי, אבל היו עודפים מכל מיני תנועות "נפל" שהועברו ל'הן', וכך קיבלה 'הן' את המנדט השלישי.

התברר שהשטח הצביע ברגלים נגד ההנהגה הפוליטית הספרדית הכללית. רובם של בני עדות המזרח בחרו ברשימת "הן".

בעזרת נציגיו בעיריה חולל מרן שליט"א מהפך בייחס לתושבי בני ברק הספרדים. כמו כן, הוקם לראשונה סמינר ספרדי עירוני, הלא הוא סמינר "עטרת רחל".

המכתב המזויף

ומשליכים לפח (נשמע מוכר מההיסטוריה הקרובה?...).

לא רק במלחמה היו נסיונות להוריד את הרשימה אלא גם בדורון. עד כדי כך שהיו מוכנים ב"יתד נאמן" להכניס לתוך הועדה הרוחנית שלהם רב ספרדי שמרן שליט"א בעצמו יבחר ("ספרדי טהור" כלשונם), ובלבד שהתנועה תיעלם. גם לישיבה עצמה היו מוכנים לתת הכל. אך מרן שליט"א לא קנה את התופינים הללו, והציב תנאי יחיד ופשוט שיפרסמו התנצלות בעמוד הראשון של "יתד" על הפגיעה שפגעו במרן הרב עובדיה. לכך הם כמובן לא הסכימו, וכך חשף מרן שליט"א את פרצופם האמיתי שהאחדות שבפיהם אינה אלא סיסמא

בית מדרש ספר חסידים

האדמו"ר מרן האדמו"ר רבי עובדיה יוסף שליט"א
נאמר ונכתב על ידי חסידיו
ביום ג' ט"ז שבט ה'תשנ"ד

האדמו"ר מרן האדמו"ר רבי עובדיה יוסף שליט"א
נאמר ונכתב על ידי חסידיו
ביום ג' ט"ז שבט ה'תשנ"ד

מכתב הגר"י יוסף

את המכתב (מיום מוצ"ש פר' חיי שרה
תשנ"ד), פותח הרב הראשי: "אל הארז
אשר בלבנון, ולפני שמש שמו ינון, מעלת
והדרת הגאון הגדול מעוז ומגדול, מקים
עולה של תורה, כבוד מורנו ורבנו הגאון
רבי מאיר מאזוז שליט"א..."

בתוכן המכתב מברך הרב הראשי את
מרן ראש הישיבה על הצלחתו בבחירות
לכבודה של תורה, ומוסיף כי היה בזה
מחאה נמרצת על הביזוי הגדול של אביו.
וכך הוא כותב:

"באתי בזה לברך את מעלת כבוד תורתו,
הדרת גאונו שליט"א וכל הנלווים אליו,
בברכת ישר כח וחזק וברוך על ההצלחה
המרשימה לכבודה של תורה, בבחירות
לעיריית בני ברק, הצלחה שגרמה לקידוש
ה' ולמחאה נמרצת על הביזוי הגדול
של מרן אאמו"ר עט"ר שליט"א בשנה
האחרונה (על ידי רבים שאין להם יד ושם
בהלכה, ופצו פיהם לבלי חוק בדברים
הדברים, ה' הטוב יכפר בעדם).

בשולי הדברים מציין הרב הראשי, כי
"כאשר שוחחתי עם אאמו"ר שליט"א,
הביע בפני את שמחתו על הצלחת כת"ה,
ואין ספק שעוד יזכה להגביר חיילים
לתורה, לכבודה של תורה ולומדיה."

תודה לרב הראל זנזורי על העזרה בהשגת התמונות,
וכן לרב רפאל לוי על המידע.

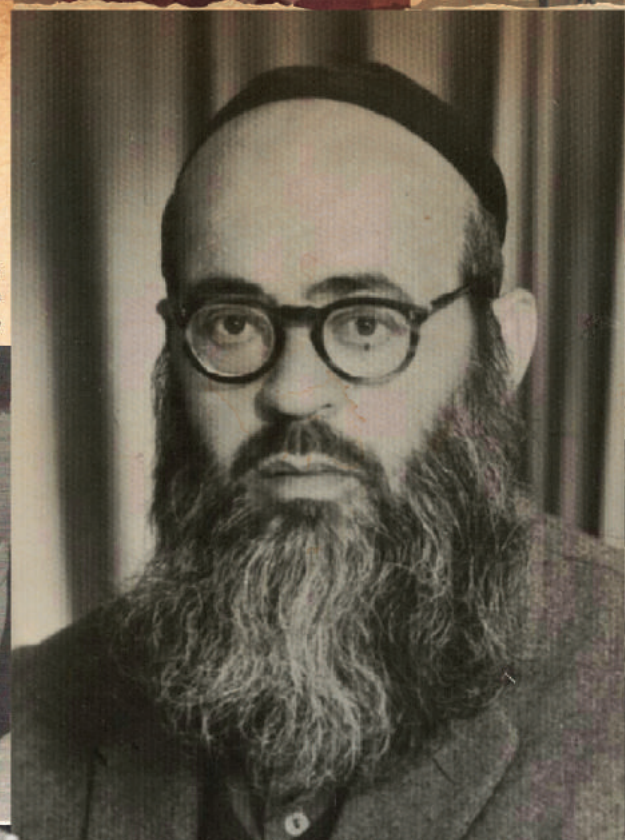
מאז, קיבל מרן שליט"א את הסמכות
על ההנהגה הפוליטית הספרדית בבני
ברק, ונציגו הרב פנחס צברי מונה ליו"ר
הסיעה בב"ב ושימש כסגן ראש העיר
שנים ארוכות, עד לפרישתו. כמו כן, סוכם
כי מרן שליט"א יאשר את הרכב הרשימה
המקומית של סיעת ש"ס.

היחיד שנלחם

מכתב נדיה, אותו כתב לא אחר מאשר
הרב הראשי הגר"י יוסף אל מרן ראש
הישיבה, מספר יותר מכל מי הרב היחיד
שנלחם בזמנו למען כבודו של מרן הרב
עובדיה.

עריכת
י"שבע ברק
לאחד התל

עשר שנים בפסחים

ברכות
התלמידים

אפס קצה תולדותיו ומפעליו של הגאון רבי נסים הכהן זצ"ל,
רבו של מושב שרשרת בדרום הארץ | אל מי נגלה אבי רבנו
בהקיץ לאחר פטירתו | מדוע ברח הגר"מ חורב משיעורו
של רבנו וכיצד חזר | היכן היתה חנות מכולת בהפרדה |
וגם על הערכתו המופלאה של מרן שליט"א לדמות הדרו
של רבנו | מרתק! | הרב תומר בוכריץ |

לפתע נכנס הפריזידאן כמוס כהן וראה את הרב עומד ושומע חרפתו ושותק. פנה אליו ואמר: "רבי! מדוע אתה עומד והוא יושב, הלא אתה רב במאמר המלך (של תונס) והוא גם כן במאמר המלך, ומה עדיפותו ממך? בוא אתי מיד". ויסגור הדלת ויצא בחרי אף ורבי יוסף אתו. מיד נלחץ המושל והתייעץ במי שגדול ממנו, ואמר לו: "אוי לך, כי האיש הזה יסלק אותך ממשרתך, רוץ מהר אחריו לפייסו". וירץ אחריו וימצאהו בבית הדואר, כשהוא מנסח טלגרמה לתונס, לסלק את המושל מתפקידו.

התחנן המושל לפניו והפציר בו הרבה וביקש מחילה מהראב"ד רבי יוסף, והבטיח שלא יתערב בזה יותר, ונתפייסו להם ("מגדולי ישראל" ח"ב עמוד פ'. ע"ש).

אור התורה והיראה

למרבה הצער, לא זכה רבנו להכיר את אביו, ובעודו תינוק בן כמה חודשים נתייתם ממנו, ויוותר הוא ואמו לבדו. (ועי' בשו"ת משפט כתוב אה"ע סוס"י נ"ח על דבר אפוטרופוס של המנוח ה"ר מאסו הכהן ז"ל. ע"ש. ונדפסו מקצת חידושי תורתו בירחון מקבציאל ע"י בנו רבנו). והיה הגאון רב רבנן רבי דידו הכהן זצ"ל דואג לו, מפתו אכל ומכוסו שתה, וצירפו אל כיתת בני גילו, ולמדו תורה בישיבתו אשר בבית הכנסת 'הכהנים'. באחד הימים חשב רבי דידו למשוך ידו מטיפולו האישי בנער - "די לי במה שאני מלמדו תורה ככל שאר התלמידים" הרהר רבי דידו... אך לפתע גלגה לפניו אבי הנער בהקיץ, ויבך ויתחנן

הגאון הגדול רבנו נסים הכהן זצ"ל, היה משיירי חכמי האי ג'רבא שעלו ארצה, זרע קודש שושלת היחס ממשפחת מרן רבי שאול הכהן זצ"ל (בנו ר' משה, בנו ר' דוד, בנו ר' רחמים, בנו ר' מאסו - כמוס, אבי רבנו), אשר מיוחסים בן אחר בן עד לעזרא הסופר כידוע, ומכונים משפחת 'הכהן אבריש'.

אבי רבנו, ר' כמוס, שימש כנשיא הקהילה בג'רבא, ועמד בשעתו לימין הראב"ד רבי יוסף ברבי זצ"ל. ומעשה שהיה כך היה: בימיהם היה מוכסן אחד רע ובליעל ושמזו חואתי סגרון בן חזינה (כך כינו לאמו 'חזינה', רצונם לומר אבלה), שהיה חוטף תלמידים מבית תלמודם לערבון, עד שישלמו הוריהם את המס שהוטל עליהם מן המלך. פעם אחת נכנס לבית מדרשו של מהר"י ברבי לחטוף כמנהגו, ורמז הרב לתלמידים לסגור הדלת בעדו שלא יצא, והכהו מכות נמרצות במקל עד שנמלט בעור שיניו כל עוד נפשו בו.

הלך אותו בליעל והלשין על הרב למושל העיר, והלה שלח אחרי הרב וציווהו לבוא לפניו. רבי יוסף חשש מכך והלך לשאול בעצתו של נשיא הקהילה כמוס כהן, שהיה איש תקיף ונכבד בעמיו. אמר לו: לא יפה עשית, אך זאת איעצך, כשתלך למושל ויציע לך לשבת על כסא - תסרב, ואני אבוא אחריו ומלאתי את דבריו (כמאמר הנביא נתן אל בת שבע אם שלמה). הלך רבי יוסף אל מושל העיר, שהחל לדבר עמו קשות איך עשה ככה לעובד הממשלה לייסרו ולהלקותו וכו' (ולא הציע לו לשבת כלל), ורבי יוסף עומד ושותק.

לו לשמור על בנו כמקדם ולדאוג לעתידו, ולא הניחו עד שהבטיחו רבי דידו על כך.

על אותם ימים, סיפר ידיד נעוריו של רבנו, הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל, בהספדו עליו: "בימי ילדותו התגבר על תאוותיו ותענוגיו, והתמסר ללמוד תורה מתוך חשק ושקידה, ואור התורה והירהא ליוה אותו לאורך כל ימיו, ולא התעסק בדברי חול".

בד בבד עם לימוד מקרא ותלמוד בעיון אצל רבי דידו, למד רבנו גם אצל מרן רבנו רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל דרכי פסיקת הלכה וכתובת שאלות ותשובות, לימוד המיועד למצטייני הבחורים אשר עדיין לגדולות.

לימים סיפר רבנו בהערצה על רבו זה, שדאג לו לכל מחסרו ולצרכי חופתו. ואף כשהיה דחוק ורצה לצאת ולהתפרנס ממלאכה כל שהיא, התאזר רבי חויתה בכל עוז והבטיח לו משכורת מסודרת, בתנאי שלא יעזוב את תלמודו, בידעו ומכירו כי לגדולות נוצר.

ללמוד וללמד

בשנת התרצ"א, נשא רבנו לאשה את הרבנית רחל נ"ע, ולאחר מכן נשלח לשרת בקודש כראש ישיבה בעיר בן גרדאן, הסמוכה לגבול טריפולי. שם היה גם לעזר ברבנות יחד עם רעהו הגאון רבי מכלוף יאנה זצ"ל, וטובים השנים מן האחד.

מבוקר עד ערב לא ימיש מתוך האהל, קבוצות קבוצות של תלמידים לימד, בקטון החל ובגדול כלה, ושמעו הטוב יצא בכל

הארץ, כמלמד מצוין, שלושה לילות בשבוע בלילות החורף הארוכים, רבנו נשאר בבית המדרש ללמוד עם תלמידיו הגדולים, עד אחר חצות הלילה.

סיפר רבי בנימין כהן הי"ו (חתנא דבי נשיאה מרן מוהרח"ך זצ"ל) מתלמידי רבנו, שבלומדס לפני רבנו מסכת חולין בעיון נמרץ, היו לומדים על הסדר בספר 'לב אריה', הידוע בעומק חריפותו ובקיאותו. רבנו לא היה מניח להם לנפוש, עד שידעו לחזור לפניו בעל פה את כל השקלא וטריא של הסוגיא עם חידושי הגאון לב אריה.

עוד מסופר, שיום אחד בנו של רבנו שבר את ידו, ובפקודת הרופא לא יצא מביתו. וכדי שלא יתבטל מלימודו, הביא רבנו את כל התלמידים אליו הביתה, ושם התקיים השיעור מדי יום ביומו כחודשיים ימים

(מפי תלמידו הרב ורגאני יאנה הי"ו).

גם כאן בארץ הקודש במושב שרשרת, אף שהיו לומדים כל הילדים בבית ספרם, לא הניח רבנו את ידו מללמד בכל יום משעות אחה"צ, וכן בימי החופשות. ועל כך סיפר אחד מתלמידיו כאן בארץ, הוא הגאון הגדול רבי משה חורב זצ"ל:

"בדידי הוה עובדא, לפני כשלשים וחמש שנה למדנו מסכת ביצה (דף ז' ע"ב), והיו ארבעה תלמידים עומדים לפני הרב, וכל אחד מסביר קטע בגמרא, ואני הייתי השני. אחר שהסביר הראשון הגיע תורי ולא הסברתי נכון, כעס עלי מוה"ר ונזף בי וסטר לי בלחי, ומרוב בהלה לא ידע הראשון לחזור שוב על ההסבר. ואני ברחתי למוה"ר מבית הכנסת, וקרא לי והענישני להשאר בבית הכנסת אחר סיום הלימודים.

"והנה כל כמה דקות היה מוה"ר בא אלי ואומר לי שבג'רבא היה המשטר הרבה יותר חזק, והמכות שנתן לי הם כאין וכאפס לעומת מה שהיה בג'רבא. ואני הייתי מנענע בראשי ואומר לו: 'נכון!' ולבסוף שחררני בסיום הלימודים כמו כולם. אולם מחמת כל מה שאירע, לא הופעתי כשלשה חודשים ללמוד. וזאת לדעת כי לא היה מצב שתלמיד לא היה מופיע ללמוד מידי יום ביומו, ואם תלמיד חיסר יום אחד, מיד הרב היה פונה לאביו ומדבר עמו על חסרון הבן, והבן היה חוזר ללמוד, ואצלי כל משך החודשים שלא באתי לא דיבר אתי אבי שיחיה מאומה על זה (וכנראה שמוה"ר לא דיבר עם אבי על זה). וגם בשבת בסוף התפלה כשבאים כל הקהל לנשק ידי הרב ולומר לו 'שבת שלום', לא העיר לי הרב

כלום מענין הלימוד.

"אחר שלושה חודשים, החלטתי בעצמי לחזור ללמוד לפני מוה"ר, והייתי מוכן לכל תרחיש שיהא, והנה פלא פלאים! כשנצבתי לפני מוה"ר עם גמרא כשאר התלמידים, לא הזכיר לי הרב מאומה על מה שהחסרתי במשך כל החודשים... מזה למדתי גודל חכמת הפדגוגיה של מוה"ר, שאלמלי היה מעיר לי, מן הסתם מרוב פחד ובהלה הייתי בורח במהירות כפולה שלא יתפשני, ומי יודע להיכן הייתי מגיע."

דין ומורה צדק

בשנת התרח"ץ, נתמנה רבנו גם כרב ראשי ודיין ומו"ץ בעיר בנגרדאן, מטעם הרבנות הראשית לתונס, יחד עם רעהו הגאון רבי מכלוף יאנה זצ"ל, והיתה ביניהם תורנות במושב בית הדין. מדי יום רביעי היה אחד מהם יושב בבית הדין, ורעהו היה עומד בראש בית המדרש ללמד את התלמידים. והיתה ביניהם אהבה ואחווה וכבוד גדול.

באחד מימי רביעי, ישב רבנו כדרכו בבית הדין, והנה נכנס איש אחד לבית הדין וכיבד את רבנו במעט טאבק. רבנו היה דרכו לקחת ולא להשיב ריקם גם אנשים פשוטים. אך לאחר מכן אמר הלה לרבנו: "יש לי דין עם פלוני, ואני רוצה להזמין אותך". אמר לו רבנו: "עכשיו אתה יכול ללכת הביתה, תבוא שבוע הבא כשיהיה הרב יאנה, אני פסול מלדון אותך..."

בתוקף תפקידו בחו"ל כרב במאמר המלך, עמד לימין כמה מבני הקהילה

בהכנסת ס"ת לצדו של הגאון רבי שושן כהן. באדיבות הרצל כהן

ושאר יהודים בעת צרה בגלות תוניסיה. וכה מספר ידידו הגאון הגדול הרב שלמה מאזוז זצ"ל:

"גישה מקסימה והופעה מכובדת היתה לו גם אצל השלטונות, ובאמצעותה עשה רבות למען אחינו בגולה והציל כמה נפשות. ופעם בתקופת הפרעות ביהודי לוב

(טריפולי) בסביבות שנת

הת"ש, נתפסו כמה משפחות יהודיות בורחות מלוב על יד הגבול התוניסי, גבול בן גרדאן עירו של רבנו, על ידי השלטונות המקומיים ורצו להחזירם בכח לטריפולי, וכמעט חייהם היו בסכנה אם יוחזרו, אז הצליח רבנו בהופעתו האצילית אצל השלטונות לבקש ארכה עבורם לימים ספורים, ובינתיים הושגו עבורם רשיונות כניסה לתוניסיה ע"י נכבדי העם בתונס עיר הבירה". (קול סיני אדר א' התשכ"ה).

וכשר הדבר לפני המלך

רבנו היה עומד בכל כחו על משמר הדת, ובפרט כאן בארץ הקודש. והיה טורח בבעיות השעה לנוכח הטכנולוגיה והחידושים. כגון בנושא החליבה בשבת, הנהיג שיעשו שעון שבת, למנוע צער בעלי חיים מהפרות. ובנושא הפרשת תרומות ומעשרות, שהם מהלכות שחזרו ונתחדשו כאן בארץ ולא היו נהוגים בחו"ל, היה רבנו

הולך ומפריש בעצמו מכל שדות אנשי המושב.

גם על נושא הכשרות, היה רבנו עומד בתוקף. והיה יהודי אחד נאמן ומוכר לרבנו, שהיה שוחט עוד בחו"ל בבנגרדאן, ובכל זאת כשהיה מגיע מעירו למכור בשר לבני המושב, היה רבנו דורש ממנו קודם תעודה על כשרות הבשר. והיה מגיע כל שבוע או שבועיים. פעם אחת שכח להביא תעודה, ולא הניחו רבנו למכור. ואמר לו: "לביתי אני מוכן לקחת ממך, אבל למכור לאנשים אני לא יכול לאשר לך".

בחנות המכולת של מושב שרשרת, תיקן רבנו שיהיו שעות נפרדות לגברים ולנשים, שלא יהיה עירוב ביניהם. ולפני חג הפסח הנהיג שתהיה חנות מיוחדת לפסח בקצה השני של המושב "חנות מתאע חליל" (חנות של הכשר), שם היה למוכר כלי משקולות ושאר כלים הכשרים לפסח.

כמו כן היה רבנו מזהיר ומודיע בבית

וכדומה, וכל הזמן שמח הוא בחלקו ועומד על משמרתו".

בכל דרכיו היה רבנו מתנהג בפשטות גמורה. כמה פעמים היה נראה מנקה את חצר ביתו ומטאטא בידו. ועם כל זה לא נגרע כבודו בעיני הציבור, והיתה אימתו מוטלת על כולם. גם בערב כיפור כשהיו כולם שוחטים עופות, היה רבנו טורח ומסתובב בין בתי התושבים, ולא אומר "הרוצה את הרב יבוא אליו".

ומענין זה של השחיטה, סיפר ידידו הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל, שהיתה ברבנו מדת הענוה וההסתפקות, ולא היה שואף לממון, וההוכחה לזה משחיטת העופות, אפילו שהמחיר של השחיטה הוכפל פעמיים, רבנו לא ביקש תוספת, והיה מסתפק בעשר אגורות. ובאמת שגם זה המעט לא היה לוקח בשבילו, ולאחר השחיטה היה רבנו נוטל את כל המטבעות, ומחלקם שוה בשוה בין קופות הצדקה שבבית הכנסת. (יש לציין שכן היה נוהג גם הרה"ג הרב אלטר מאזוז זצ"ל רב מושב איתן, שהיה קונה במעות אלו מיני מתיקה לתינוקות של בית רבן. ואת מלאכת השחיטה למד מרבנו כאן בארץ).

"אויה קהלי אמרה שרשרת"

פטירתו של רבנו היתה בפתאומיות, עודנו באבו בן ס"ב שנים, לאחר מחלה קצרה של חמשה ימים, נקרא לשיבה של מעלה, ביום שישי ט"ו בתמוז התשל"ד. ותהי העיר כמרקחה, בני מושב שרשרת

הכנסת בשבת שלפני ה"תקופה", באיזה שעה תחול שיש לזהר אז מלשתות מים. וגם בתקופת תמוז האחרונה לחייו בשכבו על ערש דווי ואחזו שיתוק, כשנכנסו חבריו הרבנים לבקרו בבית החולים, רמז להם רבנו: עוד מעט יש "תקופה", שיודיעו לבני הקהלה (ורבנו עצמו נפטר שלושה ימים לפני אותה "תקופה").

וענותך תרבני

במקום גדולתו של רבנו שם תמצא ענוותנותו, וכמה שהיה מוכיח את בני קהלתו בענייני שמים ללא משוא פנים, היתה דעתו מעורבת עם הבריות, ומוחל על כבודו. דוגמא לזה סיפר מר הרצל כהן הי"ו, שפעם אחת ישבו אביו מר יונה ז"ל ואחד מבניו של רבנו ושוחחו ביניהם, ובסמוך להם ישב רבנו. בתוך כדי השיחה, הציע לו בנו של רבנו סיגריה "קח תעשן", יונה הסתכל עליו ורמז לו שאינו מעז לעשן על יד הרב... רבנו שהרגיש בזה, הסתכל לכיוונו בחיוך ואמר לו בענוה "זה בסדר אתה יכול לעשן".

ידידו הגאון הגדול הרב שלמה מאזוז זצ"ל, סיפר על רבנו עוד בחייו, במאמר 'מגדולי ישראל' (קול סיני אדר א' תשכ"ג) בזה הלשון: "יש לציין שהוא הרב הראשון שנכנס לאזור הנגב (אולי אחרי הרב טנא מבאר שבע, זמן מועט), ובזמנו נמנה הוא על חבר הרבנים הבוחרים את המועמד לראשון לציון ורב ראשי לישראל, ולמרות זאת נחבא הוא אל הכלים, ולא חיפש אחר גדולות ופרסומות לייצג את מועמדותו בעיירות פיתוח החדשות

בעריכת שבע ברכות לאחד התלמידים, נראה גם רבי כדיר צבאן

וכל הציבור הרחב מהערים הסמוכות לקו בתדהמה על הלקח ארון האלוקים. ידידו הרה"ג רבי כדיר צבאן זצ"ל רבה של נתיבות, עמד והספידו בקול צעקה גדולה ומרה: "על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי",

ממנו שמעתי אותו היטב: 'מספיק עם ההפחדות האלה'...

"והנה כמה חודשים לאחר מכן פרצה מלחמת יום הכיפורים שגבתה מאתנו מחיר כבד ביותר, וגם מבני המושב, נהרגו שני בחורים, ועוד אחד שהיה נשוי לאחת מבנות המושב שהניח אשתו מעוברת (ועליו נסבה השאלה בספר אחימלך הכהן לרבנו, בענין פדיון הבן במקרה כזה).

"ואם לא די בזה, באותה שנה אחרי מחלה קצרה עזב גם רבנו את העולם הזה, וחודש וחצי אחר כך עזב עוד זקן מהאריות שבחבורה (ר' אליהו כלפה זצ"ל) את העולם. בהספדו של הגאון רבי כדיר צבאן זצ"ל על זה האחרון, אמר את הפסוק 'זקנים משער שבתו' - אלו רבנו והרב כלפה, 'בחורים מנגינתם' - אלו בחורי ישראל שנהרגו במלחמה".

כשהוא חוזר וכופל: "ממני רחק מנחם משיב נפשי, ונאנק דום מהבכי והצער יחד עם כל הציבור. לאחר מכן המשיך ואמר: "עלינו יוצדק לומר מאמר הגמרא 'אחד מבני החבורה שמת, תדאג כל החבורה כולה, אמרי לה דמת גדול ואמרי לה דמת קטן. אשר לצערנו זה וזה ישנם כאן, מת גדול בתורה ומעשים, ומת קטן שעודנו כחו באבו וילך לו בלי חמדה".

הרה"ג ר' יוסף ידי שליט"א יליד מושב שרשרת, מספר לנו מזכרונותיו מאותה תקופה: "כשנה לפני פטירתו של רבנו, ואני אז נער קטן בן שתים עשרה, עמד הרב ודרש תוך מקהלות בשבת, על הצורך להתחזק ביראת ה' ומצוותיו, שאם חלילה לא, אז צפויים ימים לא קלים (זה היה תוכן הדברים).

"היה אחד מהקהל שלחש כמדבר לעצמו, אך היות שישבתי לא רחוק

אמר לי: 'יש כתבי יד של הרב תערוך אותם'. ואני לא יצאתי בריא, ואפילו הכי הייתי מעריך את הרב ולקחתי כתבי יד שלו לעריכה והגהה".

אמנם הספר לא יצא מתוקן לגמרי כרצון מרן הרב המגיה, מלחץ המדפיסים שיהיה מוכן לאזכרת השנה... "היו כמה שגיאות והשמטות בדפוס הראשון" סיפר פעם מרן, "ואני לא יכולתי להגיד כלום, ושתקתי. אולם לא זרקתי את הדפים האחרונים של עלי הגהה, שמרתי אותם, כי אמרתי אולי יגיע היום בע"ה ונוציא אותו מסודר. וכך היה, הגיע הזמן כעבור שלשים שנה, והיום הנכד שלו רבי נסים מזגני שיבדל לחיים טובים אמן, תלמיד חכם מצויין ודייקן ודקדקן (עורך לי את החידושים שלי), ערך מחדש את הספר של סבו ותיקן הכל. נתתי לו כל התיקונים, והוספתי עוד כמה תיקונים בלשון וכדומה, שיוציא ספר לתפארת".

ואכן, יצא הספר כיום מחדש ברוב פאר והדר בשני כרכים, אחד חידושי ש"ס ודרשות, ואחד שאלות ותשובות בארבעת חלקי השלחן ערוך. לספר זה יש חשיבות רבה בעולם ההלכתי כיום, ויש בו מגוון נידונים מעניינים שבהם העלה הרב המגיה מרן ראש הישיבה שליט"א את דעתו ההלכתית בהרחבה, כגון דין ברכת המצה לאחר פסח, ובענין שתיית קפה

רבי נסים מזגני (ראשון מימין) בשיעור בבית מרן שליט"א

אכן רבנו ניבא וידע מה ניבא...

מרן ראש הישיבה שליט"א סיפר, שכשנפטר רבנו הוא היה שוכב בבית לוינשטין, ובהתחלה לא רצו להודיעו מפטירת רבנו שהיתה לו קרבת דעת אתו, והודיעו לו רק שבוע לאחר מכן. וברוב צער שרטט וקונן על רבנו קינה מיוחדת במינה, מדודה ושקולה במשקל ויתדות כשירת חכמי ספרד, ומתחילה במילים: "רשף בלבי, הה! כאש בוערת | אויה קהלי! אמרה שרשרת".

לימים אמר מרן שליט"א: "המילים היו ממש יוקדות בלבי, אינני יודע אם מישוהו אחר כתב עליו בסגנון הזה, כי מאוד הערכתי את הדמות הזאת".

הערכתו של מרן שליט"א אל רבנו, באה לידי ביטוי בעריכתו את כתבי ידו של רבנו בספר מהודר "אחימלך הכהן". וכה מספר מרן שליט"א: "כשיצאתי מבית החולים בתשרי תשל"ה, הרב צבאן

בלילי שבועות לעורר ישנים, אם צריך לברך על כל כוס וכוס, ועוד הרבה עניינים בשאר חלקי השלחן ערוך.

יש לציין נידון אחד מפורסם שהובא בספר, והוא מחלוקת חכמי ג'רבא והגאון רבי עובדיה הדאיה זצ"ל בענין אבלות שהופסקה באמצעה מחמת אחד מן הרגלים, מתי עורכים את סדר לימוד אזכרת השבעה, האם בליל השביעי (אף שבטל השבעה) או בלילה שלפני הרגל. ושם כתב הרב צבאן לחזק ולקיים מנהג ג'רבא הפשוט, שתמיד מונים שבעה ימים גם כשהפסיק הרגל באמצע, ובין הדברים הביא ראיה מאת ידידו הרמ"מ הי"ו, שהוכיח כן מדברי מהר"ח...

והנה שם זה הרמ"מ שגו בו כמה מחכמי הדור, יש שפתרוהו 'הרב מצליח מאזוז', ויש שאמרו שהוא טעות סופר וצריך לומר הרש"ם - הרב שלמה מאזוז (ראה בשו"ת תולדות פרץ חיו"ד סי' מ"ג, ובחזו"ע - אבלות ג' עמ' ק"מ בהערות). והאמת היא שלא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא הוא ר"ת שמו של מרן הרב המגיה שליט"א, שהוסיף כן מעצמו בעריכה. ועל כן במהדורא זו החדשה תוקן הדבר וצויין בפירוש מי בעל דברים. וכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם.

אגב, יש להביא כאן מדברי מרן ראש הישיבה במבוא לספרו ארים נסי - לא תשיך (עמ' 45) שכתב: "כל החידושים שלי הועתקו ונערכו על ידי ידיד נפשי הבחור היקר עדין לגאון ולתפארת ר' נסים מזגני הי"ו, נכדו של הגאון ר' נסים כהן זצ"ל רב מושב שרשרת, שזכיתי לערוך את ספרו

שו"ת אחימלך הכהן בשנת התשל"ה, ומדה כנגד מדה לא בטלה". עד כאן.

גם כיום משמש ידידנו נכד רבנו הרה"ג ר' נסים מזגני שליט"א כסופר המלך ויד ימינו של מרן ראש הישיבה בכתיבת החידושים בכל יום בשיעור הקבוע לתלמידים בישיבה. שנזכה לראותם כולם יוצאים לאורה בקרוב אמן.

גדולים צדיקים במיתתם

נסיים במעשה נפלא המעיד לנו על גדולתו של רבנו. פעם אחת נסע חתן רבנו עם אשתו מזל מב"ת ובניהם, פתאום באמצע הנסיעה נפתחה הדלת האחורית של הרכב, ונפלו אשתו ובתו הקטנה למטה בין הגלגלים, ואשתו איבדה את הכרתה. מיד הובהלו אל בית החולים. באמצע הדרך פקחה את עיניה והרימה ידיה כלפי מעלה. שאל אותה בעלה בתמיהה: מה זה ועל מה זה מרימה ידיה? והנה זה פלא, אשתו החלה לדבר ואמרה שראתה את דמות דיוקנו של אביה מעליה.

כשהגיעו לבית החולים כבר שבה לאיתנה הראשון והלכה בכוחות עצמה. לשאלת הרופאה במיון "היכן האשה שנפצעה בתאונה?", ענו לה: "הנה זאת האשה הנצבת בזה", ולא האמינה להם עד שהראו לה מסמכים מזהים. וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. צוק"ל.

סדרת הספרים "תורה מסיני"
הושלמה, בהוצאת החלק השישי
על ההפטרות. כמעשהו בראשון
כן מעשהו באחרון, חידושים
מתוקים מדבש ונופת צופים,
ולמפורסמות אין צריך ראייה.

לספר מצורף מבוא נרחב (מעל למאה עמודים), תולדות חיי הגאון המחבר זצ"ל, מלווים בסיפורים מרתקים ורעיונות מוסריים, בסגנון יפה אף נעים, מעשי ידי בנו הרה"ג ר' ברוך חורב שליט"א, שאגב בא בברית הנישואין והקים בית נאמן וכשר בישראל, והצטרף לחבורת קדישתא בכולל "תורת משה אמת" שבישיבתנו תכב"ץ, וממלא מקום אביו מוה"ר המנוח הגאון רבי משה חורב זצ"ל, בבחינת "תחת אבותיך יהיו בניך" (תהלים מה, יז). יה"ר שלא ייבש המעיין ולא יקצץ האילן, ויגיעו מעשיו למעשי אבותיו, ומעשה אבות סימן לבנים.

במבוא המרתק, תפסו את עינינו כמה סיפורים חדשים ומופלאים על הגרמ"ח, שיש בהם תועלת גדולה ולימוד מוסר לעמלי תורה. כמו למשל הסיפור המכונן הבא על סוד בקיאותו הנדירה של הגר"מ:

יש אנשים מאתנו שאומרים (או לפחות כך חושבים) שלרב היה זכרון לא טבעי ובלתי ניתן לחיקוי. אולם מעניין לשמוע את דו-השיח שהיה לרב עם בחורי חמד שניגשו אליו אחר הדרשה. דוח-שיח כזה היה קורה לעתים די קרובות, לאחר דרשה מעניינת ומתובלת במאות מקורות, בבלי ירושלמי ספרא וספרי וגם מהזהר הקדוש ומשלל המדרשים, תוך

גומרה של תורה (מסיני)

כדי ציון הדפים המדויקים.

ניגש היה בחור אל הרב ושואל: **ילמדנו רבנו, איך הרב זוכר ככה הכל?** לרגע היה נראה שהרב מעביר נושא, ומתחיל לחקור את הבחור: היכן אתה גר? הבחור עונה: בעיר פלונית, הרב ממשיך ושואל: באיזה רחוב? באיזה מספר? באיזו קומה? כמה ילדים אתם בבית? מה השמות שלהם? מי הגדול ומי הקטן? הבחור עונה על כל החקירה המתמיהה של הרב, כשהוא מהרהר "מה הרב רוצה ממני?" "מה עשיתי?" "לאחר מכן הרב שואל אותו: איך אתה זוכר את כל זה? הבחור מביט ברב בהבעת פנים כלא מבין, ואז הרב היה עונה בחיוך את ה"תשובה" במקומו: כנראה שאתה עושה על זה חזרות, ומשנן

"אני גר בעיר פלונית וברחוב פלוני", ולכן אתה זוכר הכל... הבחור קוטע את דברי הרב ואומר לו: מה זאת אומרת איך אני זוכר? **זה הבית שלי איך לא אזכור?** "באותו רגע הרב מחייך ואומר: **"גם לי התורה זה הבית שלי, איך לא אזכור?** אם תתרגל שהתורה זה הבית שלך, גם אתה תזכור!"

כידוע לרב לא היה מכשיר פלאפון מימיו, ואף בתקופה שהיה נוסע למסע דרשות ארוך ומפרך בחו"ל, לא היה משתמש בפלאפון כלל. ולא היה נוהג כך מצדקות או פרישות, אלא היה אומר: "פלאפון זה טרדה מיותרת, ובמיוחד לבני תורה שצריכים להיות שקועים בתורה ובמלאכת שמים". בשבעה, סיפר המשמש הי"ו שהיה עם הרב בארצות הניכר, ובאחת מנסיעותיו לארה"ב לאחר שנחתו, אמר לרב: מכיון שהרב כאן בלא פלאפון, אז צריך לזכור את הרחוב והמספר של האכסניה שהרב שוהה בה, הרחוב הוא כך וכך והמספר

כך וכך. הרב הנהן בראשו. אולם לאחר כמה שעות פנה הרב למשמשו, וביקש ממנו שיחזור שנית על הכתובת של האכסניה כי שכח אותה. השמש חזר שוב, וחשב שכנראה בפעם הראשונה הרב היה עסוק ולכן לא זכר את זה. לאחר שיצא הרב למסע דרשות, התנצל ושאל שוב את השמש: האם תוכל לחזור לי על הכתובת פעם נוספת? השמש הביט ברב בתמיהה, ושאל: כבוד הרב אני לא מבין, בדרשות או בדברי תורה הרב מזכיר אלפי מקורות בפשיטות, ואילו את הרחוב ומספר הבית כבר חזרתי לרב שלש פעמים ביום אחד, והרב לא זוכר?! הרב השיב לו: חכה רגע, תגיד שוב את המספר לאט כל שתי ספרות בנפרד, ולאחר כמה רגעים אמר לו הרב: **מעכשיו תוכל לשאול אותי גם בעוד עשרים שנה ואגיד לך את הרחוב והמספר.** שאל אותו השמש: מה השתנה בפעם הזאת שהרב יזכור יותר משאר הפעמים? פתח הרב את לבו ואמר: כמה שנסייתי לזכור לא

הצלחתי, הכתובת והמספר היו נכנסים מצד אחד ויוצאים מהצד השני, לכן אמרתי לעצמי אקשר אותם לדפי הגמרא, וכך אזכור אותם לעולם¹.

לפני כמה שנים, בסעודת פורים משפחתית, אחד מהדודים השתכר ואמר לאבא, שהוא רוצה להחליף אתו את כל רכושו הגשמי ואבא יתן לו כח זכרונו, אז אבא שאל אותו באוירת חג הפורים: כמה כסף יש לך בבנק? אמר לו: **שמונה מאות אלף דולר!** אבא אמר לו שהוא רוצה עכשיו את המפתחות של הדירה והרכב שלו, לראות אם באמת יש לו אהבת תורה או שזה מהשפה ולחוץ... ובאמת אותו דוד בא לתת לאבא הכל, ואבא אמר בדרך צחות: עשינו עסקה... תוך כדי הדברים אמו של אותו אדם יצאה מעזרת נשים, ואמרה שהעסקה לא חלה כי בנה כעת שיכור ואין לו דעת להקנות... אבא כמובן רק התכוון להראות לציבור כמה ערך יש לאותו יהודי לתורה, ושהוא לא אומר מן השפה ולחוץ. אחרי זה שאלתי את אבא: אם באמת משהו רוצה לקנות ממך את הזכרון שלך, האם אתה מוכן למכור לו בהון עתק? וענה לי: **את הזכרון אני מוכן! כי אני יודע שלא אשכח את מה שלמדתי.** הקשיתי לו: כל זה לפני שאתה נותן לו, אבל אחרי שתתן לו את הזכרון לא יעזור מה שלמדתי. ואבא אמר לי משפט שטמון בו הרבה: **דע לך בני, מה שלמדתי לא נמצא רק בזכרון אלא הוא חלק ממני, ואת זה אי אפשר לקחת ממני לעולם!** אמרתי לו: אבל אולי עוד הרבה שנים תשכח? ואז אבא אמר לי את המשפט הבא: **אני לא אשכח לעולם, זה ממש חלק ממני!**

התורה היתה חרוטה כל כך עמוק בזכרונו של הרב, כחלק בלתי נפרד ממנו, ממש פלא פלאים. אחת הפעמים שהרגשנו בזה ביותר, היה באחד מלילות השבת. אצלנו במשפחה הנהגתו המיוחדת של אבא בשלחן השבת, היתה שכל אחד מבני הבית יאמר בסעודה דבר תורה או חידוש, וליד כל אורח היה מסביר שזו מעלה שצריך ללמוד לדבר דברי תורה, וככה לאט לאט מתחילים להתרגל בזה. בסוף הסעודה לאחר ברכת המזון, הרב היה נכנס לנוח כשעה או מעט יותר (תלוי בזמנים), ואז היה מתעורר ומתחיל את הלימוד הלילי שלו, שהיה מאד ערב ומתוק לו. **ותמיד היה אומר לנו שזהו העונג הגדול שלו ללמוד בשעות הקטנות של הלילה, וזה הגן עדן שלו.** אבל באותה שבת הרב למד ולא הלך לישון! ותוך כדי הלימוד נרדם בעודו יושב עם פנקסו המלא מקורות מרחבי התלמוד. אבא רדום על השלחן עם הפנקס ביד, ולאחר כמה דקות נכנס אלינו אורח שלא כל כך הכיר את אבא, ואחריו נכנס משהו ושאל אם הרב יכול לענות לו היכן מופיע ענין מסוים בתלמוד. אבא היה מנמנם בבחינת "נים ולא נים תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא", וכשראה שהרב מנמנם רצה לדחות את השאלה לפעם אחרת. אך אנו שמכירים את אבא ויודעים שישמח לענות על זה, אמרנו לו: תנסה, מה תפסיד? תוך כדי שהוא מתחיל להרצות את השאלה, **אנו שומעים את אבא ממלמל את התשובה: "עייין מסכת זו בדף זה וכן כאן וכאן ושם", וחוזר לישון.** האורח היה המום מהמתרחש, לא תיאר לעצמו שהרב יענה ככה, אבל הרב היה בגדר "דקרו ליה ועני" בכל התורה כולה מתוך שינה, וכמו

1. ובאמת שגם את מספר הטלפון של ביתו ושאר המספרים, היה זוכר לפי סוגיות הגמרא, וממילא גם שהתחלפו כמה מספרי טלפון, הרב זכר את כולם הישנים והחדשים...

שאם תקרא לו הוא יענה לך באותה מדה
נוכל לשאול אותו בכל התורה כולה. לאחר
שהתעורר סיפרנו לאבא שפלוני שאל אותך
כך וכך, והרב ענה ואמר: **לא זוכר כלום, הייתי
ישן!** פלא פלאים. לאחר כמה ימים ניגש אל
הרב אחד האורחים שהיה שם, ואמר: "שהרב
יידע כששמעתי את הרב עונה לאותו אדם
מתוך שינה, נכנס בי חשק גדול ללימוד
התורה, וקיבלתי על עצמי לקבוע עתים
לתורה".

כיום שמורים בבית כ-50 פנקסים של הרב
זצ"ל שהיה זוכרם, בהם היה כותב מאמרי
חז"ל מכל רחבי התורה, מתלמוד בבלי,
ירושלמי, ספרא, ספרי, מדרש רבה, תוספתא,
פרקי דר"נ, פרקי דרבי אליעזר, דרך ארץ
רבא וזוטא, זוהר, זוהר חדש ועוד ועוד. אבא
כתב קרוב ל-30,000 מאמרים, שלחלק מהם
הביא מקור אחד, ולחלק הביא יותר מעשרה
מקורות. ואף יש מקורות שלא כתבם, אלא
היה אומרם בעל פה. ואם נעשה חשבון
באופן יחסי, ייצא שכתוב לכל אחד כחמשה
מקורות, ובחשבון פשוט הגענו לכ-150,000
מקורות שאבא זכר בעל פה. אם נחשב זאת
ביחסית לש"ס הבבלי המכיל כ-2750 דפים,
נמצא שבשביל לזכור את כל הש"ס, כל דף
מקור אחד, צריך לזכור כ-3,000 מקורות.
ולעומת זה אבא זכר כ-150,000. כדי
להגביר בנו את החשק, היה מבקש מאיתנו
ש"נבחן אותו", ואם הוא לא יודע מקור אחד
ישלם לנו עליו \$100. היינו מנסים להתחכם
ולומר לו תחילת משפט וכדו', אך מעולם לא
הצלחנו בזה. אנחנו בעוונות הרבים הלוואי
נזכה ללמוד ש"ס פעם אחת, מאן דכר שמיה
לזכור ש"ס שלם?! פעם התבטא אחד מגדולי
ישראל לאבא: אם היית זוכר ספרי הלכה כמו

שאתה זוכר את התלמוד והמדרשים, היית
היום "יביע אומר" השני... אבא תמיד היה
מקפיד להגיד לנו, זה לא קשור לשכל, זה לא
קשור לכשרון, **זה קשור לחשק בלבד!**

אבא היה מעודד מאד את תלמידיו לעשות
פנקסי מקורות, ואף היה אומר להם שהוא
ישתתף איתם במחיר הפנקס. והריוח בזה
היה כפול, כי גם היה עוזר כספית לבחור, וגם
זה היה יותר קל לבחור להתחיל בזה, כי לא
נעים שהרב השתתף איתי במחיר הפנקס
ולא כתבתי עליו כלום, ומה יקרה אם עוד
כמה ימים ישאל אותי אם התחלתי לכתוב
בפנקסי?! ואף אבא היה כותב להם את
המקור הראשון בפנקס כפתיח והתחלה. ואף
בפנקסיו היה אומר לבחורים: אתה תכתוב
את המקור ה-25,000 בפנקס שלי! וזה ג"כ
היה מאד ממריץ אותם.

לאחר שנפטר, מצאנו בכתביו שתי
מחברות: אחת בשם "שמחת חיים" והשניה
בשם "אשל אברהם". ולא הבנו פשר שמותם.
לאחר בירור קצר והסתכלות בתוכם, התברר
שאבא זצ"ל למד עם שני יהודים הנהנים
מיגיע כפיהם, ורצה לתת להם חשק בלימוד
התורה בכל דרך אפשרית, עד שהחליט הרב
לעשות להם מחברת על שמם, אחד שמו מר
חיים הי"ו והשני שמו מר אברהם הי"ו. ובזמן
שהיו שואלים שאלה, היה הרב כותב את
שאלתם כל אחד במחברת הקרויה על שמו,
אברהם הי"ו הקשה כך וכך וביאר כך וכך,
וכן במחברת השניה. לחשוב עד היכן מגיע
הרצון של אבא לתת חשק, עד כדי שהוא
בתור רבם, יושב וכותב להם מה שהם מקשים
ומבארים, במחברת מסודרת ומיוחדת שקרא
לה על שמם. רק נתאר לעצמנו, מגיד שיעור
שבמקום לכתוב את השיעור הוא מעדיף

לכתוב מה ששמע מבעלי בתים בשיעור שלו, כדי לתת להם חשק, ובשביל זה עדיף לו שהשאלות שלהם יכתבו במקום השיעור שלו!

כמו כן, כשהיו שואלים את אבא היכן כתוב כך וכך, היה עונה: "זה לא כתוב לא בתלמוד הבבלי ולא בירושלמי ולא במדרשים אלא במסכת דרך ארץ זוטא" וכדו'. כך נהג לענות, ואף שידל את תלמידיו שכך יענו לשואלם. וכך באמת מדברים תלמידיו. למה? כדי לתת חשק לשומע, וכמו שאבא לימד אותם לתת חשק ורצון לאחרים, ולא לשמור את הטובה רק לעצמנו.

אבא ע"ה היה נוהג לומר מספר מקורות לתלמידיו, ואח"כ היה שואל אותם את אותם המקורות שוב ושוב, וכל פעם ששאלם והיו עונים לו, היה מתרגש ומעודד אותם על זה, וככה נותן להם חשק ללמוד עוד מקורות. סיפר לי אחד מבחורי הישיבה הי"ו (מבחירי הישיבה, בן של אחד הרמ"ם שליט"א, הלומד בישיבתנו הקדושה), שאבא פגש ילד שלמד בתלמוד תורה, ולאבא לא היו "משחקי כבוד" שיאמר מה לי ולידל הזה וכדו', אלא התחיל לשאול בשלומו, ואח"כ להשתעשע איתו בלימוד כמו חברותא ותיק. אבא אמר לו מימרא אחת עם המקור שלה, ואמר לו: תזכור את זה. לאחר כמה ימים נפגשו שוב, ושאלו: איפה כתוב אותה מימרא? אותו ילד ענה לו בדיוק. למחרת אבא הביא לו את ספרו הבהיר "תורה מסיני", וכתב לו הקדשה: לבחור החשוב וכו' וכו', כאילו מכירו זה שנים רבות. למה כל זה? התשובה פשוטה! אבא אמר לי אותה עשרות פעמים: "לתת חשק ללימוד התורה הקדושה", **כי בכל אחד יש את הכח להצלחה, רק שצריך חשק ורצון. כאן**

זה מתחיל, כאן זה ממשיך, וכאן זה מסתיים. זו היתה מטרתו של אבא זצ"ל.

מספר אחד הבחורים: כשבאתי לישיבה לא ידעתי אפילו דף גמרא אחד, ולא הייתי מבין איך אפשר ללמוד את הלשון הקשה הארמית המסורבלת שלא הורגלתי בה, ובפרט הכמות שאני צריך ללמוד כתלמיד בישיבה. הדבר גרם לי לבלבול ומצוקה, וכמה חברים שראו במצוקתי, אמרו לי: תגש לרבי משה ותעשה עצמך שואל שאלה בלימוד והכל יסתדר. כך עשיתי. הרב עם עינו החדה כבר הבחין בי והבין הכל, והוא ראה שבמלחמה שלי צריכים להשתתף שני לוחמים כי אחד לבד לא ישרוד. מיד הרב התעניין בי ובשלומי, ואמר לי שפע של גמרות וספרים והכל במקורות מדויקים, להגדיל בי את החשק לתורה. והתחיל לשכנע אותי ללמוד מסכת ולהבחין עליה בעל פה, והרב בעצמו יבחן אותי. ובאמת כך היה, למדתי וחזרתי ושיננתי והרב בחן אותי, וכל כך נתן לי הארת פנים והערכה, עד שהרגשתי כאילו הרב אינו יודע ואני הוא היודע. זו ההרגשה שהרב נתן לי. אני זוכר כמה פעמים שהיתה לי בישיבה תקופה מאד קשה, והיתה לי הרגשה שכאשר אצא לבית בשבת חופשה הקרובה לא אחזור לישיבה, ואז הייתי אומר לעצמי: רגע, אבל הרב חורב מחכה לי שנשב ונלמד יחד בסדר א'... זה עודד אותי. פעם אחת היינו בפני קהל גדול, והרב הצביע עלי ואמר להם: **אתם רואים אותו? זה גדול הדור הבא! כך** הרב עודד אותי להישאר בישיבה ולהמשיך ללמוד תורה. עד כאן דבריו. כיום אותו בחור סיים את כל הש"ס ונבחן עליו בעל פה, ואף זכה להיות מזכה הרבים גדול בדרשות ודברי חיזוק. **אשריך רבי משה שאלו תלמידך!**

נביא עוד שתי עובדות לא ידועות על הגר"מ שמצאנו במבוא המיוחד:

לרב זצ"ל היה קמיע שהיה כותב עליו את השם הקדוש של אותו חודש (ע"פ האריז"ל בשער הכוונות), ולחלק מתלמידיו היה אומר בתחילת החודש: "השם שצריך לכוין החודש הקרוב הוא כך וכך". והרב היה מוציא את הקמיע עם אותו השם בזמן התפלה כדי לכוין בו (וגם באמצע תפלת שמונה עשרה). פעם אמר לתלמידו: **לפני שאני מוציא את הקמיע הזה, אני בודק שאין שום עני בסביבה שרואה אותי, שלא יחשוב שאני בא לתת לו צדקה, וממילא יתאכזב כשיראה שאני מוציא קמיע.** והוא פלא. **עוד מעשה בקרוב משפחה,** שאבא היה משתעשע עמו בחידושים ופרפראות הרבה, והוא היה אדם צדיק וקדוש, ואמר לי אבא: "הוא הגיע אלי בחלום, ואמר לי שעוד שלושה ימים הוא יפטר מהעולם, ולכן הוא מבקש שאקח את כוס הקידוש שלו. אמרתי לעצמי, לא נראה שכוונתו שאקח את כוס הקידוש עצמה, אלא כוונתו שאשמח את רעייתו ואעשה לה קידוש ואבקר אותה". ואכן, לאחר שלושה ימים הוא נפטר, ואבא קיים דבר החלום במשך כעשר שנים (עד שנפטרה), ובכל זמן שהיה מגיע לאזור שלה, עולה לביתה ומשמח אותה.

השמחה הגדולה שלו היתה ניכרת גם בעשיית המצוות וביסוריו הגדולים. פעם אחת בתקופה שאבא לא הרגיש טוב, והיה זה קצת לפני חג הפסח האחרון (כמה ימים לפני שנלקח לבית הרפואה, עד נתבקש שם לישיבה של מעלה בעוונות), ראיתי אותו שוכב ומוחא כפיים בשכיבה, אמרתי לו: אבא, מה קרה? אמר לי: **יש לנו ציווי מהקב"ה "ושמחת בחגך", לכן אני מוחא כפיים כדי**

להתמלאות בשמחה לכבוד ה', עם כל הצער והיסורים. אני זוכר את הסבא קדישא הרב הצדיק **רבי ברוך חורי זצוק"ל** (שהתבטא עליו הבבא סאלי הקדוש זיע"א: **"היהודי הזה, דוד המלך הולך אתו לכל מקום"**), שהיה שמח בכל מצוה ומצוה. והוא החדיר את זה לאבא זצ"ל. מי שזוכר את הפנקסים של אבא, כמה היה מעטרם ומקשטם ושמח בהם, וכן שאר ענייני מצוות היה מקשטם ועושה מהם עסק גדול. ובהיותו חולה שאלנו אותו: אבא, מה התחדש לך בלימוד? הוא התפרץ בבכי ואמר שקשה לו ללמוד והוא לא מצליח לחדש ולעשות מצוות כמו שהיה רגיל. ולהיפך כשהצליח היה שמח עד השמים ומייקר כל מצוה. לפני שנפטר הוא ראה את הציצית שלי, ונשק אותה **בערגה עם דמעות בעיניים,** בגלל שאח"כ לא יזכה לקיים מצות ציצית. כמו כן, בשביעי של פסח שלמדתי איתו משניות שבת (וכמו שנזכיר להלן), הוא הגיע במצב נורא מאד רח"ל, ומי שעלה איתו לאמבולנס סיפר שאבא היה מוחא כפיים כל הנסיעה, והיה אומר "זה כפרת עוונות", ושמח ביסורין.

נסיים בדברי מרן שליט"א בהסכמתו לספר:
"ואל אחינו בני ישראל אשים דברתי: לקוח את ספר התורה הזה, בעין יפה וברוח נדיבה, ושכרכם כפול בזה ובבא".

ניתן להשיג בטל': 03-5744117

מוה"ר הגאון רבי
צמח מאזוז שליט"א

דרך הלימוד בגמרא וברש"י

שאלה. (א) כאשר לומדים גמרא, האם צריך קודם כל להבין לבד מה שכתוב וללמוד טוב את הפשט ורק לאחר מכן לקרוא רש"י ותוספות?
(ב) כשלומדים רש"י, האם קודם צריך להבין מה הוקשה לו ואח"כ לקרוא מה כתוב. או לקרוא מה כתוב, להבין מה אמר פחות או יותר ורק אח"כ להבין מה הוקשה לו?
(ג) לפעמים רש"י הוא פרשן ולפעמים רש"י בא לאפוקי מדעות אחרות, איך אני אמור להבדיל בין פרשנות לבין לאפוקי ולבין דברים שהוקשה לו?

תשובה. (א) קוראים את הגמרא, אח"כ את רש"י, ומתבוננים בדברים. אם עוד לא מובן, חוזרים על הגמרא ורש"י, עד שזוכים להבין. כך לימדונו רבותינו זיע"א.
(ב) ברור שבהתחלה יש להבין מה כתוב ברש"י, אח"כ להתבונן מה הם המלים שהם פירוש הגמרא. והמלים שלכאורה מיותרות הם כנראה באו לתרץ קושיא נסתרת או הקדמה ועוד.
(ג) צריך ללמוד אצל רב כדי לדעת. ולדוגמא מה שלמדנו בכתה בהתחלת מסכת פסחים. רש"י כותב אור לארבעה עשר בודקין את החמץ גרסינן. רש"י התכוין לשלול גירסת "לאור ארבעה עשר", והוכחתו מהגמרא סוף ע"ב שאמרה "לאור עיבורו", ושם הכוונה במוצאי יום שלושים (ע"ש ברש"י). וא"כ אם נגרוס "לאור י"ד" יהיה פירושו מוצאי י"ד, דהיינו בליל ט"ו ליל פסח. ואיך יכול להיות לבדוק את החמץ בליל פסח.

גילוח הזקן לבעל תשובה

שאלה. אני בן 18.5 שנתיים בעל תשובה, לפני כשנה הפסקתי להתגלח. הזקן גדל הרבה ובצורה לא יפה. אמא שלי, המשפחה שלי וגם חלק ממכרי, אומרים לי שזה לא יפה ושאני אתגלח או לפחות אקצץ את הזקן. וחלקם אומרים שלא לקצץ, אני גם לא תלמיד חכם, והלחץ פועל עליי מעט. האם להתגלח / לקצץ או לא להתגלח?

תשובה. עדיף לקצץ שלא תהיה בלחץ ותמשיך ותתעלה בתורה ויראת שמים.

מוה"ר הגאון רבי
רחמים מאזוז שליט"א

קבלת תרומות מכסף לא נקי

שאלה. האם מותר לקבל תרומה של כסף מעבררין, באופן שזה כסף שבא מסחר בדברים אסורים או פרוטקשן?

תשובה. יש מחמירים. אבל מן הדין אסור לקבל מגוי או ממי שהוא מומר לעבודה זרה. אבל ישראל עבררין אף על פי שחטא יהודי הוא, ויתכן שבזכות המצוה יתעורר ניצוץ יהודי שבקרבו ויחזור בתשובה מכל הדברים האסורים, וכמו שאמרו חז"ל שמצוה גוררת מצוה. ועיין בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רנ"ד).

מתנה לחתונה ממעשר כספים

שאלה. אם אני משלם 150 ₪ לחתונה ואני לא אוכל בכלל באירועים, האם אפשר להחשיב את הכסף מכספי מעשר?

תשובה. לעניות דעתי נראה שאם הוא עתיד להזמין אותו בחתונת בנו או בתו ויקבל ממנו מתנה, אם כן לא שייך פה מעשר. וגם אם האיש הזה הוא אדם עשיר או בנוני שלא שייך לתת לו צדקה, לא נחשב הנותן לו מכסף מעשר. אבל מי ששולח מעטפה לבעל השמחה ואינו מגיע לאירוע ואדם זה נותנים לו מכתב לאסוף תרומות, הנותן לו הוי כסף מעשר.

קניית כרטיס הגרלה מכספי מעשר

שאלה. אם קניתי כרטיס הגרלה מכספי מעשר בהגרלה הנערכת ע"י הישיבה, וזכיתי בהגרלה במתנה מסוימת, האם בגלל שזכיתי עלי לשלם לישיבה את סכום שוויו של הפרס?

תשובה. נראה שעל הפרסים הקטנים כמו טבעות ונוזמים שאינם בעלי ערך גדול, זו מתנה שמעניקה הנהלת הישיבה לתורמים. אף על פי שמשלמים מכספי מעשר, זה ענין של טובת הנאה. אבל בפרס של המכונית שהוא דבר נכבד (גם אחרי תשלום מעשר של המכונית), יש לשלם הכרטיס מכיסו.

מוה"ר הגאון רבי דוד
עידאן שליט"א

שימוש בציווד של העבודה

שאלה. אם ילד קטן בא לעבודה של אחד ההורים מותר לתת לו כמה דפי A4 בודדים לצייר עליהם כדי שלא יפריע? וכן אם העובד עצמו צריך לפעמים דף A4 לרשום משהו פרטי - האם צריך להחזיר לעבודה אחר כך דפים ריקים או שמוחלים בזה?

תשובה. כתוב בש"ע סימן שמ"ח ס"א אסור לגנוב אפילו כל שהוא דין תורה דהוי חצי שיעור (ועיין בש"ך ס"ק א') ויינו אפילו פחות משווה פרוטה וזה אסור מן התורה. ואפילו אם כוונתו להחזיר, אסור לגנוב, וכמו שמבואר שם בש"ע. ולכן בנ"ד אין להתיר אף אם כוונתו להחזיר.

לימוד תורה לגר שנמצא בתהליך גיור

שאלה. גר הנמצא בתהליכי גיור, האם אפשר להעלות אותו לתורה למוסיפים, או פתיחת ההיכל, הולכה, הגבהה? במה אפשר לכבד אותו?

תשובה. בתשובות רבי עקיבא איגר (פסקים סימן מ"א) כתב להחמיר שלא ללמד גר תורה (אף שרצונו להתגייר רק שהחק אוסר לגייר) ונראה שה"ה במקרים שהועלו בשאלה. כ"ז שלא התגייר לגמרי יש להתייחס אליו כגוי ואין להעלותו לתורה וכו'.

הטענת פלאפון נגן וכדו' במקום ציבורי

שאלה. האם הטענת נגן או טלפון סלולרי מותרת במקום צבורי כמו באולם ארועים, קופת חולים וכו', ומה הדין במקום העבודה של העובד, בבית כנסת או בית מדרש מתי שנמצא בשיעור הרצאה וכדומה, האם נקרא דבר פעוט שהגבאים מוחלים?

תשובה. במקום ציבורי, אם כך מנהג העולם ואין פוצה פה ומצפצף, מסתבר שהמנהלים מוחלים וכנ"ל במקום עבודה של העובד מותר. בבית הכנסת, אפשר להשתמש ולשים בקופה כמה פרוטות.

כצפור יעוף

וחמשה צולדי.

בתחילה סבורים היו כי אך מהתלים בהם התגרים הישמעאלים, אך משעברו מדוכן לדוכן והכל דרשו לא פחות מעשרים וחמשה צולדי טבין ותקלין הבינו כי קשר קשרו עליהם הרשעים הללו.

רוב תושבי הרובע אביונים היו, ולא יכלו להרשות לעצמם לרכוש את חבילות ההדסים במחיר מופקע שכזה.

אילו היה הדבר מתרחש במקום אחר, אולי היה מקום לדאגה, אך לבני תונס לא היה ממה להיבהל, כי גדול בקרבם קדוש ישראל הפועל ישועות בקרב הארץ ומציל אותם מיד הזדונים. החליטו איפוא לגשת לרבה הנערץ הלא הוא הגאון רבי ישועה בסיס זצ"ל ולהיוועץ בו כיצד עליהם לנהוג במצב שנוצר.

על אתר התארגנה משלחת מכובדת של ראשי הקהל שנכנסה אל רבי ישועה לספר לו את מזימתם השפלה של

קלה עד שהיה הרובע היהודי כולו מתבשם בבשמי ההדס, שריחו היה הולך ונמשך כל שמונת ימי החג.

שנה אחת, התאגדו סוחרי ההדסים המוסלמיים והחליטו ביניהם לעשות יד אחת ולייקר את מחיר ההדסים מארבעה צולדי לעשרים וחמשה צולדי - פי ששה ויותר מהמחיר המקורי, בהיותם בטוחים שהיהודים יקנו את הסחורה בכל מחיר.

יהודי המקום שלא ידעו מכל המזימה, השכימו קום בערב החג, ולאחר תפלת שחרית מיהרו אל השוק על מנת לקנות את ענפי ההדסים, ולהכין סוכותיהם בעוד היום גדול. עוד בטרם הגיעו אל השוק, כבר היכה באפם ריחם העז של ההדסים, וכשהגיעו שמחו לראות כבכל שנה את השוק צבוע בירוק עז וריחני, מוצף בענפי הדסים שריחם הטוב נודף למרחוק.

והנה, משניגשו לקנות, נדהמו לגלות שאף מוכר אינו מוכן למכור בפחות מעשרים

הסוכות ששמחים ישראל בצילן דומות הן זו לזו בצורתן, אך נבדלות זו מזו בניחוחן. סוכה סוכה וסיכוכה, סוכה סוכה וניחוחה. יש שריחן ריח ענפי דקל רעננים, ויש שנודפות ריח אקליפטוס מבושם, ויש שאין בהם אלא ריח קליל של מחצלות קש.

שונה היה ריחן של הסוכות בתוניסיה משאר ארצות, שבתוניסיה היו מסככים סוכותיהם באגודות של הדסים טריות וריחניות הממלאות את כל הסוכה בריח ניחוח ובהרגשה מרוממת של חג האסיף.

בערב חג הסוכות, היו הערבים מביאים על חמוריהם אגודות רבות של הדסים רעננים אל השוק ומוכרים אותם ליהודים במחיר של ארבעה "צולדי" לאלומה. והיו בני תוניסיה יוצאים לשווקים ושבים כשתחת זרועם אלומות הדס להתפקע. עולים אל הסוכות שנעשו לרוב על הגג, מתירים את קשרי האלומות ומסככים בהדסים. ולא עברה שעה

מוכרי ההדסים.

"ככה?!" רגז הצדיק, "חושבים הם כי העולם הפקר? אל דאגה! תוך מספר שעות ישובו המחירים על תקנם ואף יזלו". באומרו זאת קם ממקומו, התעטף באצטלתו, ויצא בכבודו ובעצמו בעצמו אל שוק ההדסים, כששפתיו דובבות תפלה.

יהודי המקום שכבר הכיר בנפלאותיו של רבם, יצאו אחריו על מנת לחזות בפלא שיתרחש על ידו.

בהגיעו לשוק, ניגש הרב לראש סוחר ההדסים, ובירר כאילו לפי תומו מהו מחירה של חבילת הדסים. מיד קיבל הרב תשובה נחרצת כי הוחלט שלא למכור חבילת הדסים בפחות מעשרים וחמשה צולדי, כשהראש הסוחרים מוסיף להדגיש בשמחה לאיד "אפילו גרוש לא פחות!". רבנו שלף את ארנקו, הוציא מתוכו את הסכום המפולפל, והושיטו לידי המוכר החמדן, רק זאת ביקשו כי אם מחיר כבד כזה נטל, יזאיל נא לשאת את האלומה אל סוכתו הניצבת בראש הגג.

החליף הישמעאלי מבטי

ניצחון עם חבריו התגרנים ובעיניים בורקות העמיס את החבילה על גבו. "כעת יהיו מוכרחים כל היהודים לרכוש הדסים במחיר מלא כמו רבם" התלהב. במרץ רב פנה אל בית הרב כשאלומת ההדסים על שכמו.

והנה בעוד הערבי מטפס במדרגות בית הרב וההדסים על גבו, נשא הצדיק עיניו בתחינה חרישית למרום, והתפלל תפלה קצרה.

באותו רגע, קרה מחזה פלאי ונורא אשר כמוהו לא נהייתה וכמוהו לא תוסיף. הסוחר החל לנסוק באויר כלפי מעלה יחד עם חבילת ההדסים לגובה רב, כאילו עומד הוא על מדרגות נעות בלתי נראות. הישמעאלי ההמום לא הבין מה זה קרה לפתע למדרגות שהחלו מתרחקות ממנו במהירות. הוא גם לא הבין מדוע נושבת הרוח כל כך בחוזקה, ואיך זה נעשו הבתים זעירים ממש כקוביות לגו.

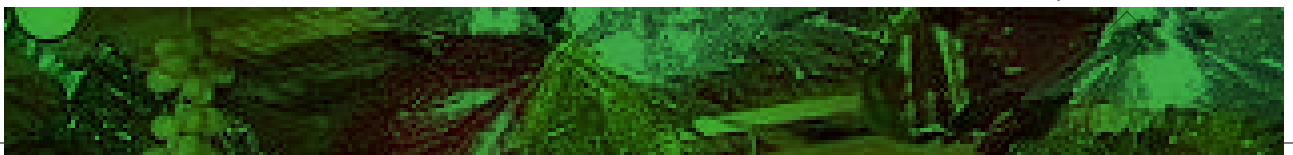
כאשר קלט האיש, שמתעופף הוא בחללו של עולם כבלון סורר שנמלט מכף ידו של ילד ביש-מזל, כבר היה מאוחר מדאי. הוא צרח וצווח בבעתה, אבל את

זעקותיו לא שמע איש, מלבד העורבים ושאר העופות שנבהלו למראה הזר שבא בתחומם ועושה כמעשיהם.

עד מהרה היתה תונס כולה כמרקחה. עוף מוזר בצורת אדם נראה מרחף ברקיע השמים. מכל בתי העיר ניתן היה להבחין באיש המעופף בגבהים. כאש בשדה קוצים פשטה השמועה, ואלפי תושבים יצאו אל הגגות, החלונות והרחובות והביטו בתדהמה ובנשימה עצורה מהולה בפחד בסוחר המורחף באויר, כשחבילת הדסים על גבו וזעקות אימים בוקעות מפיו.

עוברי אורח ורוכבים עצרו הילוכם, וסוחרים ותגרים פסקו ממסחרם. פועלים הניחו כלי מלאכתם ואף עקרות בית וילדים נשאו עינים לרקיע, תמהים אם חולמים הם בהקיץ.

השמועה על 'האיש המעופף' התעופפה ועשתה לה כנפים, עד שהקול נשמע בית מלך תוניסיה. מתחילה סירב להאמין, אך משנשנו הידיעות שוב ושוב, הובהל אף הוא אל המרפסת הרחבה שבחזית ארמונו לראות במו עיניו את המחזה הזר והמוזר.

מרומים. פניו חיוורות היו כשל בר-מן, והוא רתת כולו.

אחרי שהצליח להסדיר מעט את נשימותיו הטרופות, סיפר כיצד מכר לרב חבילת הדסים והובילה לביתו, וכשטיפס במדרגות החל לעופף כציפור על פני השמים בלא שום יכולת שליטה על עצמו.

משנשאל האיש מאת המלך האם יש לו השערה על מה ולמה קרה לו מה שקרה, החזיר והסמיק וסיפר על מזימת הסוחרים להפקיע את מחירי ההדסים למרום שמים. היטב ידע כי יש קשר בין הדברים... כשם שהאמירו מחירי ההדסים ונסקו למרום, כך האמיר בעצמו.

על אתה, הזמין אליו המלך את כל מוכרי ההדסים והוכיחם על מזימתם הרעה, וכעונש על מעשיהם ציום לחלק לכל יהודי מתושבי העיר שתי חבילות הדסים חנם אין כסף ואף להובילם לבתיהם, ומי שירצה תוספת, יקבלה במחיר שתי פרוטות בלבד. בראש מושפל מיהרו מוכרי ההדסים לעשות ככל אשר נצטוו, וליהודי תוניסיה היתה אורה ושמחה.

על שכמו? ואיך ומדוע קרה כזאת? שמא יודע כבודו?...".

חיוך רחב התפשט על פני הרב. "האמת?" ענה "בעצמי איני יודע... קניתי ממנו אלומת הדס, ביקשתי להעלותה אל עליית ביתי, והוא עולה ועולה, אינו מפסיק לעלות... לא ביקשתי לעלות גבוה כל כך, רק עד העליה ותו לא...".

כעת לא נותר ספק בלב המלך כי אכן ידו של רבי ישועה בפלא הזה. "יודע אני" אמר "כי הכל מעשה כבודו. למה עשה לו כזאת? מה חטא ומה פשע?...!".

החיוך לא מש מפניו של הרב. "למה זה ישאל הוד מלכותו אותי שאלה שכזו? ישאל נא את האיש המעופף בעצמו, אשר יספר למלך את כל אשר קרהו, והמלך בחכמתו ידע כיצד עליו לנהוג".

עודם מדברים, והנה החל הסוחר המעופף להנמיך טוס, לאט לאט הוא נחת עד שנשקו רגליו בקרקע מרפסת הארמון. אם לא די היה לו בבהלה שעברה עליו עד הנה, מצא הערבי את עצמו עומד לפני המלך ולפני החכם היהודי שנשאו והרימו לגבהי

"מה זה? מי עשה זאת?" לחש לעצמו שוב ושוב בעודו מאהיל על עיניו ומביט כלפי מעלה.

"רק לרב היהודים יש כח לחולל פלא שכזה" אמר אחד הסריסים אשר למלך.

המלך שכבר הכיר את הצדיק, הנהן בראשו "רבי ישועה?! ודאי וודאי, איש מופת הוא".

כחלוף רגעים אחדים, פרצה כרכרה מלכותית לרובע היהודי כרוח סערה. בתוכה ישבו משלחת מכובדת ששיגר המלך לרב היהודים, על מנת להזמינו בבהילות לארמונו.

מיד כשקיבל הרב את ההזמנה, יצא מביתו בדרכו לארמון המלך, אשר אץ לקבלו בפתח ארמונו ביראת כבוד, והזמינו להיכנס לטרקלין הארמון לשוחח עמו.

ישבו המלך והרב על כורסאות הדורות זה לצד זה. לאחר מספר מלות נימוסין, ניגש המלך ישר לענין ושאלו לפשר ה'אדם המעופף' שנראה בשמי תונס: "מי הוא ואיזה הוא? מה נושא הוא

הזכות להיות שותף!

מוצאי שבת קודש. שבת חופשה הסתיימה זה מכבר והבחורים החלו לעשות את דרכם לישיבה הקדושה. הם זוכים לחזור להיכל ה', להסתופף בצלם של גדולי הדור, לשמוע שיעורים מענקי התורה, ולצעוד בצלם של רבותינו שיחיו לאורך ימים טובים.

ואנחנו - מה?!

האם אנחנו לא צריכים לחזור לישיבה?
עד החתונה הישיבה היתה כל עולמנו, האם רגע אחרי החתונה אנחנו אמורים לשכוח את הישיבה? יותר מדויק - האם אנחנו מסוגלים לשכוח?
כמה היינו משלמים על שבת אחת בצילם של מרנן ורבנן רבני הישיבה, לשתות מכוסם ולאכול מפיתם.

כעת - יש פתרון!

מהלך מיוחד ומבריק אותו הגו בהנהלת הישיבה מאפשר לכל אחד מאתנו לזכות לשבת בצלם של רבותינו - שבת שלימה.
לפי היוזמה: אותם שיזכו למכור את מירב כרטיסי ההגרלה של הישיבה, יזכו לשהות (יחד עם רעייתם, כמובן) שבת שלימה בבית מלון יחד עם רבני הישיבה שליט"א.

הרעיון שפורסם לראשונה בכנס הבוגרים שהתקיים לפני כחודשיים, החל תופס תאוצה רבה ב"ה, כשכל בוגר מצדו משתדל למכור עוד ועוד כרטיסים, בידיעה שככל שימכור יותר, כך יוכל לזכות ולקבל את השבת המיוחדת ללא עלות כלל.

הקריטריונים להשתתפות במיזם המיוחד, הרי הם כדלהלן:

המוכר 10 כרטיסים

הרי שיצטרך לשלם על השבת: **990 ש"ח בלבד**, כאשר הישיבה מצידה מסבסדת עוד כ-**700 ש"ח**

המוכר 20 כרטיסים

יזכה למימון של 50 אחוז מעלות השבת, ויצטרך לשלם אך ורק **480 על** הזכות להשתתף בשבת הנפלאה.

המוכר 30 כרטיסים

יקבל זכות השתתפות בשבת המיוחדת **בחינם**, ללא שום עלות מצדו.

המוכר 100 כרטיסים

זכות השתתפות בשבת המיוחדת, **בחינם**, ללא שום עלות מצדו. ואף זכאי גם להשתתף ב"שבת הנגידיים" הידועה, בהשתתפותם של רבני הישיבה שליט"א

מיותר לציין כי כל הזכויות הנ"ל אינן גורעות מהזכות והגמול הקבוע שקיים לכל מפיק על כל כרטיס, ובודאי שאינן גורעות מהזכות הגדולה והשכר העצום שמצפה לכל אחד בעולם הבא, זכות הקמת והרבצת תורה לדורות שלמים.

חוברת זו מוקדשת לעילוי נשמת העלמה הטהורה מרת האולה עדנה בת אסתר ע"ה נ"ע בליל כ"ה במרחשון התשע"ח

נדפס בסיוע:

האחים המבורכים: שימו, צבי, ינון וכמוס עמאר
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם עזר וכנפיטה עמאר ע"ה.
וכן האחים המבורכים: מכלוף, יום טוב, אשר וזאן
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם מיקיץ ומזיאנה וזאן ע"ה.
ולעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוני הארץ ומיישביה
שאול בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו
יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה,
ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל אשר יעשו יצליחו,
ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא מעליא,
אורך ימים ושנות חיים. אמן

בחסות:

